هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

90

سالّی/ 2013 – بەرگی نەوەت

چاپی یەکەم/ سالّی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێکی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/3/12 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2013/3/18 ل 13

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/1 ل 43

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/2 ل 93

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/4/3 ل 153

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/8 ل 185

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/4/10 ل 233

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/15 ل 297

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/16 ل 327

ثانيا: يكون للاقليم الحق من الحصة العادلة من جميع الايرادات الاخرى المستحصلة اتحاديا والمنح والمساعدات والقروض الدولية لتتمكن حكومة الاقليم من القيام باعبائها ومسؤولياتها استنادا الى البند ثالثا من المادة 121 من الدستور.

ثالاثا:للاقليم الحق في حصة اضافية من واردات النفط والغاز لتعويضه عن الاضرار الناتجة عن ممارسات النظام السابق استنادا الى البند اولا من المادة 112 من الدستور.

رابعا: للاقليم حق المشاركة الفعلية في تشكيل وعضوية هيئة عامة للرقابة وتخصيص الواردات الاتحادية من خلال تمثيلة فيها بخبراء وممثلين عنه بموجب احكام المادة 106 من الدستور.

خامسا: يحق للاقليم مطالبة الحكومة الاتحادية بانجاز التشريعات التي تجسد شراكته الفعلية في ادارة الدولة ومؤسساتها استنادا لحكم المادة 105 من الدستور ودرء الضرر عن حقوق الاقليم المالية والاقتصادية وتشريع قانون توزيع واردات النفط والغاز استنادا الى الفقرة اولا من المادة 112 من الدستور لتعجيل التنمية في الاقليم والمحافظات.

سادسا: يحق للاقليم المشاركة الفعلية مع الحكومة الاتحادية لتسويق النفط والغاز المنتجة من الحقول الحالية، و ان يلعب دوره الحصري في ادارة الحقول المستقبلية في الاقليم من ضمنها تسويق النفط والغاز المنتج منهم، والتي حرم منها الاقليم بسبب رفض الحكومة الاتحادية وتقاعسها عن اداء دورها الايجابي في رسم السياسات الاستراتيجية اللازمة لتطوير ثروة النفط والغاز والمشار اليها في البند ثانيا من المادة 112 من الدستور

سابعا:يحق للاقليم ان تخصص له حصة عادلة من النفط والغاز الخام والمنتجات النفطية المعدة للاستهلاك في عموم العراق على ان تتناسب مع التوزيع السكاني فيه والاخذ بنظر الاعتبار الظروف الخاصة للاقليم وازالة مظاهر التمييز المتبعة ضده

الفصل الرابع

اسس تحديد واستحصال الحقوق المالية للاقليم

المادة الرابعة:

اولا: تكون نسبة 17٪ سبعة عشرة من المائة المعتمدة في قوانين الموازنة الاتحادية اساسا لتحديد حصة الاقليم من مجموع النفقات التشغيلية ونفقات المشاريع الاستثمارية للموازنة العامة السنوية الاتحادية لحين اجراء تعداد سكاني عام في العراق، ويكون للاقليم نفس النسبة من مايأتي:

- **أ- اجمالي واردات الموازنة العامة الاتحادية من ضمنها الواردات الناجمة عن تصدير النفط الخام**
- **ب- اجمالي النفط الخام المكرر والمعد للاستهلاك في عموم العراق من ضمنها النفط الخام اللازم لتشغيل محطات توليد الكهرباء**

ج- اجمالي النفقات الحاكمة وتخصيصات اعمار تنمية مشاريع محافظات الاقليم والزيادات المتحققة في الايرادات عن صادرات النفط الخام المصدر وتخصيصات النفقات السيادية للهيئات الاقليمية وحسب جداول النفقات

د- على وزارتي المالية والاقتصاد والتخطيط في الاقليم احتساب المشار اليها في الفقرة (ج) من هذه المادة بالتنسيق مع الجهات المعنية الاخرى في الاقليم

ه- على وزارة الثورات الطبيعية في الاقليم احتساب المستحقات المشار اليها في الفقرتين الفرعيتين (ا، ب)

ثانيا:

أ- اضافة الى حصة محافظات الاقليم من بترودولار عن النفط الخام المصدر من الاقليم منذ 2009، يستحق الاقليم بترودولار عن كل برميل نفط خام منتج ومكرر او معد للاستهلاك في محافظات الاقليم، على ان تحتسب هذه المستحقات

ب- من قبل وزارة الثروات الطبيعية حسب المعايير المعتمدة من قبل الحكومة الاتحادية.

ت- تعاد الايرادات المتحققة فعلا في المنافذ الحدودية لمحافظات الاقليم وتخصص حصرا لتأهيل واعادة اعمار المنافذ الحدودية التابعة لكل محافظة

ث- يختص مجلس الوزراء بمصادقة البرلمان بتحديد كيفية التعامل مع الواردات المستحصلة من قبل الاقليم وذلك حسب احكام هذا القانون

ثالثا: على مجلس الوزراء تشكيل لجنة وزارية لغرض تقدير التعويضات المستحقة طبقا للفقرةالثالثة من المادة الثالثة من هذا القانون بمبالغ نقدية او مايقابلها عينا من النفط الخام من الاقليم على ان تسدد التعويضات المقدرة باقساط سنوية لمدة لاتتجاوز5 سنوات من تاريخ نفاذ هذا القانون.

المادة الخامسة:

على الوزارات والجهات المشار اليها في المادة الرابعة من هذا القانون اكمال مهامها خلال مدة لاتزيد على 60 ستون يوما من تاريخ نفاذ هذا القانون، وتقديم تقريرها النهائي الى مجلس الوزراء للمصادقة عليها خلال مدة لاتتجاوز 30 ثلاثون يوما من تاريخ وصولها الى المجلس.

الفصل الخامس

اجراءات استحصال الحقوق المالية للاقليم

المادة السادسة:

اولا: على مجلس الوزراء بعد تحديد وتخمين الحقوق المالية للاقليم بموجب احكام هذا القانون مطالبة الحكومة الاتحادية بتسديد المستحقات المالية المقدرة وفق هذا القانون خلال مدة 90 تسعون يوما من تاريخ تبلغها بالمطالبة وقيامها بتشريع قانون توزيع واردات النفط والغاز استنادا الى البند اولامن المادة 112 من الدستور

ثانيا: في حالة عدم اشعار حكومة الاقليم من قبل الحكومة الاتحادية، خلال مدة 30 ثلاثون يوما من تاريخ تبلغها، استعدادها للتباحث حول مستحقات الاقليم المالية، او مضي 90 تسعون يوما من تاريخ بدء التباحث دون التوصل الى اتفاق حول هذه المستحقات، او مضي 90 تسعون يوما من تاريخ استلام الحكومة الاتحادية طلب الاقليم دون استجابة له وذلك بسكوتها عنه او رفضها له صراحة او ضمنا، يحق للاقليم، بعدئذ، حينئذ اتخاذ مايراه مناسبا من الاجراءات لاستحصال حقوقه المالية بموجب احكام هذا القانون بما فيها انتاج وتصدير وبيع النفط الخام والغاز لتغطية اي مستحق مالي تمتنع الحكومة الاتحادية عن دفعه سواء كان قبل نفاذ هذا القانون او بعده

المادة السابعة:

يلتزم الاقليم في القرارات والاجراءات التي يتخذها وفق هذا القانون باحكام قانون النفط والغاز رقم 22 لسنة 2007 ومن ضمنها تعامله مع الواردات المستحصلة ويمارس مسؤولياته وفق المباديء والمعايير الخاصة بمبادرة الشفافية في الصناعات الاستخراجية (ei) (ti).

المادة الثامنة: لايعمل باي نص قانوني او قرار يتعارض واحكام هذا القانون

المادة التاسعة: لوزير الثورات الطبيعية وبالتنسيق مع وزير المالية والاقتصاد اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون

المادة العاشرة: على المجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون

المادة الحادي عشر: ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان)

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستەی لیژنەکانی یاسایی و دارایی و پیشەسازی و وزە و سەرجەم پەرلەمانتارە بەڕێزەکان ئەکرێ، فەرموو بۆ خاڵی دواتر،

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی دووەمی بەرنامەی کار بریتیە لە خوێندنەوەی پرۆژە یاسای (قانون التعديل الاول للهيئة العامة في اقليم كوردستان في المناطق المتنازع عليها رقم 2 سنة 2010)، ئەم پرۆژەیە لە لایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە بە نووسراوی ژمارە 321 لە 27 ڕەشەمێ 2712 بەروار 2013/3/18 هاتۆتە پەرلەمان، پرۆژەکە بریتیە لە 6 ماددە لەگەڵ ئەسبابی موجەبە، تکایە بفەرموون بە تەوزیع کردنی بەسەر لیژنە تایبەتەکان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە بەسەر لیژنەکانی یاسایی ناوخۆ و سەرجەم پەرلەمانتارە بەڕێزەکان دابەش ئەکرێ، فەرموو بۆ خاڵی یەکەم کە بوو بە خاڵی سێیەم، لیژنەی پێشمەرگە فەرموو بۆ سەر سەکۆی لیژنەکان

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی دەربارەی پرۆژە یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ئیمتیازاتی سوجەنائی سیاسی و موعتەقەلینی ڕەقەم 11 ی ساڵی 2011 بە زمانی عەرەبی ئەیخوێنمەوە، تەبیعی پاش راست کردنەوەی هەندێ هەڵەی چاپی

الى/رئاسه برلمان كوردستان-العراق

م/تقرير حول مشرع القانون

اجتمعت لجنة الشؤون القانونية بتاريخ 27 رەشەمێ 2712 كوردي المصادف ليوم 2013/3/17 ميلادي لدراسة مشروع قانون التعديل الاول لقانون امتيازات السجناء والمعتقلين السياسيين الكوردستانيين رقم 11 لسنة 2011 المقدم من قبل العدد القانوني لاعضاء البرلمان والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة 25 في 2012/12/3 وبعد المناقشة والمداولة توصلت اللجنة الى مايلى:

بالنسبة للمادة الاولى من المشروع، تقترح اللجنة الغاء الفقرة اثنين منها نظرا لان الامر يتعلق بتعديل قانون وزارة الشهداء والمؤنفلين رقم 8 لسنة 2006 وصياغتها كالاتي:

المادة الاولى: تعدل الفقرة الثالثة من المادة الاولى وتقرأ كالأتي:

ثالثاً: اللجنة، اللجنة المختصة بالنظر واقرار طلبات المشمولين باحكام هذا القانون

المادة الثانية: تقترح اللجنة صياغتها كالاتي:

تعدل مقدمة الفقرة اولا من المادة الرابعة من القانون وتقرا كالاتي:

اولاً: تشكل لجان خاصة برئاسة القاضي في مراكز المحافظات يرشحهم مجلس القضاء في الاقليم وعضوية ممثلين بدرجة مدير للنظر واقرار طلبات المشمولين باحكام هذا القانون ويمثلون الجهات الاتية:

1-مجلس الوزراء

2-وزارة الداخلية

3-وزارة المالية والاقتصاد

4-جمعية السجناء السياسيين في الاقليم

ثانيا: يثبت السجين او المعتقل السياسي بالطرق القانونية وفقا لاحكام القانون الاثبات النافذ المرقم 107 لسنة 1979 المعدل امام اللجنة المشكلة بموجب هذا القانون.

الماده الثالثة:

تقترح اللجنة الغاء المادة من المشروع والابقاء على الاصل نظرا لالقائها اعباء مالية على الحكومة ومخالفتها لضوابط صرف سلفة العقار

المادة الرابعة:

تقترح اللجنة الغائها ايضاً لان الامر يتعلق بتعديل قانون وزارة الشهداء والمؤنفلين لاقليم كوردستان.

المادة الخامسة:

لمجلس وزراء اصدار الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون

المادة السادسة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة السابعة لايعمل باي نص قانوني او قرار يتعارض مع احكام هذا القانون

المادة الثامنة:

ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ نشره في الجريدة رسمية (وقائع كوردستان) وتسري احكامه على المعاملات المقدمة قبل نفاذه

الاسباب الموجبة

لقد ظهرت من خلال تطبيق قانون امتيازات السجناء والمعتقليين السياسيين مشاكل ومتاعب متعددة واجهه المشمولين باحكامه، وجعل عبأ على كاهلهم خصوصا البعيدين عن العاصمة اربيل بسبب تواجد لجنة مختصة واحدة فيها، وصعوبة احضار شهود الاثبات امام تلك اللجنة حصرا بسبب بعد المسافات ومخاطر الطرق وغلاء كلفة التنقل والمبيت والخدمة لهؤلاء المناضلين ولتفادي تلك الصعوبات وتسهيلا لتطبقها فقد شرع هذا القانون.

راجين التفضل بالاطلاع وعرض اصل المشروع وتقرير اللجنة على البرلمان للمناقشة وابداء الرأي المناسب والتصويت

مع التقدير

بەڕێز محمد احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری پێشمەرگە و شەهیدان

بۆ/بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان-عێراق

بابەت/وەلأم

سلاوێکی گەرم....

ئاماژە بە پڕۆژە یاسای هەمواری یەکەمی ماف و ئیمتیازاتی زیندانی کراو راگیراوانی سیاسی لە لایەن (10) ئەندامی بەڕێزی پەرلەمانەوە واژووی لە سەر کراوە و لە ڕۆژی 2012/11/27 پێشکەشی پەرلەمانی

کوردستان کراوە لە ڕۆژی 2012/12/3 لە دانیشتنی ئاسایی پەرلەمان خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراو ڕووبەڕووی لێژنەکەمان کرایەوە، بفەرموو لە گەڵ ڕای لێژنەکەمان لەو بارەیەوە .

لەگەڵ ڕێزماندا....

وێنەیەك بۆ:

لێژنەی یاسایی لە پەرلەمانی کوردستان لە گەڵ ڕێزماندا.

ماددەی یەکەم:

1- **هەموارکردنی بڕگەی (سێ یەم) لە ماددەی یەکەم، و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە :**

سێ یەم: لێژنە : لێژنەی تایبەت بە تەماشاکردن و بڕیاردان لە سەرداواکاری ئەو کەسانەی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە.

2- **زیاد کردنی بڕگەیەك بۆ مادەی یەکەم، و دەبێتە زنجیرەی (شەشەم)، و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە :**

شەشەم: وەزارەت: وەزارەتی کاروباری شەهیدان ئەنفالکراوان لە هەرێمی کوردستان

ماددەی دووەم:

پێشەکی بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی چوارەم لە یاساکە هەموار دەکرێ، و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:-

یەکەم:-چەند لێژنەیەکی تایبەت بە سەرۆکایەتی دادوەرێك دادەمەزرێت کە ئەنجومەنی داد وەری لە هەرێمی کوردستان دەی پاڵێوێ لە پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان و ئیدارەی گەرمیان ئەرکیان تەماشاکردن و بڕیاردانە لە سەر داواکاری ئەوکەسانەی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە، پەیوەست دەبن بەبەڕێوەبەرایەتی گشتی زیندانیان و گیراوانی سیاسی کوردستان و نوێنەرایەتی ئەم لایانانە دەکەن:

1- **ئەنجومەنی وەزیران.**

2- **وەزارەتی ناوخۆ**

3- **وەزارتی دارایی و ئابووری**

4- **نوێنەرێك لە کۆمەڵەی بەندکراوە سیاسیەکان لە هەرێمی کوردستان.**

دووەم: زیندانی کراوی سیاسی یان گیراوی سیاسی بە ڕێگەی یاسایی، بەپێ ی حوکمەکانی یاسای (ئیبات) ی کارپێکراو ژمارە(107)ی ساڵی (1979)ی هەموارکراو ، لە بەردەم لێژنەی پێکهاتوو بەپێ ی حوکمەکانی ئەم یاسایە ساغ دەبێتەوە.

ماددەی سێ یەم:

لێژنەکەمان ڕای وابووکەماددەکە وەك خۆی بمێنێتەوەو پێویست بە هەموارناکات

ماددەی چوارەم:

زیاد کردنی ماددەیەك بۆ یاسا کە، و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

پێکهێنانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی زیندانی کراو و ڕاگیراوانی سیاسی ، و بەستنەوەی بە وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان،بەڕێوەبەرەکەی هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێت و خاوەنی شارەزایی و پسپۆڕی بێت و لەم بەڕێوەبەرایەتیانە پێك دێت:

1- بەڕێوەبەرایەتی بەڕێوەبردن و خۆیەتی.
2- بەڕێوەبەرایەتی و ژمێریاری و وردبینی.
3- بەڕێوەبەرایەتی ئامارو پلان دانان.
4- بەڕێوەبەرایەتی خزمەتگۆزاری و کاروباری زیندانیان و گیراوانی سیاسی لە پارێزگاکانی هەرێم و ئیدارەی گەرمیان.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە پێڕەو وڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێ بە جێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی شەشەم:

پێویستە لە سەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بە جێ بکەن.

ماددەی حەوتەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت لە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت

ماددەی هەشتەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێ بە جێ دەکرێت.

((هۆیەکانی دەرچوونی))

لەمیانەی جێ بەجێ کردنی یاسای ئیمتیازاتی زیندانی کراو و راگیراوی سیاسی کوردستان چەندین کێشە روبەرووی ئەو کەسانە بۆیەوە کە حوکمەکانی یاساکە دەیانگرێتەوە، لە وانە بوونی تەنها لێژنەیەك لە هەولێری پایتەخت و دووری رێگاو ئامادەکردنی شایەت و تێچونی کرێی رێگاو مانەوە لە پێناو خزمەتکردنی ئەم تێکوشەرانە و دوورکەوتنەوە لەو گرفتانەو ئاسانکاری لە جێ بە جێ کردنیدا ئەم یاسایە دەرچویندرا.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك محمد.

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە وەلامی حکومەت لەسەر ئەم یاسایە هاتۆتەوە، لەسەر داواکاری حکومەت بووە کە کێشەیەك بۆ زیندانیانی سیاسی دروست بووە، ئەم زیندانیە سیاسیانە خۆیان سەربە وەزارەتی شەهیدانن، بەڵام ئێمە لە

یاساکه له ئەنجومەنی وەزیران دامان نابوون، ئەنجومەنی وەزیران خۆی داوای کردووە، ئەڵێ بچێتە سەر وەزارەتی شەهیدان

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ماددە، ماددە بیخوێننەوە، ڕەئی جەنابی وەزیریش وەرئەگرین و پەرلەمانتارە بەڕێزەکانیش موناقەشەی ئەکەن، فەرموو ماددە، ماددە

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

المادة :1

1-تعدل الفقرة الثالثة من المادة اولا، وتقرأ كالأتي:

ثالثا اللجنة، اللجنة المختصة بالنظر واقرار طلبات المشمولين باحكام هذا القانون

2-تضاف فقرة الى المادة اولا وتصبح بتسلسل سادسا وتقرأ كالأتي:

سادسا:الوزارة:وزارة الشهداء والمؤنفلين لاقليم كوردستان

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی یاسایی

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، تەنها داوامان کردیە بڕگەی شەشەکە نەبێتەوە، لەبەر ئەوەی بابەتەکە پەیوەستە بە وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال کراوان، و ئەو ناوەی لە ناوەڕۆکی پرۆژەکە زۆر تیکرار نەکرایتەوە، بۆیە پێویست ناکات، لەبەر ئەوەی ئێمە وتیتمان تەنها (تعدل الفقره الثالثة من المادة اولا وتقرا كالاتي:

ثالثا اللجنة، اللجنة المختصة بالنظر واقرار طلبات المشمولين باحكام هذا القانون)

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی پێشمەرگە

بەڕێز محمد احمد شارەزووری :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئێمە لە میانی جێ بەجێ کردنیی ئەو یاسایە کە ئەم لیژنانە سەر بە ئەنجومەنی وەزیرانن و، بەڕێوەبەرایەتیەکە سەر بەوەزارەتی شەهیدانەو، حکومەتیش خۆی داوای کردووە، ئەڵێ ئەم لیژنەیە لەبەر ئەوەی بەڕێوەبەرایەتیەکە سەربە وەزارەتی شەهیدانە و لیژنەکەش سەربە ئەنجومەنی وەزیرانە، بۆ

ئەوەی کێشە و مەشاکیل دروست نەبێ و مەعامەلاتیان دوانەکەوێ حکومەت خۆی ڕازیە و لیژنەی ئێمەش پێشنیاری کردووە بێتە سەر وەزارەتی شەهیدان

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز صباح احمد محمد(ئارام)وەزیری شەهیدان و ئەنفال کراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا زۆر زۆر سوپاسی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان و بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان و ئەندامانی بەڕێزدەکەم، بۆ ئەو هاوکاریەی تا ئێستا کردووتانە بۆ شەهیدان، درێغیتان نەکردووە لە یاساکان، بە تایبەتی زیندانیانی سیاسی، سەبارەت بە هەموار کردنەوەی ئەم یاسایە، یەکەم، ئێمە لاریمان نیە، سەبارەت بەم هەموار کردنە کە پێشکەش کراوە بۆ ماددەی یەکەم لاریمان نیە، ماددەی دووەم بڕگەی یەکەم.....

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر لەگەڵ کام لایەنی؟چونکە دوو ڕەئی موختەلیف هەیە

بەڕێز صباح احمد محمد(ئارام):وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان:

.....ئەوەی کە لەبەر دەستی منە، ئەوەی لیژنەی شەهیدانە ئەوەی کە لەگەڵ بەڕێز کاك محمد شارەزوری باسم کرد، ئەوەی تر بە عەرەبیە، ئەوەی لە ئەنجومەنی وەزیران هاتووە، بەڵام تێکڕا ئەوەی لە ماددەی یەکەم باس کراوە کە پێناسەی لیژنە کراوە، لیژنەی تایبەت بە سەیر کردن و بڕیار دان لەسەر داواکاری ئەو کەسانەی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە ئەیانگرێتەوە، ئەوە پێمان باشە، و ئەوەی تر زیاد کردنی بڕگەیەك بۆ ماددەی دووەم، ناوهێنانی وەزارەت، وەك وەزارەتی شەهیدان و ئەنفالکراوان لە هەرێمی کوردستان، ئەوەش هەر پێمان باشە، ماددەی دووەم لیژنەکە باسی ئەکات

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ (عمر عبدالرحمن، سالار محمود، سەردار رشید، د.ڕۆژان عبدالقادر، جمال طاهر، هاژە سلیمان، سەرهەنگ عبدالرحمن، پەیمان عزالدین، ڤیان عبدالرحیم، عبدالله مەلا نوری، کوێستان محمد، عبدالله محمد امین، نەریمان عەبدالله، پەروین عبدالرحمن)، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە ئەم ڕاپۆرتەی لە لیژنەی یاسایی خوێندرایەوە، ڕاپۆرتی ئێمەیە و خۆشم موشارەکەم تیا کردووە، بەڵام تەحەفوزم لەسەری نووسیوە، لە ئەسلی پرۆژەکە کە باس لە تەعدیلەکە کراوە، باسمان لەوە کردووە

كه وەزارەتی شەهیدان و موئەنفیلین لەم یاسایە ئیزافە بكرێ، بۆچی؟ حیكمەتی ئەم تەعدیلە كە ئێستا پێشكەش كراوە لەسەر ئەم یاسایە ئەوەیە كە ئەو لیژنەی كە كاروباری زیندانی سیاسی ئەبات بەڕێوە لە كۆمەڵێك كەس پێكهاتووە، وەكو لە یاساكە باس كراوە ، لە ماددەی 4 باسی لەسەر كراوە، ئەم لیژنەیە مورتەبیتە بە سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە، بۆتە تەنیا لیژنەیەك كە لە هەرێمی كوردستان كارەكانی زیندانیانی سیاسی ئەبات بەڕێوە، ئەم لیژنەیە لەبەر ئەوەی تاكە لیژنەیە لە هەرێمی كوردستان ئەركێكی زۆری خستۆتە سەر ئەو زیندانیانەی كە لە هەموو لاكانی كوردستانەوە دێنە هەولێر، تەبیعی كە دێنە هەولێر موستەلزەماتی ئیسپات كردنی چۆنیەتی كارەكەیان پێویستی بە شاهیدە، پێویستی بە هەندێ موستەمسەكاتە، ئەمە بۆتە هۆی ئەوەی كە عەرقەلەیەكی زۆر، مەسرەفێكی زۆر، جگە لە مەخاتری رێگە و هاتوچۆ، بۆیە ئێمە ویستمان لەم یاسایە كە پێشكەشمان كردووە، و بە تەئكید حكومەتیش خۆی هاوڕا بووە لەگەڵمان، و هەروەها جەنابی وەزیر بە نووسرای ژمارە 28 لە 2012/11/20 باسی لەسەر ئەوە كردووە كە پێویستە ئەم لیژنەیە ببسترێتەوە بە گوێرەی یاسای ژمارە 11 ی 2011 هوە بە وەزارەتی شەهیدانەوە، دیارە حیكمەت لەوە ئەوەیە كە لیژنەكە تەفعیل تر بێ، كارئاسانی زیاتر بۆ زیندانیانی سیاسی بكرێ، و لە ئەنجومەنی وەزیران ببێتەوە و بێتە سەر ئەم وەزارەتە، كە ئیش و كاری خۆی بە ئاسانی تر ئەبات بەڕێوە، لەبەر ئەوە من هاوڕام لەگەڵ ئەوەی لیژنەی یاسایی ئیلغا بكرێ، ئیزافە بكرێ لەگەڵ ئەوەی كە لیژنەی شەهید و ئەنفال باسی كردووە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك سالار

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا جێی خۆیەتی دەست خۆشی لە سەرۆكایەتی پەرلەمان بكەین كە ئەم بابەتەی خستە بەرنامەی كارەوە، چونكە ئەوە داوایەكی سەرەكی ئەو كەسانە بوو كە حوكمەكانی ئەم یاسایە وەكو سوودمەند ئەیانگرێتەوە، من پشتگیری دەقاودەقی ڕاپۆرتی لیژنەی كاروباری شەهیدان ئەكەم، چونكە لیژنەی كاروباری شەهیدان و جینۆساید لەم مەسەلە زۆر ماندوبوون، و لیژنەیەكی موختەصن، بۆیە تەصەورم وایە لە هەموار كردنەكە لیژنەی یاسایی توانیویانە خەلەلەكان دەستنیشان بكەن، تەنها لە ماددەی یەكەم، بڕگەی یەك، ئەگەر بكرێ وشەیەك بۆ لیژنەكە ئیزافە بكرێ، كە ئەڵێ لیژنەی تایبەت بە سەیر كردن و بڕیاردان لەسەر داواكاری ئەوانە، تەنها لە پێش وشەی سەیر كردن وەرگرتنیش ئاماژە پێ بكرێ، چونكە ئەوەی لە لیژنەی یاسایی هاتووە كە وشەی پێداچوونەوە ئیزافە كراوە، ئەو فایلانەی كە وەرگیراوە لەوانەی بە حوكمی ئەو وشەیە پیاچوونەوە بكرێ و خەڵكێكی تر تووشی ڕۆتین ببێ، و ئەمە لە سولبی ئیختیصاصی وەزارەتی كاروباری شەهیدانە، بڕگەی دووەم بچەسپێنرێ و هاوكاری لیژنەی شەهیدانیشە، و پێم وایە لەماوەی ڕابردوودا ئەم یاسایە دەرچووێندرا، دەركەوت خەلەلەكان لە كوێن، و خەڵكێكی زۆر

پێوەی ماندووبوون، و لەهەمان کاتیش ئێمە ئاگادارین کە کەس و کاری سەربەرزی ئەنفال کراوان لە سالّیادی ئەنفال لە چەمچەمالّ لە سالّیادی ئەنفال بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، و لە کەلار لە ڕۆژی 4/14 لە یاداشتی خۆیان بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان حکومەتی هەرێمی کوردستان، داوایان کردبوو ئەم مەسەلەیە بە زووپی هەموار بکرێتەوە، جێی خۆیەتی لەو ڕوانگەوە دەست خۆشی لە حکومەت و پەرلەمان دەکەم بە تایبەتیش لیژنەی شەهیدان بۆ ئەم موناقەشەی ئەمڕۆ، سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەردار

بەڕێز سەردار رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بەخێرهاتنی ئەم میوانە بەڕێزانە ئەکەم، دیارە ئەم یاسایە هەر وەکو ئەزانن لە ساڵی 2011 دەرچووە لەم پەرلەمانە، وەکو پێویست تا ئێستا کارەکانی نەچۆتە پێشەوە، بە هەوڵی هەمەلایەنەی پێشمەرگە و شەهیدان و جینۆساید و زائیدەن ئەو بەڕێوەبەرایەتیەی کە کاك ئەحمەد سەرپەرشتی ئەکات، من لە نزیکەوە ئاگام لێیانە، کاری زۆر باشیان کردووە بۆ ئەوەی کارئاسانی بکەن بۆ جێ بەجێ کردنی هەرچی ماف و ئیمتیازاتی زیندانیانی سیاسیە کە ئەو یاسایە لە عێراق لە ساڵی 2006 دەرچووە، و چۆتە بواری جێ بەجێ کردنەوە، و زۆرێك لەو داخوازیانەی ئەوێ جێ بەجێ کراوە، و دەست خۆشی لە پەرلەمانی کوردستان ئەکەم، وەك هاوکارم کاك سالار وتی ئەم یاسایە خرایە بواری دەرچوون و ئێستاش ئەم هەمواڕەی هاتووە، من سەرنجێکی وام نیە جگە لەوەی کە پشتگیری تەواوی ئەو لیژنەیە بکەم کە لیژنەی پیشمەرگە و شەهیدانە، لەبەر ئەوەی ئەوان زیاتر لە واقیعی مەسەلەکە دا ئەژین، و تەعامولیان لەگەڵ زیندانیانی سیاسیە، بۆیە من پشتگیریان ئەکەم لەوەی داوایان کردووە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە ڕۆژان

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەربارەت بە ماددەی یەکەم، ئەو ماددەیە تایبەت بە پێناسە کردنی هەندێ دەستەواژەیە کە زیاتر لە یەکجار لە ناو یاساکە دووبارە ئەبێتەوە، بەڵام ناوی وەزارەتی شەهیدان لە یاساکە، هەموو ماددەکانی یاسای ژمارە 11 ی ساڵی 2011 تەنها یەکجار لە ماددەی 4 باس لەو وەزارەتە کرایە، ئەویش بە شێوەیەك کەوا وەزارەتی شەهیدان نوێنەرێکی ئەبێ لەو لیژنەی کە بە پێی ماددەی 4 پێکهاتووە، جگە لە وەزارەتی شەهیدان، وەزارەتی ناوخۆ و وەزارەتی دارایی و ئابووری نوێنەریان هەیە لە لیژنەکە، و پێویستی بەوە نەکردیە ناوی ئەو وەزارەتانە بێت، یان پێناسە بکرێن، ئەگەر مەبەست ئەوەیە ئەرکی ئەو جێ بە جی کردنە بە وەزارەتی شەهیدان ڕاسپێردێ ئەوە ئەبێ بگەڕێینەوە بۆ یاسای وەزارەتی شەهیدان ژمارە 8ی

سالّی 2006، که به هیچ شێوەیەك له ناو یاسای وەزارەتی شەهیدان باسی زیندانی سیاسی نەکرایە، تەنها باسی شەهیدو مەفقودو موئەنفەل کرایە، ئێستا ئێمە وەکو ئەوەی بێین یاسای وەزارەتی شەهیدان هەموار بکەین ئەرکێکی نوێ بەو وەزارەتە ڕاسپێرین، لە ماددە 4 کە باس لە لیژنەکە کرایە باس لەوە کرایە سەر بە ئەنجومەنی وەزیرانە، ئێستا ئەو ماددە تەعدیل ئەکرێت، ئەو ئەرکەی بە ئەنجومەنی وەزیران ڕاسپێردرایە ئەدرێتە وەزارەتی شەهیدان، کە وەزارەتەکە لە ئەرك و ئامانجەکانی بە هیچ شێوەیەك باسی زیندانی سیاسی نەکرایە، بابەتێك و پرسێکی نوێیە بەو وەزارەتە ڕادەسپێردرێ، بۆیە بە هیچ شێوەیەك لەگەڵ ئەوە نیم وەزارەتی شەهیدان لە پێناسەکان زیاد بکرێ، لەبەر ئەو دوو هۆکارە کە لەگەڵ ئەرکی وەزارەت ناگونجێ، هەروەها تەنها یەکجار ناوی وەزارەتی شەهیدان هاتیە لە ناو بڕگە و بەندەکانی هەموو ماددەکانی یاساکە، سەبارەت بە زیاد کردنی پێناسە یان هەموار کردنی پێناسەی لیژنەکە پێویستە لیژنەکە پێناسەکەی هەموار بکرێ، بەڵام لیژنەی موختەصە لە عەرەبیەکە لابرێ، (اللجنه الخاصه) یان (اللجنه المشكله وفق احكام الماده الرابعه من هذا القانون) نەك (منصوص) ئەوە لە ڕووی قانونیەوە دەقیق تر، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە ئەو مولاحەزەیەم هەیە کە پشتیوانی دکتۆرە ڕۆژان ئەکەم، ئەگەر بێتو سەیری یاسایەکە بکەین، یاسای ژمارە 11 ی سالّی 2011 فیعلەن یەکجار ناوی وەزارەتی شەهیدان و موئەنفیلین هاتووە، وەکو گوتی خالّی دووەم لە ماددەی چوارەم، وابزانم لێرە پێویست ناکات، چونکە وەزارەت دووبارە نابێ، و ئەگەر هاتو ئەوەشمان ئیقرار کرد تەعدیلی لیژنەی قانونی، ئەگەر بێین زمانەوانی سەیر بکەین تەواو نیە، نووسراوە (اللجنه المختصه بالنظر واقرار طلبات مشمولين) تەواو نیە، ئەگەر بنووسن (اللجنه المختصه بالنظر في طلبات المشمولين باحكام هذا القانون واقرارها) باشترە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من بەراستی لەگەڵ ئەو ڕاپۆرتەم کە لیژنەی پێشمەرگە و شەهیدان پشتگیریان لێ کردووە، و لەگەڵ تەعدیل کردنەکەم وەکو خۆی کە لە بڕگەی یەکەم دا هاتووە، و دەربارەی بڕگەی دووەم یەکێك بووم لەو ئەندامانەی کە لەسەر هەموار کردنەکە واژووم کردووە، دەربارەی بڕگەی دووەم لە راستیدا هەرچەند

دکتۆرە ڕۆژان تەوزیحی دا دەربارەی ئەوەی کە وشەی وەزارەت زیاد بکرێ یان نا وەکو تەعریف؟ بەڵام دیارە ئەو بەڕێوەبەرایەتیە سەر بە وەزارەتە، یەعنی پێم وایە ئەبێ ئەو وشەیە لەوێ تەعریف بکرێ، چونکە ئەوان ئیش و کاریان سەربەوەزارەتە، ناکرێ، بۆیە پێویست بە تەوزیحێك هەیە لێرە، ئەگەر ئەو بەڕێوەبەرایەتیە کە ئیش و کارەکان بەڕێوە ئەبات سەر بە وەزارەتە ئەبێ لێرە وەزارەتەکە تەعریف بکرێ و بزانرێ ئەوانە ئیش و کاریان سەر بە وەزارەتە، و پێشنیارێکی تریشم هەیە، ئەگەر هاتو وشەی وەزارەت لێرە تەعریف کرا ئەبێ وشەی وەزیریش تەعریف بکرێ، چونکە وەزیر شەخصی یەکەمە لە بەڕێوە بردنی سیاسیەتی وەزارەت، و ئێمە لە زۆربەی زۆری ئەو یاسایانەی کە پێشتریش دەرمان کردووە کاتێ کە وەزارەت تەعریف ئەکەین وەزیریش تۆماتیکی دوای وەزارەت تەعریف ئەکەین، بۆیە من ئەو پێشنیارە ئەکەم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرهەنگ

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم برگەیە ئەوەی کە تایبەت باسی لیژنەکان ئەکات، فرسەتێکی باشە ئێمە لێرە لە وەزارەتی بەڕێز ببپرسین ئایا ئەو وەزارەتانە تا ئێستا هیچ مامەڵەیەکی زیندانیانی شەری ناوخۆیان وەرگرتووە کە وەکو لە یاساکە دەرمانکردووە و نیەتی موشەریعیش زۆر وازیحە؟ ئێمە ئەگەر بە بیری جەنابتانی بێنمەوە لە پرۆتۆکۆلی ژمارە 70 لە ماددەی 5 لە برگەی چوار ئەڵێ (هەرکەسێك بە هۆکاری سیاسی لە هەرێمی کوردستان بەند کرابێ زیندانی کرابێ یان گیرابێ یان ڕاگێرابێ یان دەست بەسەر کرابێ مەشمولە بەو یاسایە)، بەڵام ئەوەی مایەی سەرنجە ئەوەیە کە لە وەقائیعی کوردستان کە دەرچووە لەسەر ئەم یاسایە باسی ئەوە ئەکات ئەڵێ (هەرکەسێك لە هاوولاتیانی هەرێم) بەراستی ئەمە پێچەوانەی ناوەڕۆکی پرتۆکۆلەکەیە، ئەبێ پەرلەمانی کوردستان لەسەر ئەم مەوزوعە قەسەی هەبێ، و لەکاتی خۆشی کە ئەم یاسایە دەرچوو ئێمە باسی ئەوەمان کرد ئەوە قۆناغێکی ناخۆش بووە کە بەسەر میللەتی ئێمە هاتووە ئەبێ ئیعتیراق پێ بکەین، و ئێستا ئەبێ ئیش بکەین بۆ سڕینەوەی ئاسەوارى ئەو حاڵەتە ناخۆشانەی کە بەسەرمان هاتووە، و دەیان کەس، سەدان کەس، هەزاران کەس لەو شەڕە تیا چووە، ئێستا هەمووی شەهیدانەی هەیە و مووچەی هەیە، بۆ زیندانیان کە لەو شەڕە زیندانی بوون ئەو حەق و حیسابەیان بۆ نەکردووە بەراستی؟ بۆ سڕینەوەی ئاسەواری ئەو کارەساتە نابێ شەرم بکەین لە ماوەی ڕابردوو بەسەر میللەتی ئێمە هاتووە، و بەراستی حەقە ئەو مەسەلەیە ئەمڕۆ یەکلایی بکەینەوە، و فرسەتێکی زۆر باشە، چونکە ئەوە حەقی شەرعی خۆیانە، و پێویستە ئەو ماف و ئیمتیازاتانەی کە لەم یاسایە هەیە بە زیندانیانیشەوە و بە شەڕی ناوخۆش بدرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو پەیمان خان.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا من هۆکارەکانی درەچووانـدنی ئەم یاسایە بەوە دەست پێ ئەکەم کە دەستیان خۆش بێ، یەکێك لە هۆکارە گرنگەکانی دەرچووانـدنی ئەم یاسایە ئەڵێ لەبەر ئەوەی لە کاتی جێ بەجێ کردنی یاساکە دەرکەوت کە موشکیلە و مەتابیعی زۆر لە ڕووی جێ بەجێ کردنی ئەم یاسایە هەیە، واتە هۆکاری هەموار کردنی ئەم یاسایە لە ئەوەیە کە لە ئەرزی واقیعدا جێ بەجێ کردنەکەی هەندێك کێشەی لێ کەوتۆتەوە، یەکێ لە کێشەکان لە راستیدا کە ئەبوایە ئەمە وەکو گلەییەك ئاراستەی هەم وەزارەتی شەهیدانی ئەکەم، هەم ئاراستەی لیژنەی پێشمەرگەی پەرلەمانی ئەکەم کە ئەبوایە جەنابیان بیانزانییایە لەبەر ئەوەی ئەو دوو لایەنە لە هەموو لایەنێك زیاتر ئەو کێشەیەی کە کاك سەرهەنگ باسی کرد زیندانیانی شەڕی ناوخۆ ڕووبەڕوویان بۆتەوە، ئەمە یەکێکە لەو کیشانەی، و ئەگەر ئێمە بگەڕێینەوە بۆ ئەو پرۆتۆکۆلانەی کە کاك سەرهەنگ ئیشارەتی پێدا، و خۆشمان بیرمان بێ، چونکە ئەوەندە سالانێکی دوور و درێژ نیە بیرمان چووبێتەوە، چەند سەعاتێ دانیشتنەکانی پەرلەمان دواکەوت، لەبەر ئەوەی زۆرینەی دەنگ ڕەئی وابوو کە ئەمە جێگەی بکرێتەوە، بەڵام بە تەنیا گرفتەکەمان لەسەر ئەوە بوو کە موستەلەحی شەڕی ناوخۆی تیا نەبێ، و هەموومان موتەفیق بووین لەسەر ئەوەی کە ئەو ناوە لەبەر ئەوەی ناوێکی بەدناوە و ناخۆشە لە زاکیرەی کوردی، لە یاساکە نەبێ، بەڵام گرنگ ئێمە چارەسەری حاڵەتی ئەو کەسانە بکەین کە فیعلەن سالانێکی زۆر زیندانی سیاسی بوون، و بەڵگەیان هەیە لەوەی کە زیندانی بوون، تەنانەت بەڵگەی سەلیبی ئەحەمەریشیان هەیە، یەعنی ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکانیش، بۆیە مەفروزە لێرە لەسەری بوەستین، ئەو هەڵەیەی کە لە وەقائیع کراوە بۆ ئەوەی کە ئەو ماددەیە بگۆڕدرێ، و نیەتی موشەریع بشاردرێتەوە، چونکە ئەسل ئەوەیە، ئێمە سەردانی بەرێز وەزیری شەهیدانیشمان کرد، پێمان وت کە نیەتی موشەرع ئەمە بووە، و جەنابی وتی من پشتیوانی ئەوە ئەکەم، بەڵام ئەبێ ئەنجومەنی وەزیران ئەم ڕێنمایە بگۆڕێ بۆ ئەوە بە ئاراستەی نیەتی موشەریع، و فیعلەن واشە، ئێمە نەمانتوانی و سەرکەوتوو نەبووین لەوەی کە ئەنجومەنی وەزیران قەناعەت پێ بکەین کە ئەو ڕێنماییە بگۆڕێ، بۆیە ئەوە فرسەتێکە کە ئێمە ئەسل ئەوەیە بەرژەوەندی ئەو هاوواڵتیانەمان لەبەر چاوبێ، نەك ئەوەی بترسێت لە ئیعتیراف کردن لە حەقیقەتێك کە لە دواجار لەبەرژەوەندی ئاشتەواییە نەك لە بەرژەوەندی پێچەوانەکەی، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکا ئەکەم لە پەرلەمانتارە بەڕێزەکان لە دەقی ماددەکە نەچنە دەرەوە، فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من پشتگیری تەواوی قسەکانی کاك سەرهەنگ و پەیمان خان ئەکەم، بە حوکمی ئەوە ئێستا پرۆتۆکۆلەکان و وەقائیع ئەوانەی کە دەنگمان لەسەر داوە هەموویم کۆپی کردووە بۆ بەردەمی ئەندامانی پەرلەمان، ئێمە کاتی خۆی چیمان وتووە؟ چیش لە وەقائیعی کوردستان و لەو پەیڕەوەی لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەرچووە چی نووسراوە؟ ئێمە ئەتوانین هەر لەو ماددەیە ڕاستە لە پێناسەکە چارەسەر بۆ زیندانیانی سیاسی شەڕی ناوخۆ بدۆزینەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە پێشتر بە زۆرینەی دەنگی ئەندامانی پەرلەمان لە ماددەی 5 برگەی چوار کە ئەمە پرۆتۆکۆلی ژمارە 70 یە، لاپەڕەی 398 زۆر بە ڕوونی نووسراوە لە خاڵی چوار، هەر کەسێك بە هۆکاری سیاسی لە هەرێم بەند کرابێن واتە لە ناو هەرێمی کوردستان بەند کرابێ، ئەمە زۆر ڕوونە بەڕێزان، هەرکەسێك بە هۆکاری سیاسی لە هەرێم بەند کرابێ، یان زیندانی کرابێ یان گیرابێ یان بەند کرابێ یان دەست بەسەر کرابێ، هەر لە دواتر دا ئەمە بە زۆرینەی دەنگی پەرلەمانتاران پەسند کراوە، دواتر لە وەقائیعی کوردستان کە ئەمە هەڵەیەکە بەسەر پەرلەمانی کوردستان دا تێپەڕیوە، لە وەقائیعی ژمارە 133 کە دەرچووە گۆڕانکاری بەسەر ماددەی 5 خاڵی چواردا هاتووە، کە لێرە گۆڕانکاریەکە چیە؟ ئەڵێ هەر کەسێ لە هاوولاتیانی هەرێم بە هۆکاری سیاسی گیرابێ، ئەمە گۆڕانکاریە و بەرپرسیاریەتێکی یاسایی ئەکەوێتە سەر ئەوانەی کە پرۆتۆکۆلەکان ئەنووسن، ئەوەی لە وەقائیعیش کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پەیڕەوی بۆ کراوە، ماددەی پێنج باس لە شتێك ئەکات کە مەدالیە ئەبەخشرێ بە زیندانیانی سیاسی، کەواتە لێرەدا ئەرکی پەرلەمانی کوردستان ئەمڕۆ ئەم هەڵە یاساییە کە خۆی کردوویەتی لە ناو هۆڵی پەرلەمان راستی کاتەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالله

بەڕێز عبدالله مەلا نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ قسەم نیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کوێستان خان

بەڕێز کوێستان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی هاوڕێیانم کاك سەرهەنگ و پەیمان خان و ڤیان خان ئەکەم، ئەو هەڵەیەی کە پێشتر کراوە پێویستە ڕاست بکرێتەوە، ئەم یاسایە پێویستە زیندانیانی شەڕی ناوخۆ بگرێتەوە، چونکە لە کاتی موناقەشەکان زۆربەمان داکۆکیمان لەوە کرد کە زیندانیانی شەڕی ناوخۆ بگرێتەوە، بەڵام ئێستا گۆڕانکاری بەسەردا هێنراوە، پێویستە ئەو هەڵەیە ڕاست بکرێتەوە، چونکە ڕۆژانە زیندانیانی شەڕی ناوخۆ پەیوەندیمان پێوە ئەکەن، چ بە تاك، چ لە فراکسیۆنەکان، چ لە نووسینگەکان، و ئەو کێشەیان هەیە کە

موعامەلاتیان وەرناگیرێ و ئیشیان بۆ ناکرێ، بۆیە کاتی خۆیەتی ئەمڕۆ کارێك بکەین ئەم ئیمتیازاتانە زیندانیانی شەڕی ناوخۆش بگرێتەوە، خاڵێکی تر لەگەڵ ئەوەی کە ئەو کەسانەی دکتۆرە ڕۆژان باسی کرد لە ڕووی یاساییەوە هەمووی تەواوە، بەڵام ئەوەشمان بیر نەچێ کە کێشەیەکی زۆر هەیە، و زیندانیانی سیاسی ناگەنە ئەنجومەنی وەزیران، و مامەڵەکانیان ڕایی ناکرێ، بۆیە ئەبێ بە لەبەر چاو گرتنی ئەو خاڵە یاساییانەی کە دکتۆرە ڕۆژان باسی کرد ئەمە چارەسەر بکەین ئەمڕۆ، بۆ ئەوەی ئێمە چۆن بتوانین چارەسەرێك بدۆزینەوە ئەم بەڕێوەبەرایەتیە بکرێتەوە و قانونیش بێ، بۆ ئەوەی زیندانیانی سیاسی چیتر هاتوچۆیان پێ نەکرێ لە نێوان کۆمەڵەی زیندانی سیاسی و ئەنجومەنی وەزیران، بۆ ئەوەی کارەکانیان بچێتە ڕێوە و لە و ئیمتیازاتانە سوودمەند بن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك نەریمان

بەڕێز نەریمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ڕای لیژنەی پێشمەرگە و ئەنفال و جینۆساید ئەکەم سەبارەت بەو دوو بڕگەیەی کە باسیان کردووە، و بۆ ئیزافە کردنیش بەراستی ماددەی چوار زیندانیانی سیاسی و گیراوی سیاسی پشتگیری لە ڕای هاوڕێیانم ڤیان خان و کاك سەرهەنگ پەیمان خان ئەکەم، لە راستیدا خۆ دزینەوە لە واقیعێك کە لە مێژووی میللەتەکەمان ڕووی داوە، ئەمە بەراستی ئەو واقیعە ناشارێتەوە، واقێعیکی تاڵە بۆ هەموومان، و پرۆتۆکۆلەکانیش پشتگیری ئەکەم کە ڤیان خان ڕوونی کردووە، بەراستی لە کاتی خۆیدا ئێمە هەموومان موتەفیق بووین لەسەر ئەوەی ئەو زاراوەیە مەبەست زیندانی کراوانی سیاسی ناوخۆش ئەگرێتەوە، بەڵام بەداخەوە بۆ ئەو مەوزوعانەی کە باس کرا بەراستی هەڵەیەکی قانونی هەیە لە لایەن پەرلەمانەوە پێویستە چاك بکرێتەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو پەروین خان

بەڕێز پەروین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەقاو دەق پشتگیری پێشنیارەکانی لیژنەی پێشمەرگە و شەهیدان ئەکەم، دیارە پێکهێنانی ئەم لیژنەیە لە مەسلەحەتی بەڕێوەبەرایەتی زیندانیانی سیاسیە بۆ کارایی کردنی کارەکانیان، لەبەر ئەوەی دیارە بە هۆی ئەو لیژنەیە کارئاسانی ئەکرێ ، لەبەر ئەوەی ئەو خەڵکە ناتوانێ ئەوەی خۆیان بکەن، لەو شوێنانە بە سایەی ئەو لیژنە ئەتوانێ داواکاری خۆیان پێشکەش بکەن، ئێمە کە ئەڵێین سەر بە وەزارەتی شەهیدان بێ ئەمەش بۆ کارئاسانی کارەکانی بەڕێوەبەرایەتی زیندانیانی سیاسیە، راستە لە پرۆژەی ماف و ئیمتیازاتی کەس و کاری شەهیدان دیارە، ئاماژە بە زیندانیانی سیاسی نەکراوە، بەڵام ئێستا لە سەروبەندی

هەموار کردنی ئەو پرۆژە یاسایەین، دیارە ڕاگیراوانی سیاسی کە خستوومانەتە ناو پرۆژە یاساکە، بۆیە داوا ئەکەم ئەگەر ئەوە بکرێتە عەرقەلە ئەخرێتە سەر وەزارەتی شەهیدان ئەکرێ ئەو ماددەیە ڕابگیرێ تا ئەکاتی هەموار کردنی پرۆژە یاسای ماف و ئیمتیازاتی کەس و کاری شەهیدان دێتە ئاراوە، ئەو کات ئەتوانێ جێگەی بگرێتەوە و سەر بە وەزارەتی شەهیدان بێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك لوقمان

بەڕێز لقمان سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری هاوڕێیانم ئەکەم، و داوا ئەکەم کە بەڕێوەبەرایەتیەکە سەر بە وەزارەت بێ، چونکە ئەوە باشترە، هەروەها ئەو لیژنەی ئێستا بەراستی ئەوە زەحمەتیە و ئەرکێکی زۆرە لەسەر زیندانیانی سیاسی لە دوورەوە، لە گەرمیانەوە، لە بادینانەوە، لە شوێنەکانی ترەوە ڕێگەی دوور ئەگرنە بەر، ڕێگەی پڕ مەترسی ئەگرنە بەر، بۆیە داوا ئەکەم لە سەرنتەر و دەزگاکان و ئیدارەکانیش ئەو لیژنەیە دروست بکرێ، هەروەها لەم یاسایە پشتگیری هاوڕێیانم و پەرلەمانتارە بەڕێزەکان ئەکەم، لەم یاسایە مافی زیندانیانی شەڕی ناوخۆش ڕەچاو بکرێ و مافیان لەم یاسایە بچەسپێنرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەکە ڕەئی دەرنەبڕا بە داخەوە، من سوپاسی برادەران ئەکەم، ئەوەی کە دکتۆرە ڕۆژان باسی کرد، ئەمە کێشەیەکە لە بەڕێوەبەرایەتی زیندانیانی سیاسی سەر بە وەزارەتە، ئێستا حالیەن سەر بەوێیە، ئەم لیژنەیە سەر بە ئەنجومەنی وەزیرانە، ئەنجومەنی وەزیران خۆی داوای کردووە بە نووسراوی ڕەسمی، ئەڵێ بیخەنە سەر وەزارەتی شەهیدان، ئەمە وەلاّمی ئەنجومەنی وەزیرانە، خۆی داوای کردووە، ئەڵێ لەبەر ئەوەی ئێمە سەرقاڵین، بۆ ئەوەی ئیش و کاری زیندانیە سیاسیەکان دوانەکەوێ بە نووسراویان 364 لە 2013/4/3 پشتگیری ئەکات، ئەڵێ بیخەنە سەر وەزارەتی شەهیدان، بۆ ئەوەی وەزیری شەهیدان هەڵسێ بەو کاروبارانە، ئیتر من نازانم تا چەند برادەرانی ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە زیندانیانی شەڕی ناوخۆ ئێمە یاسایەکمان هەیە لە یاساکە ئەڵێ زیندان کراوی سیاسی ئەو کەسەیە کە زیندانی کراو بێ، یان زیندانی کرابێ بە هۆی ناڕەزایی دەربڕینی بۆ ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکان لە عێراق تا 2003/4/9 و ڕۆژی ڕووخانی ڕژێم لە عێراق، لەسەر ڕا دەربڕین و بیڕو باوەڕ، یان ئینتیمای نیشتیمانی، یان سیاسی یان لایەنگیری کردنی ئۆپۆزۆسیۆن، یان یارمەتی دانی، یان بەشداری کردنی لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان و بڕیاری حوکمەکانی لە لایەن یەکێك لە دادگاکان یان دەستەلاّتەکانی سەر بە ڕژێم درابێ.

5-گیراوی سیاسی، هەر کەسێ گیرابێ یان گڵ درابێتەوە یان ڕاگیرابێ بێ ئەوەی بڕیاری حوکمی لە بارەیەوە لە لایەن دادگای تایبەتەوە دەرچووبێ بەو پێیەی هەمان هۆیەکانی لە ماددەی چوارەمی ئەم ماددەیە، ئەمە مەوقیفەکانە، ئەوانەی کە مەوقوف بوون و کە گیراون، بۆیە من لەگەڵ موعاناتی زیندانی شەڕی ناوخۆم، ئەو گلەیەش کە پەیمان خان کردی ئەوە سەر بە لیژنەی ناوخۆیە، سەر بە لیژنەکەی ئێمە نیە زیندانیانی شەڕی ناوخۆ، دیارە مەعلوم لیژنەی ناوخۆش خەریکی کارن بۆ ئەوەی ئیشەکانیان ڕاپەڕینن، پێموایە جوهدێکیش هەیە لە ئەنجومەنی وەزیران بۆ چارەسەر کردنی، شەڕی ناوخۆ کە ئێمە وتمان ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکانی عێراق شمولی ئەوە ئەکات، خۆ کوردستان رژێم نەبووە خەڵکی چەوساندبێتەوە، بۆیە بە پێی ئەو یاسایە شمولی ناکات، ئەگەرنا من لەگەڵ ئەوەم زیندانیانی شەڕی ناوخۆ لە شوێنێکی تر، لە جێگایەکی تر چارەسەری کێشەکانیان بۆ بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك محمد خوێندیەوە راستە بەشێکە لە یاساکە، بەس ئەو یاسایە ئێمە چەند ڕۆژ موشتومووڕمان بوو لەسەری، ماددەیەکمان ئیزافە کرد کە زیندانیانی سیاسی هەرێمی کوردستانیش بگرێتەوە، هەموو لە بیرمانە، چەندین سەعات کۆبوونەوەکان دواخران، گفتوگۆ کرا لەسەری لەم پەرلەمانە، ماددەکانی دوایی بخوێنێتەوە کە ئەڵێ هەر زیندانیەك یان هەر هاوواڵتیەکی کوردستان، هەرچەند ئەو دەقەش بەراستی لە پرۆتۆکۆڵ شێوەی تر، من پشتیوانی ئەو بەرێزانە ئەکەم، ئەو مەوزوعەمان ئیستیدراك کرد بە ماددەیەکی تر کە هەموو زیندانیانی سیاسی هەرێمی کوردستان بگرێتەوە، چ شەڕی ناوخۆ، چ دەرەوەی شەڕی ناوخۆ، ئەو یاسایە نابێ یەك ماددەی لێ ئینتیقا بکرێ و وا ئیعاز بکرێ کە تەنها ئەوانەی ڕژێمە پێشووەکان ئەگرێتەوە، ئێمە لەم قانونە باسمان لەوە کردووە کە شەڕی ناوخۆ و غەیری شەڕی ناوخۆ، جاری وا هەیە زیندانیانی سیاسی لێرە دەیان نموونەمان هێنا، من حازر بووم هەر لەم مەنەسەدا عەرزی بەرێزتانم کرد لەم قاعەیەی خۆمان کە ئەتوانم قەوائیمتان بۆ بێنم کە لەسەر کاری سیاسی، لەسەر خەباتی سیاسی چەندین گیراو و زیندانی هەیە لە ئیسلامیەکان و غەیری ئیسلامیەکانیش، مەعقول نیە ئێستا نیەتی موشەریع بەو ئاسانیە بشاردرێتەوە، من داوا ئەکەم بە ڕەسمی وەلاّمی ئەو بەرێزانە بدرێتەوە ئەو پەرلەمانتارە بەرێزانە کە پرسیارێکیان ئاراستەی بەرێزتان کرد لیژنەی یاساییە، جەماعەتی ئینساتن، لێرە ئەو جیاوازیە لە کوێ دروست بوو لە نێوان دەقە یاساییەکەن لەگەڵ ئەو دەقەی کە لەناو پرۆتۆکۆڵ

تۆمار کراوە لە پەرلەمان، لەبەر ئەوەی ئەو ماددەی کە کاك محمد خوێندیەوە بەشێکە لە یاساکە، بەشی دووەمی ئەوەیە کە لە ماددەکەی کۆتایی ئێستا لەبەرم نیە، بەس زۆر بە وازحی باس لە زیندانیانی سیاسی هەرێمی کوردستان ئەکات، ئێمە ئەبێ ئەم مەوزوعە ئەمڕۆ یەکلایی بکەینەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عەونی

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای ژمارە 11 ی ساڵی 2011 ئەوە لەبەردەممانە، با برادەران جوان سەیری بکەن، ئەو قسانەی کە ئێستا کرا لە یاساکە تەسبیت نەکرایە، ئەگەر قسەش کرابێ لە کاتی موناقەشەی قانونەکان، بەڵام کە نەبۆتە قانون تەسبیت نەکرایە، مەعنای دەنگی نەهێنایە ئەوە بۆتە قانون، ئەوە یەك، دووەم، ئێستا هەموار کردنەك هاتیە ئاراوە و پێشکەش کرا لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، تەنها مەفروزە قسە لەسەر ئەو ماددانە بکرێ کە داواکرایە هەموار بکرێ، بابەتی تر ئیسارە بکرێ مەعنای ئەوەیە ئەبێ بە پرۆژە تەقدیم بکرێ، ئەوەش ناکرێ لە ناحیەی قانونی، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر عمر

بەڕێز د.عمر نورەدینی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە گیراوانی ململانێ و شەڕی ناوخۆ کەس خۆی لێ نەدزیوەتەوە، بەشێکە لە مێژووی ئەم وڵاتە و حەقیقەتێکە، سەبارەت بە یاساکەش ئەوەی کە کاك حەمە خوێندیەوە ئەوە نەصی قانونە، تەعریفێکی ڕوون و بێگەردو دوور لە هەر چەشنە غموزەتێکە کە زیندانی سیاسی یان گیراوی سیاسی ئەوانەن کە لەلایەن ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکانی عێراقەوە گیراون، وازحە، قانونە، پرۆتۆکۆل هەیە لەبەر دەستمانە، بۆیە هیچ شکی تێدا نیە، ئەوەی تریان بۆ چارەسەر کردنی گیراوانی ململانێ و شەڕی ناوخۆ ئەنجومەنی وەزیران لیژنەیەکی پێکهێناوە، داتایان کۆکردۆتەوە، لە لای مەحاکیم و لە دامودەزگاکان ئێستا موعامەلات ئەکەن، ئەوراقیان بۆ تەسدیق ئەکەن، بۆیە ئیهمال نەکراون، بایەخیان پێدراوە، حکومەت لیژنەی بۆ تەشکیل کردوون، داواکاری ئەوانیش لە ئایندەدا چارەسەر ئەکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك گۆران

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر پرسی زیندانیانی شەڕی ناوخۆ ئەوەی کە لە پرۆتۆکۆل باس ئەکرێ و ئەوەی لە قانونەکەیە و ئەوەی تەتبیق ئەکرێ پێم وایە کۆمەڵێك شتی جیاوازن، بە فیعلی کاتی خۆی ئەو رەئیە هەبوو لە ناو هۆڵی پەرلەمان، بەڵام نەصەکە بە شێوەیەکی وا داڕێژراو دەنگیشی هێنا، من نایەمە سەر ئەوەی ئایا زەروورن یان نا؟، بەڵام دوای ئەوە بۆ بەدوا داچوونی ئەم یاسایە ئێمە سەردانی ئەنجومەنی وەزیرانمان کرد، کاکە حەمەش وەکو سەرۆکی لیژنە ئاگادارە، ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری دا بە بڕیاری حکومەت قەرەبووی زیندانیانی شەڕی ناوخۆ بکاتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی ئیشەکە تا ئێستا نەگەیشتۆتە تەواوی، حکومەت ئیعلانی نەکردووە، بەڵام ئەم حاڵەتە ئەڵێم، یەعنی هەموو ئەو ئامارانەی هی عێراق ئێستا لەبەر دەست دایە بە پێی ئاماری دەستەی زیندانیانی سیاسی 70 هەزار کەسە، بە پێی ئەو ئامارەی کەوا نزیکەی سااڵێکە کۆمکاری زیندانیانی شەڕی ناوخۆ ئیشی لەسەر ئەکەن و نوێنەری هەموو حیزبە سیاسیەکانی تێدایە بە پارتی و بە یەکێتی و بە بزووتنەوە و بەکۆمەڵ و بە گۆڕان و بە هەموو هێزە سیاسیەکان ئیشەکەیان بە دەستە جەمعی کردووە و ڕێکخراوێکی تایبەتیان هەیە، پێم ناخۆشە ئەم قسە ئەکەم، بەڵام ئەمەی تا ئێستا لە لایەن کاتبی عەدلەوە پشتراست کراوەتەوە خەڵك خۆی بە زیندانی سیاسی نووسیەوە 17500 کەس وەکو زیندانی سیاسی شەڕی ناوخۆ خۆی ناونووس کردووە، جا کاتی خۆشی کە قسە لەسەر جێ بەجێ کردنی ئەم یاسایە کرا دیسان ئەبێ ئەوە بووترێتەوە خودی زیندانیە سیاسیەکانی عێراق خۆیان تێبینیان لەسەر هەبوو، وتیان ئەگەر ئەوە بێ لەوانەیە قورسایی بۆ ئیشەکەی ئێمە دروست بێ، حکومەت ئەوەی ئێستا سااڵێکە 500 کەس یان 900 کەس ئەمری بێتەوە، ئەوکات لەوانەیە گرفتەکەیان بۆ پشتراست کردنەوە زیاتر بێ، جا بە هەرحاڵ من ئەوە وەکو ڕوون کردنەوەیەك باسی ئەکەم، کە ئێستا 17 هەزار و نزیکەی 500 کەس وەکو زیندانی شەڕی ناوخۆ ناوی نووسراوە، و حکومەت بەڵێنی ئەوەی داوە بیکات، جا بەڵێنەکە لای حکومەتە

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ئەحمەد

بەڕێز د.احمد وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوکاتی کە موناقەشەی ئەو یاسایە کراوە لە پەرلەمان موشتومڕێکی زۆر هەبوو لەسەر ئەوەی کە جگە لەو تاریخەی کە لە ماددەی یەکەم دا بووە زیندانی کراوی سیاسی و بۆ ڕاگیراوی سیاسی کراوە، ئێمە ماددەیەك یان بڕگەیەك زیاد بکەین بۆ ئەوەی زیندانی کراو و ڕاگیراوی سیاسی هەرێمی کوردستانیش کە بە هۆکاری سیاسی گیراون ئەوانەش بیان گرێتەوە، و بەرێزت ئەوکاتی کە جێگری سەرۆکی پەرلەمان بووی خۆت جەختت لەوە کردەوە کە من لەگەڵ ئەوەم کە زیندانیانی هەرێمی کوردستانیش بگرێتەوە، پاشان بە دەنگدان لە ماددەی پێنجەم لە بڕگەی چوارەم لە یاساکە هاتووە ئەڵێ هەرکەسێك لە هاوواڵتیانی هەرێم بە

هۆکاری سیاسی بەند کرابێ یان زیندانی کرابێ یان گیرابێ یان ڕاگیرابێ یان گلدرابێتەوە، سەرەتای ماددەکە ئەڵێ حوکمەکانی ئەم یاسایە ئەمانە ئەگرێتەوە:

1-ئەوانەی بە پێی ماددەی یەکەمی ئەم یاسایە لە هاوولاتیانی هەرێم دیاری کراون، کەوابوو ئەگەر مەبەست ئەوە نەبێ کە ئەم بڕگەیە خەڵێکی تر‌ە، غەیری ئەوانەی کە لە ماددەی یەکەمدا هاتوون، هیچ حیکمەتێك نیە بۆ زیاد کردنی ئەو بڕگەیە لەو ماددەیەدا، لەبەر ئەوە زۆر وازحە، ڕاستە نەصەکەی ئەوێ جیاوازە لەگەڵ نەصەکەی ئێرە، من ئەوکاتە لەسەر مەنەصە بووم، نەصەکە بەو شێوەیە خوێندرایەوە، هەرکەسێك لەبەر هۆکاری سیاسی لە هەرێمدا بەند کرابێ یان زیندانی کرابێ یان گیرابێ یان ڕاگیرابێ حوکمەکانی ئەم یاسایە ئەیگرێتەوە، بەڵام دواتر بۆتە هاوولاتیانی هەرێم، بەڵام جگە لەوەش هەم نیەتی موشەریع وایە کە زیندانیانی سیاسی هەرێمیش بگرێتەوە، و هەم بە پێی ئەو بڕگەیەش کە لێرە لە ماددەی پێنجەم بڕگەی چوارەم هاتووە دیسان هیچ تەفسیرێکی تر هەڵناگرێ کە زیندانیانی سیاسی هەرێمی کوردستانیش ئەگرێتەوە، پێویستە لەسەر حکومەت جێ بەجێیان بکات، ئەگەرنا هیچ حیکمەتێك نیە کە ئەو بڕگەیەمان لێرە زیاد کردووە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی پێشمەرگە

بەڕێز محمد احمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لێرە دانیشتووم ئەندامی پەرلەمانم، من پێشم وتوون پشتگیری ئەوانەی شەڕی ناوخۆ ئەکەم، چونکە من موقەدیمەی پێناسەی زیندانی سیاسی کراوە لێرە خۆێندوومەتەوە لێرە کە ئەڵێ ئەمە نایگرێتەوە، بەڵام بەداخەوە هەندێ شت ڕووبەڕووم ئەبێتەوە، ئەڵێن مەیشارنەوە و وەکو خۆی بیڵێن، من ئەمە یاسایە لەسەر سایتی پەرلەمان و وەقائیعی کوردستان لەبەردەمی یەك بەیەکە، من ناتوانم بیشارمەوە، من تەعریفی زیندانی سیاسیم کردووە کە ئەم پەرلەمانە بەرێزە ئیقراری کردووە، زیندانی سیاسی یان گیراوی سیاسی کێیە؟ یەك وشە نە زیاد نە کەمم لێ نەوتووە، بۆیە من ئەم ڕوون کردنەوەم داو، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك کاردۆ

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە پەرلەمان ئەو یاسایەمان درکردووە، و ئەوکاتیش موناقەشەیەکی زۆر دروست بوو لەسەر ئەوەی ئایا زیندانیانی سیاسی شەڕی ناوخۆ بگرێتەوە یان نا؟ تاکو جەلەسەکەش لەسەری تەئجیل کرا، بەڵام یەك ئەهمیەت هەیە بۆ ئەوەی کاتێك تەمومژ کەوتەناو دەقێك، ئەویش نیەتی موشەریع و یاسا دانەرە، ئێمە هەموومان زۆرینەمان کۆك بووین، ئەوە پرۆتۆکۆلەکە کە بەڵێ ئەیانگرێتەوە، بەڵام صیغەیەکی وایان

خسته ناو دەقەکە کە تەمومژی تێ بکەوێ، دوو، بەراستی لیژنەی یاسایی یان ئەوانەی لەسەر مەنەسە بوونە، کێ لەسەر مەنەسە بووە، پێویستە ئەم پرسیارە بکات، بۆ ئەبێ دەستکاری دەقێك بکرێ کە کاتێك پەرلەمان پێشنیاری ئەو دەقە ئەکات، چونکە لیژنەبوو دانیشتین، فراکسیۆنەکان دانیشتین، ڕێککەوتین، بە سیغەیەك بێ کە گیراوی سیاسی هەرێمی کوردستان و شەڕی ناوخۆش بگرێتەوە، هەتا ئەوکاتی، ئەوە بەرێز دکتۆر ئەحمەد ماوە، موناقەشەم لەگەڵ کرد، وتم ئەو سیغەیە بگۆڕن ئەو مانایە نادات، وتی نەخێر ئەوە نیەتی موشەریع ئەوەیە، لەبەر ئەوە ئەوە ئەیگرێتەوە، ناکرێ شتێك خۆمان بڕیارمان لێ داوە ئێستا پێچەوانەی بکەین، جێ بەجێی ناکەن یاساکە شتێکی تر، بەڵام ئەوە گیراوانی سیاسی شەڕی ناوخۆش ئەگرێتەوە، و ئەبێ پەرلەمان بە دواداچوون بۆ ئەوەش بکەن کە زۆرجاران پرۆتۆکۆل وەکو ئەوە نیە کە یاساکە دەرئەچێ، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك قادر

بەرێز قادر احمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

گومان لەوە نیە لە کوردستان بە هۆی ئاڵۆزی باری سیاسی، و بە هۆی ناکۆکی سیاسیەکانی ناو هێزە سیاسیەکان لە 50 ساڵەی ڕابردوودا کێشە و ململانێی زۆر هەبووە، و بە هۆی ئەو کێشە و ململانێیەوە بەشێك لە تێکۆشەرەکان لە لایەن هێزە سیاسیەکانی بەرامبەرەوە هەم گیراون و سزا دراون، و دڵنیام لەوەی بەشێکیشی شەهید کراوە، بەڵام کە باس لە زیندانی سیاسی ئەکەین لە کوردستان و ئەسڵی یاساکەش دیارە، و لە هۆیەکانی درچوونیشیەوە دیارە، لە هۆیەکانی درچوونی ئەم یاسایە ئەڵێ لە میانی ڕەوتی خەبات و تێکۆشانی گەلی کوردستان و تووشبوونی زۆرێك لە ڕۆڵەکانی بە بەند کردن و زیندانی کردن و گیران و پێشێل کردنی مافەکانی مرۆڤ لە سەردەستی ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکانی عێراق، چونکە بە هۆی بیرو باوەڕ، یان ئینتیمای سیاسی ئەم خەڵکە گیراوە، من بەش بە حاڵی خۆم لایانگری ئەوەم لە کوردستان ڕێز و حورمەتێکی زۆر بۆ کەس و کاری شەهیدان دانراوە، و پێشمەرگەی سەنگەر و کەمئەندامانی پێشمەرگەی سەنگەر دانراوە، بە هەمان شێوەش ڕێزێکی زۆر بۆ زیندانی کراوەکان دابنرێ، کە لەسەر دەستی ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکان گیراون، و سزا دراون، و بەشێکیان شەهید کراون، بەشێکیش چەند ساڵێك ماوەتەوە، تا 10 ساڵ، 12 ساڵ، 15 ساڵ لە زیندان ماوەتەوە، ئەگەر یەکێك یان خۆی زیندانی بووبێ، یان کەس و کاری یەکێك لە زیندانیەکان بووبێ، باش ئەزانێ موعاناتی زیندانیانی سیاسی لە ماوەی 5 ساڵ تا 10 ساڵ تا 4 ساڵ تا 2 ساڵ لە سەردەمی ڕژێمی بەعسدا چەند قورس و گران بووە، بۆیە ئێمە یاسایەکمان دەرکردووە بۆ زیندانیانی سیاسی سەردەمی ڕژێمی بەعس و ڕژێمەکانی پێش بەعسیش، حەق نیە ئێمە بڵێین حەق و حقوق لە زیندانیەکان وەرگرینەوە، بۆیە لەسەر ئەم مەنەسەیە پێشنیار ئەکەم وەکو چۆن حکومەتی هەرێم تەعویزی زۆرێك لە ناخۆشیەکانی داوەتەوە، بێێن یاسایەکی تر دەربکەین کە هەموو ئەو

مەعاناتانەی کە لە شەڕی ناوخۆدا تووشی هاوولاتیانی کوردستان و لایانگرانی هێزە سیاسیەکان بوون، بە پێی مەستەحەقی و لێوەشاییان حقوقێکیان بدرێتێ، بەلأم هەرگیز ناکرێ دیسان یاسای زیندانیە سیاسیەکان بۆ مەرامی سیاسی بەکار بێت، ئومێد ئەکەم هەموومان لە هۆکارەکانی دەرچوونی ئەم یاسایەوە یاساکە ببینین

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

سکرتێری پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە با بفەرموو

بەڕێز .فرست احمد عبدالله(سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ڕوون کردنەوەیەکم هەیە لەسەر قسەی برام کاك کاردۆ، ئێمە وەکی تەسبیتی نسووسی قانونی ئەکەین و بەشێوەی نیهائی دەرئەکەین لە کاروباری ئەنجومەن، تەماشای گفتوگۆی ئەندامان ناکەین بەراستی، تەماشای نیەتی موشەریعیش ناکەین، نەسەکە چۆن دەنگی لەسەر دراوە ئەو نەسە حەرفیەن دێنینە خوار، ئەو مافە بە خۆمان نادەین کە یەك حەرفیش بیگۆڕین یان ئیلغائی بکەین، زۆر سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاء الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمڕۆ لە وەلأمدانەوە و موناقەشە و پێشنیاری بەڕێزان، ئەمانە هەموو ئەندام پەرلەمانان بوون شەش، حەوت کەس بوون قسەیان کرد، ئەو تەعریفەی کاك محمد شارەزووری خوێندیەوە لە 100٪ لەگەڵین، چونکە ئەوە مەشمولی یەکەمن، مەشمولی دووەم و سێیەممان ئیزافە کرد، بۆچی ڕائەکەین لە واقیعەکە؟ ئێمە بە ماددەی پێنج ئیستیدراکی ئەو نوقسانیەمان کرد لە عاقاری کۆبوونەوەکان کرا کە ئەخوازرا تەنها گیراوانی ڕژێمەکان بگرێتەوە، وتمان لە کوردستانیش حاڵەتێك هەیە، وەکو بەڕێزان باسیان کرد، ناوخۆیە، لەگەڵیانین، خوا بکات دووبارە نەبێتەوە، بەس واقیعێك هەیە هاوولاتیانێك هەن لەسەر دەستی دەستەلاتی کوردستانی خۆمان ئەزیەت دراون، ئەمە ئایا واقیع نیە؟ ئایا نەمان دیوە؟ ئایا بە سەدان قائیمەی گیراوی سیاسی و ئەشکەنجە دراو و سزا درا و نیە؟ ئەم قسانە موختەسەری بوو بۆ ماددەیەك ئیزافە کرا کە ئەوەش بگرێتەوە، من نەموتووە کاك محمد شتی قرتاندووە، وتم ئەوەی خوێندیەوە کافی نیە، ئەبێ ماددەی پێنج لەگەڵ ماددیە یەك بخوێندرێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی له راستیدا، ئێمه له کوردستان به قۆناغێکی خراپ تێپەڕیوین، ئەویش شەڕی ناوخۆیه، هەموو قیادەی ئەحزابەکانی تێدا بوو، به گۆڕانیشەوه که ئێستا قیادەی گۆڕانن، قیادەی ئەساسی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان بوون له شەری ناوخۆ، هەروەها قیادەی پارتی دیموکراتی کوردستان، قیادەی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، کۆمەڵی ئیسلامی، بزووتنەوەی ئیسلامی، هەموویان تێدابوون، لەبەر ئەوە فیعلەن حەقە زیندانیەکانی ناوخۆش قانونێکیان هەبێ، من نالێم لەمەی ئێستاکە هەیە، چونکە ئەمە قانونێکە کراوە و حەق نیە تێکەلاّو بکرێ، چونکە ئەگەر بتەوێ شتێك ئیزافە بکرێ، ئەبێ بە پرۆژەیەکی تازە ئیزافەی بکەی، ئەوە قانونێکە و کراوە، ئەکرێ ئێوە لە داهاتوو پرۆژەیەك تەقدیم بکەن بۆ موراعات کردنی شەڕی ناوخۆ، بۆ زیندانیەکانی شەڕی ناوخۆ، فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من کۆپی پرۆتۆکۆلەکەم هێناوە، من حەز ئەکەم بۆ هەموو ئەندامانی پەرلەمانی بخوێنمەوە، ئەو کاتە سەرۆکی پەرلەمان ئەڵێ فەرموو بە کوردی و عەرەبی بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بدرێتە دەنگدان، بەڕێز کاك احمد وەرتی کە ئەیخوێنێتەوە ماددەی پێنجەم حوکمەکانی ئەم یاسایە پیادە ئەبێ بەسەر :یەکەم، نازانم هەمووی بخوێنمەوە ؟

یەکەم: ئەوانەی بە گوێرەی ماددەی یەکەمی ئەم یاسایە لە هاوولاّتیانی هەرێم دیاری کراون.

دوو: ئەو حوکم درا و گیراوە سیاسیانەی لە شالاّوەکانی ئەنفال رزگاریان بووە لە حوکمەکانی یاسای ماف و ئیمتیازی کەس و کاری شەهیدان و ئەنفال کراوەکانی هەرێمی کوردستانی عێراق ژمارە 11 ی ساڵی 2011 سوودمەند نەبوون،

سێیەم، ئەوانەی لەناو زیندان گرتووخانەکان دا لە دایك بوون لە کاتی گیرانی کەس و کاریان دا.

چوارەم: هەرکەسێك بە هۆکاری سیاسی لە هەرێم دا بەند کرابێ یان زیندانی کرابێ یان گیرابێ یان دەست بەسەر کرابێ.

دوای ئەمە بەعەرەبیش کاك احمد هەمان شتی خوێندەوە و ئینجا بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەڵێ کێ لەگەڵ دایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دا نیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ چوار کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، تەواو

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

بابە ئەوە تەسبیت کراوە، کاك فرست زەحمەت نەبێ بیخوێنەوە

بەڕێز فرست احمد-سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

4-کل من حبس او سجن او اعتقل اوقف او احتجز لاسباب سیاسیه من مواطني الاقلیم

بەڕز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالسلام

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

تكا ئەكەم سنگت فراوان بێ، ئەم هەموو دەرچوونە لە ئەجيندا، باس كردنى ئەم بابەتانەى كە لە دەرەوەى ئەم مەوزوعە، تكا ئەكەم وەكو برايەك وەكو سەرۆك پەرلەمانيش نا، قبولى بكەن لە من، بۆيە من داوا ئەكەم كەس لێم تووڕە نەبێ، ئێمە هاتووينە موناقەشەى 3 پێناسە لە ياسايەك دەكەين، ئەو هەموو مەوزوعە چ عيلاقەى بەوە هەيە، من گلەيم لە ئەندام پەرلەمان نيە كە ئەو چۆن قسە ئەكات، ئازادە، بەڵام ئەركى سەرۆكايەتى پەرلەمانە كە يەك لە بابەتەكە دەرچوو بە جوانى پێى بڵێ تۆ لە مەوزوع دەرچووى، يەك، دوو...

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆكى پەرلەمان:

ئێوە قسەتان كرد كەس موقاتەعەى كردن؟

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق :

ئەركى سەرۆكايەتى پەرلەمانە كە ئەندام پەرلەمانێك لە بابەتى مەحەزەرەكە دەرچوو پێى بڵێ تۆ دەرچووى، نە تووڕەيى پێ ئەوێ، نە هەڵوێستێكى موتەشەنجى پێ ئەوێ، دوو، چ سوودمان وەرگرتيە ئەوە سەعاتێكە موناقەشە لەسەر مەوزوعێك، موتەشەنجات پەيدا بوو، كەچى ئێمە موناقەشەى سێ پێناسە ئەكەين، ئەگەر ئەو پێناسەيە هەبن يان نەبن؟ سێ، ئەم هەموو قسەيە غير ئينسان هەڵئەستێ قسە ئەكات ئەڵێ بۆيە لە ئەخيرەوە من پێشنيار ئەكەم فلان شت، فلان شت، يانيش ئەڵێ بۆيە من تەئيدى فلان ئەكەم، خوشك و برايان عەلئەقل عومرى من قبول بكەن، من كە هەڵسام (پارلێ) يەعنى قسە كردن بە فەرەنسى، بەڵام نەيكەنە مەسەلەى تەشەنوج و سياسى و شت، باشە ئێمە ئەوها بەڕێوە بچين بەرێز سەرۆكى پەرلەمان؟ تكا ئەكەم يەكەمجار لە من دەست پێبكە، ئەركى سەرۆكايەتى پەرلەمانە نەهێڵێ ئەندام پەرلەمان ئيستيغلالى ئەم مينبەرە بكات بۆ ئەوەى لە مەوزوع دەرچێ و نەهێڵێ بەردەوام بين لە مەحزەر، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بايز_سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ئارام

بەڕێز ايوب نعمت(ئارام):

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبعەن ئەو بڕگەى كە وروژێندرا هەر پەيوەندى بە ماددەى يەكەوە هەيە، كە ئەويش لەبەر ئەو گفتگۆيەى كە لە كاتى خۆى لە پرۆژە ياساكە ئەنجام درا، ناكۆكيەك دروست بوو لەسەر ئەوەى ئايا زيندانيانى شەڕى ناوخۆ و دەرەوەى شەڕى ناوخۆ بگرێتەوە يان نا؟ لە ليژنەى ياسايى خۆم حزوورم هەبوو، ڕێككەوتين، لەبەر ئەوەى ئێمە باس لە ئەمڕۆى دەستەلآتى هەرێم نەكەين بەو شێوەيە، بە خاڵێك

له ماددەی پێنجدا باس بکرێ که ئەم یاسایە کێ ئەگرێتەوە؟ بەو شێوەش ڕێککەوتین که هەموو ئەو زیندانیە سیاسیانەی له هەرێمدا بە هۆکاری، من له لیژنەی یاسایی بووم وایە، و وەرەقەکەشم ماوە که ئیتیفاقمان لەسەری کرد، و بەو شێوەش ئێمە ئیتیفاقمان لەسەر کرد که بڕێین دەنگدانی لەسەر بکەین، وەکو ئەوەی که ڤیان خان خوێندیەوە، و وەکو ئەوەی که بەرێز دکتۆر ئەحمەد باسی کرد، چونکە خۆی هاتە سەر مەنەسەکە و بەو شێوەش باس کرا، بۆیە لەبەر ئەوە داواکارم که ئێستا شوێنی ئەوەیە که راست بکرێتەوە، چونکە پەیوەندی بە پێناسەی زیندانی سیاسیەوە هەیە، و وەکو ئەوەی کاك گۆرانیش که باسی کرد، که ئێمە ئەڵێین دەیگرێتەوە، بۆیە ئێستا، بەڵام ئێمە وتمان با چوارچێوەی دەستەڵاتی ئەمڕۆی هەرێمی کوردستان نەڕواتە ئەو پێناسەیەوە، بەڵام بەو خاڵە چارەسەرمان کردووە، لەبەر ئەوە داواکارم ئەوەی که له وەقائیع هەیە چاکبکرێتەوە، بۆ ئەوەی که له پرۆتۆکۆلدا دەنگی لەسەر دراوە و کێشەش نامێنێ، و ئەو زیندانیانەش ئەگرێتەوە که ئەمڕۆ ئێستا بە تەعلیمات چارەسەر ئەکرێ، ئەوەی کاك گۆران باسی کرد 17 هەزارە ئەگەر یاساکە جێ بەجێ بکرێ ناگاتە ئەو ژمارەیە، و بە شێوەیەکی ڕێکوپێك هەموو زیندانیەکان ئەتوانن مامەڵەی خۆیان لەسەر جێ بەجێ بکەن و مافەکانیشان وەرگرن، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا هەموو لایەکتان قسەتان کرد، هەموو فراکسیۆنەکان قسەیان کرد، خۆ ئەرك نیە هەر تۆ هەڵبستێنم، له شوێنێ خۆت دانیشە تکایە، هەڵتناستێنم، کۆمەڵێك خەڵك قسەیان کردووە له فراکسیۆنەکەی تۆ، تەواو ئیتر، فەرموو لیژنەی هاوبەش ئاخیر سیغە بخوێنەوە

بەرێز عونی کمال بەزاز:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سیاغەی که ئێستا نووسیتمان دوای وەرگرتنی ئەو تێبینی و مولاحەزاتانەی بەرێزان ئەندامانی پەرلەمان بەو شێوەیە ئەبێ:

المادە الاولی:

اولاً: تعدل الفقرة الثالثة من المادة اولا من القانون، وتقرا كالاتي:

ثالثا: اللجنة: اللجنة المختصة بالنظر في طلبات المشمولين باحكام هذا القانون

2-تضاف فقرة بتسلسل سادساً الی المادة اولا كالاتي:

سادسا: الوزارة: وزارة الشهداء المؤنفلين للاقليم كوردستان

بەرێز د.ارسلان بایز_ سەرۆکی پەرلەمان:

بەو سیغەی خوێندرایەوە کێ لەگەڵ دایە؟ 47 کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ 19 کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز صباح بيت الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية:

تعدل مقدمة الفقرة اولا من المادة الرابعة من القانون وتقرا كالاتي:

1- **تشكل لجان خاصة برئاسة قاضي في مراكز المحافظات يرشحهم مجلس القضاء في الاقليم وعضوية ممثلين بدرجة مدير للنظر والقرار في طلبات المشمولين باحكام هذا القانون وترتبط بالمديرية العامة لشؤون السجناء السياسيون الكوردستانين، و يمثلون الجهات الاتية:**

1- **مجلس الوزراء**

2- **وزارة الداخلية**

3- **وزارة المالية والاقتصاد**

4- **جمعية السجناء السياسيين في الاقليم**

ثانيا:

يثبت السجين والمعتقل سياسي بطرق القانونية وفقا لاحكام لقانون الاثبات النافذ مرقم 107 لسنة 1979 المعدل امام اللجنة المشكلة بموجب هذا القانون.

فەقەرەکەی تریش وەکو خۆی ئەمێنێتەوە

بەڕێز د.ارسلان بايز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی پیشمەرگە

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی بڕگەی یەکەم لە ماددەی چوارەم لە یاساکە هەموار ئەکرێ و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە، یەکەم:- لێژنەیەکی تایبەت بە سەرۆکایەتی دادوەرێك دادەمەزرێت کە ئەنجومەنی دادوەری لە هەرێمی کوردستان دەی پالێوێ لە پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان و ئیدارەی گەرمیان ئەرکیان تەماشاکردن و بڕیاردانە لە سەر داواکاری ئەوکەسانەی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە، پەیوەست دەبن بەبەڕێوەبەرایەتی گشتی زیندانیان و گیراوانی سیاسی کوردستان و نوێنەرایەتی ئەم لایانانە دەکەن:

1-**ئەنجومەنی وەزیران.**

2-**وەزارەتی ناوخۆ**

3-**وەزارتی دارایی و ئابووری**

4-**نوێنەرێك لە کۆمکاری بەندکراوە سیاسیەکان لە هەرێمی کوردستان.**

دووەم: زیندانی کراوی سیاسی یان گیراوی سیاسی بە ڕێگەی یاسایی، بەپێ ی حوکمەکانی یاسای (اپبات) ی کارپێکراو ژمارە(107)ی ساڵی (1979)ی هەموارکراو ، لە بەردەم لێژنەی پێکهاتوو بەپێ ی حوکمەکانی ئەم یاسایە ساغ دەبێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز ئارام احمد- وەزیری شەهیدان و ئەنفال کراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە، تەبعەن کێشەی سەرەکی کە ئێستا هەیە دووانە، یەکیان دەستەلاتە، کە ئێستا لای وەزارەتی ئێمە نیە و هاوشێوەی هەموو ئەرك و قانونەکانی تر لای وەزارەتی پەیوەندیدارە، دوو، ئالیەتی جێ بەجێ کردنەکەیەتی کە پێکهاتەی ئەو لیژنەیە قورسە و بە شێوەیەك کە تەرخان نەکراوە ئەندامەکانی و پێکهاتەی ئەندامەکانی گونجاو نیە بۆ کۆبوونەوەی خێرا و کاری پێویست، سەبارەت بەم ماددەیە دوای دیراسە کردن ئێمە لیژنەی ترمان هەیە بۆ کاروباری شەهیدان، و هەمان ئالیەتمان هەیە بۆ ئەوەی کارەکە بە باشی بڕوات بەڕێوە، ئەم دەقەمان ئامادە کردووە:

1-لیژنەیەکی تایبەت کە وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفال کراوان پێکی ئەهێنێ هەمان شێوەی لیژنەکانی تر دەور ئەبینێ، لە هەریەك لە پارێزگاکانی کوردستان و ئێدارەی گەرمیان، کە ئەرکی سەیر کردن و پێشنیار کردن و بەرز کردنەوەی ئەو داواکاریانەیە کە حوکمی ئەم یاسایە ئەیانگرێتەوە، بۆ وەزیر بۆ پەسند کردنی، وەکو ئەوەی وەزارەتی شەهیدان، ئێستا لایەنە سیاسیەکەی ئەوەیە ناکرێ بەڕێوەبەرایەتی گشتی لە لیژنەیەك هەموو بڕیارەکان بدرێ، ئەو قورساییەی دێتەوە ئەبێ وەزارەت بڕیاری لەسەر بدات، لیژنەکان پەیوەست ئەبن بە وزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفال کراوانەوە، چونکە لیژنەکان ئێستاکە وەزیر بە پێی یاسای وەزارەت دەستەلاتی ئەوەی هەیە لیژنەی کاتی و هەمیشەیی دیاری بکات بۆ کاری پێویست، بۆ ئەوەی مرونەتێك هەبێ لەگەڵ هەر گۆڕانکاری و بە تایبەتی قورس بوونی ئەرکەرکان بتوانێ لەگەڵی بڕوات بەڕێوە و و ئەو ئالیەتە دیاری بکات کە ئاسانە و بۆ خزمەتی زیندانیانی سیاسی باشە، و هەروەها ئەوەی کە دیاری کراوە بەڕێوەبەرایەتی گشتی زیندانیانی سیاسی، ئێستاکە بەڕێوەبەرایەتی گشتی نیە، ئەبێ لێرە بڕیاری لەسەر بدرێ لەسەر بنچینەی یاساکە، پێمان وایە پێویستە، لە هەریەکە لە لیژنەکانی پارێزگاکان و ئیدارەی گەرمیان ئەم نوێنەرانە هەبێ، دادوەرێکی تەرخان کراو، بە ئەنقەست نووسیومانە تەرخان کراو، ئێستا لە تەجروبەکە دەرکەوتووە ئەو دادوەرە بەرێزەی ئێستا هەیە تەرخان کراو نەبوو یەکەمجار، ئارەزومەندانەی تێدابوو حازر ئەبێ یان نا؟، ئەوەی ئێستاش هەیە بەش ناکات، ئەبێ تەرخان کراوبێ بۆ ئەم کارە، و وەکو سەرۆکی لیژنەکە، ئەوە بۆ ساغ کردنەوەی کارەکە یاسایەکە کە ئەنجومەنی دادوەری لە هەرێمی کوردستان نەك دەیپاڵێوێت، دایدەنێت، نوێنەری تەرخان کراو لە وەزارەتی کاروباری شەهیدان وئەنفال کراوان وەکو سەرپەرشتیی کار، لێرەوە وەکو لە دەقەکە

دیاری کراوە ئەڵێ مودیر، شەرت نیە مودیر بێ، سەرۆکی لیژنە، یان نوێنەری وەزارەتی کاروباری شەهیدان، بە تەجروبە دەرکەوتووە ئێمە جاری وا هەیە ڕاوێژکار دائەنێین، بەڕێوەبەری گشتی دائەنێین، گونجاوترە لەگەڵ یاسای وەزارەتیش، نوێنەری وەزارەتی ناوخۆ تەرخان بکرێ بۆ ئەم کارە، یەعنی ناکرێ ئەو بڵێ من ناتوانم بێم بۆ لیژنەکە و کارم هەیە، ئەبێ تەنسیب بکرێ، بە شێوەیەك ئامادە بێ لەو کاتەی کە پێویستە نوێنەری وەزارەتی دارایی بە هەمان شێوە تەرخان بکرێ بۆ ئەم کارە، ئەوە کە لە پێشنیارەکە هاتووە ئەوەی بەرێزان باسیان کرد، ئەڵێ نوێنەرێکی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران، ئەوە هیچ پێویست ناکات، لە شارەکان نوێنەری ئەنجومەنی وەزیران نیە، تۆ ناتوانی لێرەوە قورسایی زۆر دروست ئەکات، پێشنیارێکی تر کراوە ئەوەی جەمعیەتی سوجەنای سیاسی لە ئەقلیم، نوێنەری ئەوانیش پێویست ناکات، چونکە ڕێکخراوان لە لیژنەی یاسایی یان وەزارەت هیچ پێویست ناکات، و ئەوە ئالۆزیش دروست ئەکات ڕێکخراوی تریش بێنی ئەتوانێ بڵێ منیش مافی ئەوەم هەیە، بۆیە ئێمە پێمان باشە بەو دەقەی کە پێشنیارمان کردووە بۆ ئەوەی کارەکان ئاسان بێ، بۆ ئەوەی بەیانی دیسان نەیەن بە تەجروبەی دووسالّی تر قورسایی دروست بکەین، ئەبێ مرونەتێکی وای هەبێ ئەم لیژنەیە کە لەگەڵ پێداویستیەکانی کارەکە بگونجێ و بەخێرایی ئەو کارە کەڵەکەبووەی کە ئێستا هەیە، لە زیندانی سیاسی هەیە، بە ماوەیەکی کورت ئەوەندەی بۆمان بکرێ ئالیەتێکی وا هەبێ ئاسان بێ، لە دەستەلاّتی وەزارەتی کاروباری شەهیدان بێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ (کوێستان محمد، برهان رشید، سۆزان شهاب، هاژە سلیمان، گوڵیزار قادر، احمد سلیمان، پەیمان عزالدین، پێشەوا توفیق، ڤیان عبدالرحیم، بێریڤان اسماعیل، سالار محمود، اسماعیل محمود، د.ڕۆژان، قادر احمد، گۆران ئازاد، عمر صدیق، سەردار رشید، ناسك توفیق، لقمان سلیمان، عبدالله نوری، نەسرین جمال)، فەرموو کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی چیتر زیندانیانی سیاسی بەو شێوەیە کارەکانیان دوانەکەوێ، بۆ ئەوەی لەو مەعاناتانە ڕزگاریان بێ، پشتگیری تەواوی قسەکانی بەڕێز وەزیری شەهیدان ئەکەم کە ئەو...بۆ ئەوەی ئەو کارئاسانیە بەڕێوە بچێ، لەگەڵ ئەو تەعدیلانەم کە بەڕێز وەزیری شەهیدان باسی کرد، هەروەها لە یەکەم پێشنیار ئەکەم کە لە سەنتەری پارێزگاکان هەردوو ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەرینیشی بۆ زیاد بکرێ، چونکە ئێستا ئەو دوو ئیدارەیە هەیە، و سەربەخۆیە ئیشەکانیان، و لە زۆر یاساکانی تریش ئێمە جێگامان بۆ کردوونەتەوە، بۆیە پێویستە بۆ ئەوەی زیندانیانی سیاسی گەرمیان و ڕاپەڕینیش سەربەخۆیەکیان هەبێ، ئیشەکانیان بە ئاسانی بەڕێوەبچێ، ئیزافەی ئەو دوو ئیدارەش بکەین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری تەرحەکەی بەڕێز وەزیر ئەکەم، کە ئەو لیژنەیە بەم شێوەیە بێ کە ئەو پەڕی ئاسانکاری بکات بۆ تۆمار کردن و وەرگرتنی دۆسیەی زیندانیانی سیاسی لە شارەکان و هەردوو ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەرین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە حیکمەت لە هەموار کردنی ئەم یاسایە ئەوە بووە کە ئیشی لیژنەکە بە باشی بەڕێوە نەچووە، و خەڵك زۆر گلەیی هەیە، چونکە یەك لیژنە بووە، نەتوانراوە بە گوێرەی پێویست ئیشەکانیان بەڕێوە بچێ. بۆیە ئەو پرۆژە یاسایە پێشکەش کرا، و دوای ئەوەی کە بەڕێز وەزیری شەهیدان ئەو تەوزیحەی دا منیش لەگەڵ ڕایەکەی ئەوم بۆ ئەوەی بتوانین زیاتر ئەو لیژنانە زیاد بکەین، بۆ یەکلایی کردنەوەی ئەو کەیسانە، و من لەسەر مەسەلەی برگەی دووەم لەسەر ساغکردنەوە تێبینیەکم هەیە، لێرەدا ئێمە لە هەموار کردنەکە باس لەوە ئەکەین کە ئەو زیندانی کراوە یان گیراوە سیاسیە بە ڕێگەی سیاسی بە پێی حوکمەکانی یاسای سەلماندنی بەرکار ژمارە 107 لە سالی 1979 ی هەموار کراو لەبەردەم لیژنەی پێکهێنراو بە پێی ئەم یاسایە بسەلمێنرێ، لە راستیدا مەسەلەی ئیسپات کردن ئێستا زۆر زۆر قورسە بۆ یەکلایی کردنەوەی ئەو کەیسانە، و هەندێ شروتی تەعجیزی هەیە ئێستا لە لیژنەکە بۆ ئیسپات کردن، ئەویش ئەوەیە کە چوار شاهید هەبێ، دووان لەو شاهیدانە ئەبێ راتب وەرگرن لە زیندانی سیاسی، دووانی تر ئاگایان لە بابەتەکە بێ، لەوەی کە ئەو کەسە ڕاگیراوە یان زیندانی کراوە، بۆیە بەراستی من لێرەوە پێشنیار ئەکەم کە ئەو شروتە تەعجیزیانە لابدرێ، چونکە خەڵکێکی زۆر هەیە بە تایبەتی من قسە لەسەر ئەو کەسانە ئەکەم کە لە ساڵانی شەستەکان بەراستی ئەوان زۆربەیان خەڵکێکی زۆر لە شەستەکان لە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان ئەو کاتە زیندانی کراون بە هۆکاری سیاسیەوە، و تاکو ئێستا زووزربەیان کەیسەکانیان یەکلایی نەکراوەتەوە، ئەوەش کەوا یەکلایی نەکراوەتەوە بەراستی زۆربەیان هەر لە ژیاندا نەماون، ئەوانەی لە ژیانیش دا ماون زۆر بە تەمەنن، بۆیە پێویست ئەکات کە لیژنەکە لەمەوداوا کار لەسەر ئەو کەیسانە بکات کە لە شەستەکان خەڵکێکی زۆر ئەوکاتە گیراوە بۆ ئەوەی کەیسەکانیان یەکلایی بکرێتەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو گوڵیزار خان.

بەڕێز گوڵیزار قادر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە پێشنیارەکانی جەنابی وەزیر ئەکەم، بەڵام لێرە یەك پێشنیارم هەیە کە لەگەڵ ئیدارەی گەرمیان ئیدارەی ڕاپەڕینیشی بۆ زیاد بکرێ، چونکە ئێستا ڕاپەڕین ئیدارەیەکی سەربەخۆیە و پێویستە ئەویش لەگەڵ گەرمیان ئیشەکانی خۆی ڕاپەڕێنی، سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حاجی بلال

بەڕێز احمد سلیمان(بلال):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە قسەکانی جەنابی وەزیر ئەکەم، چونکە ئەم یاسایە ئەسل بۆ ئیمتیازاتە، بۆ ئەوە نیە کە کاریان لەسەر قورس بکرێ، بۆیە تا ئاسانکاریان بۆ بکرێ باشترە، و لە هەمان کاتیش لەگەڵ ڕەئی لیژنەکانم کە پێشنیاریان کردووە زیاد بکرێ بۆ ئەوەی کە ئەو لیژنەیە لە مەرکەزی پارێزگاکان و ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەڕینیشی بۆ زیاد بکرێ، لەبەر ئەوەی گەرمیان دووڕە لە مەرکەزی قەزاوە، هەم ڕانیەش کە ئێستا بۆتە ئیدارە، دیسان ئەویش دووڕە لە مەرکەزی مەحافەزەوە، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەو دوو شوێنەش زیاد بکرێ لەگەڵ ڕەئی ئەو بەرێزانەش کە ئەو پێشنیارەیان کردووە، سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو پەیمان خان

بەڕێز پەیمان عزالدین :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێرای پشتگیری کردنم بۆ قسەکانی بەرێز کاك ئارام، بەڵام من لێرە پرسیارێك ئەکەم، ئایا ژمارەی ئەو کەسانەی کەلە لیژنەکانن زۆر نیە؟ هەموشیان ئامادە نابن وەکو ئەوەی بیستوومانە، یەعنی بەخۆی ڕۆژێك لیژنەکە کۆ ئەبێتەوە، بەڵام وەکو دەرکەوتووە لەبەر زۆری ئەندامانی هەمووی ئامادە نابێ، بۆیە کارەکان لەبەر ئەوە دوا ئەکەوێ، سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك پێشەوا

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر هۆکارەکانی دەرچوواندنی ئەم یاسایە بخوێنینەوە، ڕێك بۆمان دەرئەکەوێ کە گرنگی ئەم ماددەیە ڕۆحی یاساکە ئەمەیە کە هەمواری یاساکەی لە پێناودا کراوە، بۆیە من پێشنیار ئەکەم هەر وەکو ئەوەی جەنابی وەزیر باسی کرد، مادام ئامانج لەوەیە کە چەند لیژنەیەك دروست بکرێ لە پارێزگاکان و دوو ئیدارەکە، ئەگەر بکرێ پێشیناری ئەوە بکەین لە جیاتی چەند لیژنەیەك پێنج لیژنەی تایبەت پێکبهێنرێ،

نەك ئەوەی چەند لیژنەیەك، و بە سەرۆكایەتی دادوەرێك لە سەنتەری پاریزگاكان و ئیدارەكان وەكو باس كرا لە لایەن ئەنجومەنی دادوەری هەرێمەوە، ئەو هەڵدەبژێردرێنە لابرێ و ببێ بە دادەنرێن، چونكە ئەو سەلاحیەتە ئەنجومەنی دادوەری هەیەتی، شتێكی تر كە جێگەی تێبینیە ئەوەندەی من لام تێبینیە، پێم وابێ ئەم لیژنەیە كە بە سەرۆكایەتی دادوەرێك پێكئەهێنرێ، سەلاحیەتی پێداچوونەوە و چەسپاندن و بەرز كردنەوەی داواكاریەكانی هەیە، بۆیە پێم باشە وشەی بەرزكردنەوەش زیاد بكرێ لە دوا دێری (بەمەستی پێداچوونەوە و چەسپاندن و بەرز كردنەوەی داواكاری ئەو كەسانەی كە ئەیانگرێتەوە)، چونكە دواجار دەستلاتێكی تر هەیە لە سەرووی لیژنەكانەوە بڕیاری ئەوە ئەدات كە ئەمانە زیندانی سیاسین یان نا؟ سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە من پشتگیری تەواوی پیشنیارەكانی وەزیری شەهیدان ئەكەم، هیوادارم پێشنیارەكانی ببێ بە ماددەیەكی یاسایی، چونكە ئێمە بە تەجروبەی سالانی رابردوو ئەوەمان لا ڕوون بۆوە كە گلەییێكی زۆر لە لایەن زیندانیانی سیاسی هەبوو بە هۆی ڕایی نەبوونی كارەكانیان، بە تایبەتی ئەو دادوەرەی كە ئەركەكان كەوتبووە سەری، دیاربوو ئەو بە تەواوی پابەند نەئەبوو بە ئەركەكانی خۆی، من جارێك بە دواداچوونم كرد تەنها بۆ نموونە بەدوا داچوونم كرد كە وتیان ئەم هەفتەیە هەر دانانیشێ، هەفتەی پێشووش هەر دانەنیشتووە، بۆیە هیوادارم ئەركەكە بە شێوەی تاییبەتمەندی دابەش بكرێ، ئەوە ئیجباری بێ، تەنها ئیختیصاصی بۆ ئەوە بێ كە فلاّن كەس تەنها تایبەتمەند بێ بەو لیژنەیە، بۆ ئەوەی هەمووكاتێك ئەو بەرپرسیاریەتیەی كە لە ئەستۆی دایە بە شێوازێكی یاسایی بڕواتە پێش، بۆ ئەوەی ئێمەش بتوانین ئەگەر كەمتەرخەم بوو بتوانین لێ پرسینەوە لە وەزیری شەهیدان یان لە هەر لایەنێكی تایبەتمەند بكەین كە بۆ بەو كەمتەرخەمیانە هەڵنەستێ، و بە ئیزافەی زیاد كردنی ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەڕین، سوپاس

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بێریڤان خان

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری تەواوی ئەو بڕگەی جەنابی وەزیر ئەکەم کە ئەڵێ ئەنجومەنی وەزیران نوێنەری نەبێ لەو لیژنەیە، بەڵام لەو لیژنەیە من گرنگی ئەدەم بە وەزارەتێك کە زۆر پێویستە نوێنەری هەبێ، و داواش ئەکەم سەرۆکی لیژنەکەش وەزارەتی تەندروستی بێ، وەزارەتی تەندروستی ئیشەکەش ئیشێکی مرۆڤایەتیە، و هەروەها ئەو کەسانەی کە تووشی زیندانی سیاسی ئەبن تووندترین سزا کە بەرامبەر مرۆڤ ئەکرێ ئەوەیە سزادانی بە زیندانی سیاسی بۆ ئازادی دەربڕین، ئەوانە تووشی نەخۆشی جەستەیی و دەروونی ئەبن، زۆر پێویستە ئەوانە چارەسەر بکرێن، راستە ئەگەر بەسەریش چووە، بەڵام ئەوە لە ناویان ماوە، من نموونەم هەیە، ئەو کوردانەی کە زیندانی سیاسی کراون، کە چووینە هەندەران یەکەمین دانیشتن کە لەگەڵمان کرایە لێمان ئەپرسن زیندانی کرای لەسەر ئازادی دەربڕین؟ لەسەر سیاسەت، پێش هەموو شتێك جگە لەوەی باری ئابووری بۆ چاك ئەکەن و نیشتەجێ بوون، یەکەمین چارەسەر هی دەروونی و جەستەیی بۆ ئەکرێ، بۆیە زۆر پێویستە نوێنەری وەزارەتی تەندروستی تێدا بێ، و داواش ئەکەم پشتگیریم لێ بکرێ لەو بابەتە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سالار

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەم ماددەیە ئەتوانم بڵێم رۆحی مەسەلەکەیە کە گرفتی دروست کردبوو، و ئەو پێشنیارەی کە لیژنەی شەهیدان کردوویانە ئەتوانێ بەشێکی باش لەو چارەسەریانە بکات، بەتایبەتی لە ناوهێنانی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال کراوان لە ماددەی یەکەم دا پەیوەستی ئەکەم بە ماددەی دووەمەوە کە لە نوێنەرایەتی کردنی لیژنەکە ئەبێ لە جیاتی نوێنەری کۆمەڵەی بەند کراوە سیاسیەکانی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال کراوان بێ، و وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال کراوان خۆیان کەسێك یان راوێژکار یان مودیر عام یان هەرکەسێك کە کارئاسانی بۆ جێ بەجێ بوونی حوکمەکانی یاساکە دابنێ هیوادارم لیژنەی مەعنی ئینتیباعیان هەبێ کاکە حەمەی شارەزووری، ناوهێنانی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال کراوان لە ماددەی دووەم لە نوێنەرایەتی لیژنەکە ناوی وەزارەتی شەهیدان بێ باشترە، و ئەمە ئەو بۆچوونەی ئێوەش ئەسەلمێنێ کە زەروور بوو لە ماددەی یەکەمدا ناوی شەهیدان و ئەنفال کراوان بێ لە تەعریفەکەدا، ئەوەی پەیوەندی بە چەند لیژنەیەکەوە هەیە لە جیاتی ئەو لیژنەی کە کاتی خۆی تەنها لە هەولێری پایتەخت بوو لە راستیدا ئێمە گلەیی زۆرمان لە سەرۆکی لیژنەکە و ئەندامانی هەیە، جگە لەوەی کەمتەرخەمیەکی زۆر، تەعتیلێکی زۆر، ڕۆتینێکی زۆر، هەندێ جار بە قەسدیش خەڵکی ئەنفال کراویان بە تایبەتی ئەوانەی کە لە نوگرە سەلمان و شوێنەکانی تر هاتوونەتەوە هەموو ئەوانە بەسالاّ چوون، پیرە ژن و پیرە پیاوەکانیان، بە کەنەفتی ئەهێنرانە ئێرە، چەندین جارێك ئینجا مامەڵەکانیشیان ڕایی نەئەکرا، بۆیە ئەم پێشنیارە بۆ کردنەوەی چەند لیژنەیەك بە تایبەتیش لە ئیدارەی گەرمیان هیوادارم ئەوە بۆ ناوچەکانی تر نەبێتە

جێگەی جەدەل، چونکە مەسەلەکە پەیوەندی بە کەس و کاری ئەنفالەوە هەیە، ئەو مەنتیقە زۆربەی کەس و کاری ئەنفالەکان لەوێن، و ئیدارەی گەرمیان بە پێی یاسای ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمانی کوردستان و عورفی یاساکان ناوی ئیدارەی گەرمیان بە تەنیشت پارێزگاکانەوەیە، ئەمە لە بەرژەوەندی جێ بەجێ بوونی حوکمەکانی ئەم یاسایەیەو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك اسماعیل

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە پێشنیارەکەی بەڕێز وەزیری شەهیدان ئەکەم، تەنها تێبینیەکم هەیە لەسەر گەرمیان و ڕاپەرین، لێرە هەر گەرمیان هاتووە، پێویستە لە جیاتی ئەوەی هەر گەرمیان و ڕاپەرین بێن، بڵێین یەکە ئیداریەکانی هەرێمی کوردستان، ناو نیە، چۆن ناوی پارێزگای دهۆك و هەولێر و سلێمانی نایەن ئەڵێین پارێزگاکان، بە هەمان شێوە بڵێین یەکە ئیداریەکان، لەبەر ئەوەی بۆی هەیە لە داهاتوو ئیدارەی تریش بکرێتەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە ڕۆژان

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پرۆژە یاسایە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کرایە، مەبەست لە ئامادە کردنی ئەو پرۆژە لابردن و لادانی هەموو ئەو ئاستەنگانەیە لەبەردەم زیندانیانی سیاسی تاکو ئەو ئیمتیازاتانەی لە ناو یاساکە پەسند کرایە وەریبگرن، بەڵام ئەوەی لە ڕاپۆرتی لیژنەی پێشمەرگە تێبینیم کرد باس لەوە ئەکات کە ئەو لیژنەیە پەیوەست ئەبێ بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی، وەکو ئەوەی ئەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیە بوونی هەبێ، کە سەیری هەیکەلیەتی وەزارەت ئەکەم بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەو ناوەی تێدا نیە، نازانم ئەو شتە کو لەسەر لیژنەی پێشمەرگە تێپەڕی؟ ئەگەر مەبەستیان ئەوە بێ ئەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیە پێکبهێنن یان دروستی بکەن ئەوە ناکرێ لە یاسایەك کە لە ناو و ناوەڕۆك باس لە ئیمتیازاتی زیندانی سیاسی ئەکات ئێمە بێین یاسای هەیکەلیەتی وەزارەتی پێ هەموار بکەین لەبەر ئەوەی ئێمە یاسایەکی تایببەتمان هەیە، باس لە پێکهاتەی وەزارەت و هەیکەلیەی وەزارەت ئەکات، نابێ یاسایەك باس لە ئیمتیازات ئەکات بێین هەیکەلیەتی وەزارەت و یاسای تایبەت بە وەزارەت هەموار بکەین، ئەوە پێویستی ئەکرد لە لایەن حکومەت پرۆژە یاسایەك ئامادە کرابایەو پێشکەش کرابایە و داوای هەموار کردنی هەیکەلیەتی وەزارەتیان بکردابوایە، ناکرێ لە ناو ئەو یاسایە یاسای وەزارەت هەموار بکرێ، ئەوە تەعاروز

لەگەڵ ئەو یاسایە ئەکات، و ئەگەر مەبەست لەوەبێ کە دروست بوونی بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی بۆ ئەوەی ئاسانکاری پێشکەش بکات بە زیندانی سیاسی من نازانم بۆ تەنها بەڕێوەبەرایەتی گشتی بێ؟ بۆ بەڕێوەبەرایەتی نەبێ؟ دواتر لە ڕووی قانونیەوە ئەو لێژنە ڕۆڵی چی ئەبێ؟ لێژنەکە نوێنەری وەزارەتی تێدایە، نوێنەری ئەنجومەنی وەزیران، ئەگەر دەنگی هێنا تەبعەن، ئەو لێژنەیە ڕۆڵی لە ڕووی یاساییەوە چی ئەبێ کاتێ ئەگەر بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی ئەگەر دەنگی هێنا سەر بە وەزارەت بێ؟ لێژنە دەوری نامێنێ کاتێ بەڕێوەبەرایەتی گشتی هەبێ، لێژنەی پێشمەرگە داوای دروست بوونی بەڕێوەبەرایەتی گشتی کردیە، و داوای مانەوەی لێژنەی کردووە بە شێوەیەك کە ئەندام و نوێنەرانی وەزارەتەکانی تێدابێ، لەو کاتە بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی تایبەت بەو پرسە زائیدن لێژنەیەك تایبەت بە زیندانیانی سیاسی ئەوە زیاد کردنی ڕۆتینە لەبەردەم زیندانیانی سیاسی تاکو بتوانن ماف و ئیمتیازاتەکانیان وەربگرن، و پێوانەی نیەتی ئەو کەسانەی کە پێشنیار کردنی هەموار کردنی یەکەمی ئەم یاسایەیان پێشکەش کردووە، بۆیە لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی نیم لەو یاسایە زیاد بکرێ، کاتێك پرۆژە یاسای هەموار کردنی یاسای وەزارەت پێشکەش کرا با لەوێ داوای پێکهێنان و هەیکەلیەتی بکەن، نەك لە ناو یاسایەك کە تەنها باس لە ئیمتیازاتی زیندانی سیاسی ئەکات، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك قادر

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابی وەزیر دەقێکی گونجاو باشە، پشتیوانی لێ ئەکەم، بەڵام بە چەند ئیزافەیەك، یەکەمیان داوا ئەکەم پێنج لیژنە بێ، و هەرسێ پارێزگای هەولێر و سلێمانی و دهۆك و ئیدارەی ڕاپەرین و گەرمیان، و ئیزافەیەکی تریشم ئەم لیژنانە بۆ زیندانیانی سیاسیە، ئەگەر لە ڕووی یاساییەوە ئەوانەی (N.G.O) نەیگرێتەوە، تەنها نوێنەری کۆمکاری زیندانیە سیاسیەکان بە فەخری ئەندامی ئەو لیژنەیە بێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك گۆران

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆربەی قسەکانم کران، بەڵام تەئکید لەسەر قسەکانی وەزارەتی شەهیدان ئەکەمەوە لەوەی کەوا لیژنەکە بچووك بکرێتەوە، چونکە لە بەدوا داچوونی کێشەی زیندانیان دەرکەوتووە هەم نوێنەری ئەنجومەنی وەزیران ئامادەییەکی زۆریان هەبووە لە لیژنەکە، و زۆرجار گرفتیان دروست کردووە، و هەمیش نوێنەری زیندانی سیاسی ئەوان خۆیان مونەزەمەن، ئەتوانن خۆیان موتابەعەی ئیش و کارەکانی بکەن، و من لەگەڵ ئەوەم بەراستی ناوی گەرمیان وەکو خۆی بێ وەك ئیدارە، چونکە فکرەی هەموارەکە زیاتر لەسەر ئیدارەی

گەرمیان بوو، راستە ئێستا ئیدارەی ترمان هەیە، بەڵام ئیدارەی گەرمیان لە هەموو قانونێك تایبەتمەندی خۆی پێدراوە، و ئەساسیاتەکەش ئەوەبوو جگە لەو خاڵەی کە بۆ بەڕێز کاك سالار باسی کرد، کە خەڵك بە نەۆخشی ئەهێنرێتە هەولێر، خاڵێکی تر کە گرفتە بۆ گەرمیان ئەوەیە ئەوانەی کە لە گەرمیان شاهێدی ئەدەن بەشی زۆری ئەوانەن کە لە نوگرە سەلمان هاتوون، تەمەنیان زۆر بووە، بەشی زۆریان ئەمرن، یان نەخۆشن، زۆرجار گرفت بۆ شاهێدی دروست ئەبێ کە مەعامەلەکان زۆر تاخیر ئەبێ، ئەمە وا ئەکات ئەو کەسانەی کە پێویستیان بە شاهێدیە ئەو گرفتەیان نەمێنێ و قسەکانی تریش دووبارە ناکەمەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە نیەتی ئەو بەڕێزانەی کە هەموارەکەیان پێشکەش کردبوو، و ئەو ڕاپۆرتانەشی کە نووسراون، هەست ئەکەم تێکەڵیەك هەیە، بۆیە داواکارم هەم لیژنەی یاسایی و لیژنەی پێشمەرگە و بەڕێزان لە وەزارەت هاوکار بن بۆ ئەوەی سیغەیەك لە کۆتاییدا دابڕێژرێ کە کارئاسانی بکرێ بۆ ئەوەی کاروباری ئەو بەڕێزانەی کە گیراون بە زووبی جێ بەجێ بکرێ، ئەمەش چۆن ئەکرێ؟ ئەگەر ئێمە مەبەستمان بێ لە خوارەوە ئەو لیژنانە یان ئەو مودیریاتانەی کە دروست ئەکرێن لە پارێزگاکان و ئەو ئیدارە سەربەخۆیانەی کە هەن بە خێرایی ئیشەکان بەڕێوە بچێ، بە باوەڕی من ئەوە ناکرێ بە لیژنە بێ، ئەکرێ مودیریەتێك بێ، بەڵام دواتر لە ناو وەزارەت بۆ پشتراست کردنەوەی کۆتایی لەوێ لیژنەیەك هەبێ کە لایەنەکانی تری تێدابێ یان نوێنەری وەزارەتەکانی تری تێدابێ، چونکە مەبەستەکە وەکو ئەوەی هاتووە لە ناو ئەم تەعدیلە درەنگی لە ڕایی کردنی مامەڵەکانە، یەك، دووش، تەنها لیژنەیەك هەبووە بۆ پشتراست کردنەوەی مامەڵەکان، بۆیە ئەکرێ ئەم لایەنە لەبەرچاو بگرین، خاڵێکی تر ئەوەی کە پەیوەندارە بە ڕاپۆرتی لیژنەی پێشمەرگە ، و بەهەمان شێوە لە قسەکانی بەڕێز وەزیریش گوێبیستی بووم لەوەی کە مودیری عامەیەك هەبێ، من پشتیوانی قسەکانی دکتۆرە ڕۆژان ئەکەم، ئێمە مودیریە عامە یان بەڕێوەبەرایەتی گشتیمان نیە لە وەزارەتی پیشمەرگە، بۆیە پێویستە ئەمە وەکو حاڵەتە یاساییەکە بە جێی بێڵین بۆ سەلاحیەتەکانی وەزارەت، وەزارەت بۆی هەیە مودیریەت یان شوعبە بکاتەوە، یان لیژنە پێکبهێنێ، بەڵام مەسەلەی مودیریەی عامە پێویست ئەکات تەعدیلی یاسای وەزارەت بکرێ، بۆ ئەوەی هەیکەلەکەی بگۆڕین، و لەم یاسایەش تەسەور ئەکەم جێگەی نابێتەوە، چونکە ئێمە هاوشێوەی ئەم یاسایە

یاسای ڕێکخراوە ناحکومەیەکان و یاسای سندوقی پاڵپشتی پرۆژەکانی گەنجانمان هەبوو کە نەمان ئەتوانی دەستکاری هەیکەلی وەزارەتەکانی پێ بکەین، بۆیە لێرەش تەسەور وایە ناتوانین دەستکاری هەیکەلی وەزارەتی پێ بکەین، خاڵی سێیەمیش ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە ئیدارەی گەرمیان یان ئەو ئیدارانەی کە هەن من پشتیوانی ڕاکەی کاك حمەسعید ئەکەم بەوەی کە بە شێوەیەکی گشتی ئیدارات بێ، چونکە ئیمکانە ئیدارەیەکی تریش دەست بەکار بێ لە داهاتوودا بۆ ئەوەی جارێکی تر تووشی تەعدیل نەبینەوە بە شێوەیەکی گشتی ناوی ئیدارات بێ، باشترە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە قسە زۆر کرا لەسەر زیندانیانی سیاسی، و هەرچی بوترێ و بکرێ بۆیان کەمە، چونکە ئەوەی کە موعاناتی زیندانی سیاسیە زۆرێك لەو بەڕێزانەی لێرە دانیشتوون ئەزانن لە نزیکەوە زیندانی سیاسی بوون کە بەهەرحاڵ ئێستا لێرەن، ئەو دوو پێشنیارەی کە ئەو دوو لیژنە بەڕێزە کردیان، زائیدەن ئەوەی بەڕێز وەزیری شەهیدان من پێم وایە لە ڕووی ناوەرۆکەوە هەر یەکە، مادام هەدەف دروست بوونی ئەو لیژنەیە لە هەر سێ پارێزگا و ئیدارەی گەرمیان، و ئەگەر بکرێ ئەوەشی بۆ ئیزافە بکرێ ئەو ئیداراتانەی کە مەسەلەکە، بەراستی هەڵەبجە بکرێتە ئیدارە، هەڵەبجە بکرێتە پارێزگا، و ئێستا کاری بۆ ئەکەن، ئێستا لیژنەیان بۆ گرتووە لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە، و لیژنەیەکی تایبەت هەیە، و بەڵێن دراوە کە بۆ ئەوەی وەکو کاك عومەر وتی لە ئایندەدا تووشی ئیشکالەتێك نەبین، حەقە ئەگەر بە جۆرێك لە جۆرەکان بەراستی ئەوەشی بۆ ئیزافە بکەین، بۆیە من پشتگیری ڕای هەردوو لیژنە ئەکەم کە ئاگایان لێ نیە؟، و جەنابی وەزیریش کە بەراستی بە ئیزافەوە ناوەرۆکەکان هەرسێ لایەن یەك شتە، پشتگیریان ئەکەم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ناسك خان

بەڕێز ناسك توفیق عبدالکریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من لەسەرەوە دەست پێ ئەکەم، ماددەی دووەم کە ئەڵێ پێشەکی بڕگەی یەکەم لە ماددەی چوارەم تەعدیل ئەکات، بەڵام خۆی لە ئەسڵدا ماددەی دووەمیشیان تەعدیل کردووە، لەبەر ئەوە ئەگەر بکرێ،

چونکه ماددام تەعدیلی بڕگەی دووەمیشتان کردووە، ئەبێ بڵێی بڕگەی یەکەم و دووەم لە ماددەی چوارەم، چونکە بڕگەی دووەمیشتان تەعدیل کردووە، ئەوە یەك، دوو، پشتگیری هەموو ئەو قسانە ئەکەم، چونکە بەراستی ئێمە ئەم یاسایە لە 2011 دەرچووە ئێستا لە 2013 تەعدیلی ئەکەین، پێویست ناکات ناوی ئیدارە بێنین، ئەگەر بکرێ بڵێین ئیدارە سەربەخۆکان، چونکە پێم وایە هەموو ئیدارەیەك گرنگی خۆی هەبووە، بۆیە کراوەتەوە، لەبەر ئەوە بڵێین ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەڕین، ئەی دوایی هەڵەبجەش ئەبێ، دوای ئەوەش تەعدیلی ئەکەین، لەبەر ئەوە هەر بڵێین ئیدارە سەربەخۆکان باشترە، پشتگیری قسەکانی دکتۆرە ڕۆژان ئەکەم بەراستی پرسیارێك بوو لام، بۆچی نوێنەرایەتی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفال لەناو لیژنەکە نەماوە؟ لەبەر ئەوەی پەیوەستە بە بەڕێوەبەرایەتی گشتیەوە، ئەم بەڕێوەبەرایەتیە گشتیە تەئکید نەبووم لێی، چونکە یاساکەم لەبەر دەست نەبوو، لەبەر ئەوە ئەگەر ئەو بەڕێوبەرایەتیە لە هەیکەلیەتی وەزارەت دا نەبێ نابێ لێرە هەبێ، ئەبێ قانونەکەی بۆ تەعدیل بکەین، خاڵی دووەم کە تەعدیل کراوە ئایا تەنها لەبەر ئەوەی ناوی یاساکە هاتووە یان پێشتر چۆن چۆنی ساغ کراوەتەوە؟، چونکە بەراستی خەڵکێك هەیە منالّی لە سجن لەدایك بووە، یەعنی منالّی لە سجن بووە، لەبەر ئەوەی عەدەدی سەنەواتی سجنەکەی مودەی پێنج مانگ، ئەگەر شەش مانگ نەبێ نابێ، مەعەل عیلم ئێمە ئەم یاسایە باس لە سەعاتێکیش ئەکات، هەتا ئێستاشی لەگەڵ دابێ بە ڕۆتینی کراوە، هیچ مافێکی وەرنەگرتووە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك لوقمان

بەڕێز لقمان سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پشتگیری قسەکانی وەزیر و پەرلەمانتارە بەڕێزەکان ئەکەم، و دەربارەی ئەو لیژنەیەی بۆ پێداچوونەوەی داواکاری گیراوانی سیاسی و زیندانیانی سیاسی من داوا ئەکەم ئەو لیژنەیە هەروەکو هاوڕێیانم پەرلەمانتاران ئەم لیژنەیە لە ئیدارەکانیش دابنرێن چونکە وەکو باس کرا بۆ نموونە ئیدارەی گەرمیان خەڵکێکی زۆر ئەنفال کراوی تیایە، ئەو ڕێیە دووبارە بگرنە بەر، ئەوە شتێکی زۆر خراپە بەراستی، و هەروەها پێشنیار ئەکەم لە هەندێ قەزا کە ئەنفال کراوی زۆری تێدایە لەوێ ئەو لیژنانە دابنرێ، وەکو قەزاکانی بۆ نموونە چەمچەماڵ، کفری، کۆیە، دوکان، هەندێ قەزای تریش ئەگەر بیرم نەکەوێتەوە، و هەروەها پشتگیری قسەکانی بێریڤان خان ئەکەم، بەراستی هەروەکو لای هەموومان ئاشکرایە زۆرێك لە زیندانیانی سیاسی و ئەنفال کراوان تووشی بەراستی زەرەرمەندی و تووشی کێشەی جەستەیی و دەروونی بوونەتەوە، بۆیە ئەو پێشیارەی بێریڤان خان بەراستی جوان بوو، پشتگیری ئەکەم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالله

بەڕێز عبدالله مەلا نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە قسەکانی جەنابی وەزیر دەرکەوت کە زۆر بە دیقەتەوە، زۆر بە وردی لەسەر کێشەکە قسەی کرد، ئەمە بەڵگەی ئەوەیە لە هەموومان زیاتر پێم وایە لە گرنگی کێشەکە، و بەتایبەت هەموار کردنەوەی ئەو ماددەیە تێگەیشتووە، بۆیە من لێرەوە داوای لێ ئەکەم دەقی ماددەکە بە باشی دارێژینەوە و پێشکەشی برادەرانی هەردوو لیژنەی بکات، و بە ئیزافەتەن لەگەڵ ئەوەی کە هەردوو ئیدارەی گەرمیان وڕاپەڕینی بۆ زیاد بکرێ

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو نەسرین خان

بەڕێز نسرین جمال مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من پشتیوانی بەڕێز وەزیر ئەکەم، و هاوکارانیشم زۆر باسیان کرد، تەنها ئەوەندەی کە من ئاماژەی پێ بدەم پێشیناریێکی هاژە خان بوو لەسەر مەسەلەی شاهیدەکان، بەراستی ئەوە تەنگژەیەکی بۆ زیندانیانی سیاسی دروست کردووە، بە تایبەتی ئەو مەسەلەی دوو شاهیدەی کە مووچە وەرئەگرێ، دیارە ئێمە زۆرجار سەردانمان ئەکەن بۆ نووسینگەی پەرلەمان لەسەر مەسەلەی شاهیدەکان کە هەبووە لە ژووری ئینفرادی بووە، بۆ یەك سەعات زیندانێکیان لەو ژوورە داناوە، زیندانەکە ڕۆیشتووە، ئەوە بە شاهید وەرناگیرێ، لەبەر ئەوە ئەگەر تەسهیلاتێك بکرێ، من نالێم چاوپۆشی بکرێ، بەڵام تەسهیلاتێك بکرێ بۆ مەسەلەی شاهیدەکان، چونکە ئێمە ئەمانەوێ هەرکەسە و حەقی خۆی وەرگرێ، ناکرێ ئەوەی سالێك زیندان بووبێ، دووسالّ زیندان بووبێ لەگەڵ ئەوەی سەعاتێك زیندان بووبێ وەکو یەك شاهیدیان هەبێ، بەڵام ئەکرێ تەسهیلاتێکیان بۆ بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەمین تێبینیم شەکلیە، ئەوە کە ئەڵێ پێشەکی ماددەی (ا) یەکەم هەموار ئەکرێ، لە حەقیقەتدا خۆی ماددەی یەکەم و دووەم و سێیەم ئیعادەی سیاغەی کردووە، ئەوە بۆ ئێوە جێ دێڵم، دوو، پێشنیارەکان وەکو

یەك نین، من حەسوودیم بەوە دێتن پێشنیاری هەردوو لیژنە، چونکە تەناقوزاتی تێدایە، یەك لە لیژنەکان داوا ئەکات سەر بە مودیریەیەك بێت ئەو مودیریە وجودی نیە جارێ، چونکە راستە پێشنیارەك هەیە لە پاش ئەو باسی مودیرەیەك ئەکات، بەلأم تەسەور ئەکەم نابێ تۆ باسی شتێك بکەی لە یاساکە تەعریف نەکراوە، بۆیە ئەگەر هاتو ماددەی چوارەم ئەوەی داوا ئەکات ماددەیەك سەرکەوێ پێشنیار ئەکەم لە سیاغە ئەو ماددەیە بکەوێتە پاش ئەو، سێیەم، ئێمە گلەیی ئەوەمان ئەکرد کە زەحمەتە لیژنەکە دانیشێت، تا نوێنەری ئەنجومەنی وەزیران بگەهێتە ئیدارەکان، موحافەزاتەکان، سلاو لە دانیشتنەکان بکا، تەسەور ئەکەم تەناقوزێك هەیە لە بەینی نیەتی ئێمە و لە بەینی ئەو چارەسەریەی کە پێشنیاری ئەکەین، ئێمە ئەمانەوێ لیژنەکان لە پارێزگاکان و ئیدارت بێت تاکو خەڵك ناچار نەبێ بێتە هەولێر، کەچی شتەکەمان زەحمەت تر لێ کرد، ئەو خەڵکە هەمووی دائەنیشێ لە بارەگای لیژنە چاوەڕوانی نوێنەری وەزارەت ئەکەن، بۆیە من تەسەور ئەکەم جارێکی تر ئیعادەی بکەن چیمان ئەوێ؟ ئەمانەوێ ئیشەکان زوو بچن بەم چارەسەریە ناکرێ، پاشان تەناقوزێکی تریش هەیە، لە لیژنەی یاسایی باس نەکراوە سەر بە کێیە؟ لە پێشنیارەکەی تر پێشنیار کراوە سەر بە مودیریەتێکی گشتی بێ، دادوەرێك لە لایەن ئەنجومەنی قەزا دائەنێیت، ئەو سەر بە مودیریەتێك نابێت کە سەر بە وەزارەتی شەهیدانە، هەروەها نوێنەری ئەنجومەنی وەزیران و نوێنەری وەزارەتی ناوخۆ و نەوێنەری وەزارەتی دارایی سەربە مودیریەتێکی عامی وەزارەتێك نابن، ئەمەش هەمووی تەناقوزە، بۆیە تکا ئەکەم بیر لەو چارەسەریە بکە ئەو پێشیارەی جەنابی وەزیر باسی کرد، تۆ مودیریەتێکت هەیە، لیژنە مەعنای عەرقەلەی ئیش، لیژنە مەعنای ئیش بەڕێوەنەچوون، لیژنە مەعنای هەدەری پارە و ئیفاد، بەلأم مودیریەیەکت هەیە، یەکێك لە ئەرکەکانیەتی و لە دەستەلأتی وەزیرە لە بەڕێوەبەرایەتی خوارەوە، ئەو بۆخۆی چۆن تەنزیمی ئەکات، پێشنیار ئەکەم سیاغەیەکی وابکرێ، ئاخیر تێبینیم ئەوە تیکراریش ئەبێ لە زۆر یاساکانمان، من خەڵکی کوردستانم، ناوەکەم راستە ناوی ناوچەی تیرە، بەلأم ئیعتیراف بە هەموو شت ناکەم، جەخت کردن لەسەر ئەوەی ئەو ناوە یان ئەو ناوە بێنین تەسەور ئەکەم زەرەر ئەکەین بەو ناوچە زیاتر، بۆیە ئەگەر ناچار بوون ئێوە حەلێك بدۆزن تاکو لە ڕووی یاساییەوە لیژنەکان لە غەیری هەرسێ موحافەزەکە بن، پێشنیارەکەی کاك اسماعیل زۆر دروست بوو، لە جێگای خۆی بوو، لە هەر یەکەیەکی ئیداری کە بە پێویست زانرا تاکو ئەو حەساسیەتە نەبێ، بۆچی ناوی من و ناوی تر و ئەبێ قیرائەیەکی قانونیشمان هەبێ بۆ ئەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارانەی کە کرا، بابەتی ئیدارات، ئێمە لە لیژنەی یاسایی لەگەڵ ئەوەدا نینە، لەبەر ئەوەی بە پێی قانونەکانی کار پێکرا و لە هەرێمی کوردستان ئیدارات تەوزیع کرایە، موحافەزاتە، قەزایە،

ناحیەیە، واتە ئەگەر بڵێین ئیدارات، مەعنای ناحیەکانیش ئیلزام ئەکەین بە دروست کردنی ئەم لیژنەیە، دوو، ئەگەر مولاحەزەی بکەین، بڵێین (تشكل لجان خاصه برئاسه قاضي في مراكز المحافظات)، واتە ئێستا تەنها لیژنەیەك هەبوو لە پایتەختی هەولێر، گلەیی خەڵك زۆر بوو کە کارەکانیان ناڕوا و زەحمەت بوو ئیشەکان، ئێستا ئەگەر بڵێین (لجان خاصه فی مراكز المحافظات)، واتە ئەکرێ لە جیاتی لیژنەیەك لە سلێمانی یان لە هەولێر یان لە دهۆك چوار، پێنج لیژنە دابمەزرێ، هەتا ئەگەر لە قەزاکانیش بێ، مەحاکم ئەتوانێ لەوێ لیژنە دابنێ، و پێشنیاری ئەوە کرا ئایا قەراراتی ئەو لیژنەیە چۆنە؟ لە فەقەرەی سێیەم ئێمە باسمان نەکرد، هەیە لە قانونەکە، ئەڵێ (تصدر اللجنه قرارها بالاغلبية ويكون قرارها قابلا للطعن امام المحكمة الادارية وفقا لاحكام قانون مجلس شورى الاقليم رقم 14 لسنة 2008)، واتە لیژنەکە کە قەراری دەرهێنا بە نوێنەرایەتی ئەو ئەندامانەی کە لە پرۆژەکەدا هاتوون، قەرارەکەیان قابیلی تەعنە لەبەردەم دادگای کارگێڕی لە هەرێمی کوردستان، ئەمە یەك، سەبارەت بە پێشنیارەکەی جەنابی وەزیر کە قەرارەکان لە لایەن وەزیر تەسدیق بکرێ، ئەمە قەراری مەحکەمە و حاکیمە، ئیحتیاجی بە تەسدیق کردن لەلایەن وەزیر نیە، لەبەر ئەوەی کە حاکیم قەراری دا مەرجەعی تەعن بە پێی قانونی ئەنجومەنی شورا دیاری کراوە، هەرکەسێك نارەزایی هەبوو ئەگەر تەڵەبێکی تەقدیم کرد و قبول کرا یان نەکرا ئەتوانێ تەعن بدات لە قەرارەکانی لیژنەکان لە بەردەم دادگای کارگێڕی لە هەرێمی کوردستان

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی پێشمەرگە

بەڕێز محمد احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مولاحەزە بۆ چەند ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان، ئێمە تەحدیدی لیژنەمان نەکردووە و بڵێین پێنج لیژنە، یان چوار لیژنە بێ، ئەڵێین چەند لیژنەیەکی تایبەت، وەکو کاك عەونی باسی کرد ئەوە بۆ ئاسانکاریە ئەتوانێ لە موحافەزەی سلێمانی چەند لیژنەیەك بکاتەوە، دوو، زیاتر بۆ ئاسانکاری، ئەگەر سەیری یاسا کۆنەکە بکەن ئەندامانی ئەم لیژنەی کە جاران پێکهاتبوو هەموویان بەڕێوەبەری گشتی بوون، مودیر عام بوون، ئێستا ئێمە داوامان کردووە لەبەر ئەوەی ئەو مودیرعامانە لە موحافەزەکان کێشە دروست ئەبێ، داوامان کردووە پلەکەی ببێ بە بەڕێوەبەر، سێ، سەبارەت بەو پێشنیارەی دکتۆرە ڕۆژان و کاك عبدالسلامیش پشتگیری کرد، ئێمە پێشنیاری ماددەیەکی زیادمان کردووە بۆ ئاسانکاری بەڕێوەبەرایەتی گشتی بکرێتەوە، دامانناوە بۆ بەرێزانی ئەندامانی پەرلەمان، بۆیە وتوومانە ئەگەر لە حاڵەتێکدا ئەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەی زیندانیە سیاسیەکان کە ئەندامانی بەرێزی پەرلەمان ئەگەر قانونی بوو و دەنگیان لەسەر دا ئەوە وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، ئەگەر نەبوو ئەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیە لائەبەین، سەبارەت بە ئیدارەی گەرمیانیش ئێمە پێشنیاری ئەوەمان کردووە ئیدارەی گەرمیان لە هەموو یاسا موتەبەعەکان کە لەم پەرلەمانە دەرچووە لە ئیقراری بودجەشدا ناوی ئیدارەی گەرمیان هاتووە، بۆیە

ئێمەوەکو لیژنە پێشنیاری ئەوەمان کردووە، ئەگەرنا تەفزیلی هیچ ئیدارەیەك ناکەین بەسەر ئیدارەیەکی تردە، دوو، وەکو لیژنەکە بەدواداچوونمان سەیری ئەکەین راستە ئەنفال لە هەموو شوێنێکی کوردستان بە هەشت عەمەلیە بووە، بەلآم قورسترین عەمەلیە کە زەرەری پێگەیشتبی خەلکی مەنتیقەی گەرمیان و ناوچەی گەرمیان بووە، بۆیە ئێمە وەکو لیژنە بیرمان لەوە کردووە ئەگەر ئیدارەی گەرمیان بچێتە سەر ئەو سێ موحافەزەیەوە ئەگەڕێینەوە بۆ بەرێزانی ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەرنا ئێمە تەفزیلی هیچ ئیدارەیەك ناکەین بەسەر یەکێکی تر، ئەوانە هەمووی ئیدارەی سەربەخۆن، بڕیاریان لەلایەن حکومەتی هەرێمەوە بۆ دەرچووە، و ئێمە رێز لەو بڕیارە ئەگرین، تەنها و تەنها لیژنەکەمان بیرمان لەوە کردۆتەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیزافەتەن بۆ ئەو تەوزیحاتانەی کە ئەندامە بەڕێزەکان دایان، دەستیان خۆش بێ، لەسەر ئیدارە باس کرا، لەسەر دروست بوونی مودیریەتی عام کە لە پرۆژەکە هاتووە و دواتر حکومەت لە موقتەرەحی خۆی داوای کردووە کە ڕەبت بکرێ بە مودیریەتێك لەو مودیریەتانەی کە سەربە وەزارەتی شەهید و ئەنفالە، راستە ئەو موقتەرەحەی دکتۆر ڕۆژان باسی کرد مودیریەتی گشتی بۆ ئێمە لێرە دروست ناکرێ، ئەگەر وابێ پێویستە یاسای ژمارە 8 تەعدیل بکەین، یاسای شەهید و ئەنفال، بەلآم ئەبێ ڕەبت بکرێ بە وەزارەتی شەهید و ئەنفال، و لە ماددەی 11 لە یاسای ژمارە 8 ی وەزارەتی شەهید و ئەنفال سەلاحیەتی جەنابی وەزیرە خۆی ئیستیحداسی مودیریەتێکی بۆ بکات، شوعبەی بۆ دائەنێ، ئەقسامی بۆ دائەنێ، ئیزافەی ئەکات، بە کێی ئەسپێرێ؟ بەلآم بە نیسبەتی موقتەرەحی جەنابی وەزیر لەگەڵ رێزم بۆ موقتەرەحەکەی کەوا پەسند کردنی بڕیاری ئەم لیژنانە بگەڕێتەوە بۆ لای جەنابی، ئەوە هەمان ئالیەت ئەگرێتەوە کە ئەمە جاران ئەچووە مەجلیسی وەزیران، دیارە جەنابی وەزیر پێم وایە ئەرکی زیاتریشی هەیە، هی شەهیدی هەیە، ئەنفالی هەیە، ئیلتیزاماتی زیاتری هەیە، پێویست ناکات بۆ پەسند کردن تا ئەو لیژنەیە دروست ئەبێ بە ریئاسەی حاکیمێك و عزوویەتی چەند بەرێزێك،دواتر بڕیاری ئەوانیش خازیعە بۆ تروقی تەعن لەبەردەم مەحکەمەی ئیداری، بەواتە پێویست بەوە ناکات ئەو لیژنەیە بۆ پەسند کردن بگەڕێتەوە بۆ جەنابی وەزیر، ئیکتیفا بە لیژنەکە بکرێ کە لە یاساکە هاتووە، و بە وشەی لیجان هاتووە،

واتە نە لیژنەیەك و نە دووان و نە لە هەرسێ موحافەزە، ئەکرێ چەندان لیژنە بە گوێرەی ئیمکانیات دروست بکرێ بۆ تەسهیل کردنی ئیشەکان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا دوا سیاغەتان فەرموو

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە نووسراوی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە 3064 لە 2013/4/3 ئەڵێ (-تشكل لجان خاصة برئاسة قاضي في مراكز المحافظات يرشحهم مجلس القضاء)، تاکو ئێستا تەنها لە شاری هەولێر لیژنە هەبوو، ئەمانوت ئیشەکان وەکو پێویست بەڕێوەناچن، لە موحافەزەی هەولێر و سلێمانیش لیجان دانراون، کە ئەو لەگەڵ ئەو پەڕی ڕێز و حورمەتم بۆ ڕەئی برادەران باسی ئیدارەکان کرا، بە حەقیقەت راستە ئیدارەی گەرمیان ئێمە لە لیژنەی پێشمەرگە داوامان کردووە، بەڵام ئەگەر ناوی هەموو ئیدارەکان بێت شاری ئاکرێش ئیدارەیە و زاخۆش ئیدارەیە و سۆرانیش ئیدارەیە و بە حەقیقەت منیش تەئیدی قسەکانی کاك عبدالسلام و دکتۆرە ڕۆژان ئەکەم لەسەر ئەم بابەتە، راستە ئێمە لە لیژنەی کاروباری پێشمەرگە و شەهیدان باسی ئەوەمان کردووە کە ئەگەر مودیریەتێکی عام بکرێ، بەڵام لەبەر ئەوەی ئەبێ تەعدیلی یاسای وەزارەتی کاروباری شەهیدان بکرێ، ئێمەش تەئیدی لیژنەی یاسایی ئەکەین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دوا سیاغە

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوا سیاغەمان بەو شێوەیە

الماده 2:

تعدل الفقرتان اولا وثانيا من المادة الرابعة من القانون وتقرأ كالآتي:

1-تشكل لجان خاصة برئاسة قاضي في مراكز المحافظات يرشحهم مجلس القضاء في الاقليم وعضوية ممثلين بدرجة مدير للنظر واقرار طلبات المشمولين باحكام هذا القانون وترتبط بالوزارة، و يمثلون الجهات الاتية:

1-مجلس شؤون الشهداء والمؤنفلين

2-وزارة الداخلية

3-وزارة المالية ولاقتصاد

4-جمعية السجناء السياسيين في الاقليم

ثانيا:

يثبت السجين او المعتقل السياسي بالطرق القانونية وفقا لاحكام قانون الاثبات النافذ المرقم 107 لسنة 1979 المعدل امام اللجنة المشكلة بموجب هذا القانون

فەقەرەی سێیەمیش وەکو خۆی ماوەتەوە لە قانونەکە، نایخوێنمەوە، ئەگەر پێتان باشە ئەیخوێنمەوە بۆ ئەوەی ئاگات لێبی:

ثالثا:

تصدر اللجنة قرارها بالاغلبية ويكون قرارها قابلا للطعن امام المحكمة الادارية وفقاً لاحكام قانون مجلس شورى الاقليم رقم 14 لسنة 2008

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ناوتان ئەنووسم، دوایی کەس حەقی نیە قسە بکات، تەوزیحەکەتان بدەن، فەرموو

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەم سیاغەی کە خوێندمانەوە چەند میحوەرێکی گرتەوە، یەکێ لەوانە باسی چەند لیژنەیەك ئەکات لە مەرکەزی موحافەزاتەکان، بە نیسبەت ئیدارات باسی لەسەر کرا، ئەگەر بڵێین لە هەموو ئیداراتی کوردستان دروست ئەکرێ بە واتە لە هەموو قەزا و ناحیە و شارەکان، ئەمە عەرقەلە زیاتر ئەکات، چونکە ناکرێ ئەم وەزارەتە ئەم هەموو لیژنەیە بێنێتەوە بەردەم وەزیر، ئەویش پەسندیان بکات، ئەمە بە خیلافی یاساکەوە ئەڕوات بەڕێوە، ئێمە ئەو لیژنەی کە دروستمان کردووە، کە دروستی ئەکەین وەکو یاساکە لە ئەسلدا، بە ریئاسەی حاکمێك، حاکمێك سەرۆکایەتی ئەکات، و قەراری حاکیمەکەش قەتعی نیە، خازیعی تروقی تەعنە لە بەردەم مەحکەمەی ئیداریدا، ئەمە بۆ ئەوەیە کە خیلافات و مەشاکیل و ئەو نا ڕوونیە لە چۆنیەتی سەجینی سیاسین کێ سەجینە و کێ سەجین نیە؟ بۆیە بەم سیغەیە هاتۆتە خوارێ، و تەڵەبەکەی جەنابی وەزیر باسی لەسەر کراوە، ئەڵێ دادوەرێکی تێدابێ تەرخان کراوە، کەواتە لێرە باس لە دادوەر ئەکات، نوێنەری تەرخان کراوی وەزارەتی شەهید و ئەنفال باسی لەسەر ئەکات، نوێنەری وەزارەتی ناوخۆ و دارایی بەهەمان شێوە هاتووە، بەڵام حاڵەتی ئەوەی کە جیاوازە لەگەڵ تەڵەبەکەی جەنابی وەزیر ئەمەیە کە جاران هەمان لیژنە ئەچووە بەردەم مەجلیسی وەزیران بۆ پەسند کردن، خەڵك هاواری لێ هەستابوو ئەیوت بە شەش مانگ مودیری سجنی سیاسی، کاك (احمد) خۆی باسی کرد کە قائیمەیان ناردووە بە شەش مانگ و بە پێنج مانگ لە مەجلیسی وەزیران بە موسادەقە نەگەڕاوەتەوە، ئێستا بچێتەوە بەردەم وەزیر، وەزیر بە کاروبارێکی زۆرەوە مەشغولە، ئەمە ئەبێ لەبەردەم ئەم لیژنەی کە باس کراوە لەوێ موسادەقەی لەسەر بکرێ، و هەمان قەراری ئەم لیژنەیەش خازیعە بۆ تروقی تەعن، سوپاس

بەڕێز .ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر، ڕەئی جەنابت

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بۆ ئەو ڕاو بۆچوونانە، هەڵبەتە ئێمە بە عەمەلی یەعنی هەر شتێك کە تاقی ئەکەیتەوە بە عەمەلی دەرئەکەوێ، من ئێستا بۆ تاریخ ئەیڵێمەوە، ئەگەر ئەو گۆڕانکاریە نەکرێ دیسان ئاستەنگی زۆر دروست ئەبێ، لایەنی سیاسیشی تێدایە، یەعنی تۆ ئەو دەستەلاتە تەنیا بە لیژنەیەك ئەدرێ مەسەلەی مەزاج و شوێنی مەحەلی و ئەو شتانەی زۆر تیا ئەبێ، یەعنی سیاسەتی وەزارەت ئەبێ لە لایەن وەزارەتەوە دیاری بکرێ، ئەمە کێشەیەکی زۆر گەورەیە، خەڵکێکی زۆر و ئێستا کەیسێکی زۆر داوای زیندانی سیاسی کردووە، ئەمە پێویستی بە هەندێ بڕیار و پەیڕەو و بەرنامە هەیە، یەکێ لە ماددەکانی تر ئەوە دێنێتەوە سسەر وەزارەت، وەزارەت تەرخانەکەی وەکو هاوشێوەی یاساکانی تر کە پەیڕە و ڕێنمایی دەربکات، سەبارەت بە تەرخان کراوەکە، وشەی تەرخان کراو زۆر زۆر گرنگە، ئەو نوێنەرانە ئەبێ تەرخان کراو بن، یەعنی ئەبێ تەنسیب بکرێن بۆ لای ئێمە بە پێی پەیڕە و ڕێنمایی وەزارەت بجوڵێنەوە، دەوامیان، ئیش و کاریان، ئیلتیزاماتیان، ئەگەر وانەبێ وەکو ئێستای لێدێ، نایەت، ئەبێتە مەسەلەی میزاج، فرە دەستەلاتی دروست ئەبێ، ئەوە یەك، دوو، ئەڵێ بوترێ لایەنی کەم مودیر، نەك مودیر، یەعنی بە تەحدید نەوترێ مودیر، ئەوە بکرێ باشە، و ئەوە نوێنەری ڕێکخراوی نابێ تێدابێ، ئەوە نوێنەری تۆێژێکە کە کاروباری ئەکات، ڕێکخراوی تریش دروست ئەبێ بەیانی، داوا ئەکات، ئەوە بۆ ئێمە کێشە دروست ئەکات، و من هیچ کێشەیەکی ئەوە نیە بێتەوە لای وەزیر، راستە کە کارێکی تێ ئەکات بەراستی نەیەتەوە لای وەزیر، بەڵام کێشە سیاسیەکە دروست ئەبێ، یەعنی لە هەری شوێنێك بە پێی ئەو قورساییەی ئەو زیندانیە سیاسیانەی هەن، و ئەوەی ئیدارەی گەرمیان زۆر گرنگە، بە عەمەلی زۆربەی کێشەکانی ئێمە و ناڕەزایەکانی سەر ئیدارەی گەرمیانە، ئەوەی کاك ئیسماعیل باسی کرد باشە، ناکرێ، من نالێم هەموو قەزا و ناحیەیەك، کە ئەڵێی ئیدارە سەربەخۆکان بە تەحدید یەك، دووانێك ئەگرێتەوە، ئەگەر ئەوە بکرێ باشترە، ئەگەر نەکرێ لە لایەنی کەم ئەبێ ئیدارەی گەرمیانی تێدا بێ، زۆربەی ئیشە قورسەکان کە مەسەلەی ئەنفالکراوان و زیندانی کراوان، قور بەسەریشن بەراستی، مەینەتی لای ئەوانە، هاتوچۆیان و پیرێژنیان زۆرە، ئەبێ ئیدارەی گەرمیانی هەر تێدابێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك محمد

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی جەنابی وەزیر باسی کردووە ئەڵێ لیژنەیەکی تایبەت کە وەزارەتی کاروباری شەهیدان پێکی ئەهێنێ، ئێمە لە یاساکە ئەڵێین لیژنەیەك دروست بکرێ بە سەرۆکایەتی دادوەرێك، ئەنجومەنی دادوەری، جا بڵێین لیژنەیەك لە وەزارەتی شەهیدان، ئەمانەوێ قانونەکەی خیلاف، بۆیە ئێمە چووینەتە سەر

ئەسلی قانونەکە، دوو، بۆ ئاسانکاری جاران لیژنەکە یەك لیژنە بوو، ئەندامانی لیژنەش مودیر عام بوون بەرێزینە، ئێستا ئێمە ئاسانکاریمان کردووە ئەڵێین ئەو لیژنانە کە دروست ئەکرێ پلەی بەڕێوەبەر بێ، دیارە ئەبێ شارەزایی ئیداری هەبێ بۆیە نەمانتووە، وتوومانە پلەکەی لە بەڕێوەبەر کەمتر نەبێ، ئیتر ئەو وەزارەتە، دوای ئەوە ئەبێ وەزارەتی شەهیدان بەو ئەرکە هەڵسێ و داوای ئەوە بکات کە لە تەعلیماتی خۆیان و بە یاسا، من ناکرێ ئێستا بە یاسا دیاری بکەین بڵێین ئەم موزەفە تەنسیب بکە بۆ فلاّن وەزارەت، بەراستی داوای ئەوە بێ لە تەعلیمات کە جەنابی وەزیر و وەزارەتی شەهیدان بە تەعلیماتێك داوای ئەوە بکەن ئەو موەزفە تەنسیب بێ یان لە قائیمقام، یان لە هەر شوێنێك، ئەوانەی ئەو کە نوێنەرایەتی داوای کردووە ئێمە بەزیادەوە داوامان کردووە، ئەگەر بە ئێمە بوایە لیژنەی کۆمکاری زیندانی سیاسیمان تێکردووە بەرێزان، بەراستی ئەوانە کارئاسانی بۆ لیژنەکە ئەکەن، لەوانەیە.... ئێمە وتوومانە نوێنەری کۆمکاری زیندانی سیاسی تێدابێ ئاسانکاریە بۆ لیژنەکە، ئەگەر وەزارەت پێی ناخۆشە ئێمەش پشتگیری ناکەین، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەرێز عمر عبدالرحمن علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان

هەر بۆ زیاتر تەوزیح کە (لاتقل عن مدیر) هاتووە، یەعنی تەحسیل حاسل ئەبێ مودیر بێ، بە تەئکید ئەگەر بەرزتریش بڕوات ئەوە لیژنەکە سوودی زیاتری لێ وەرئەگرێ، کابرایەکی خاوەن خیبرە ئەبێ، سوودی ئەبێ بۆ لیژنەکە، ئەما ئەوەی کە جەنابی وەزیر باسی لەسەر ئەکات و ئەڵێ ئەمە تەنسیب بکرێ بۆ ئێمە لەم یاسایە چۆن ئەکرێ نوێنەری جەمعیەی سوجەنائی سیاسی تەنسیب بکەی؟ خۆ ئەوە موەزەف نیە؟ ئەو بە تەنیا دێت بۆ تەعقیب کردنی کاروباری ئەندامەکانی کە لە کۆمکارە، کۆمەڵەیە، چی پێ ئەڵێن کاری بۆ ئەکات، لەبەر ئەوە بەو سیغەی کە باسمان لەسەر کرد با بەوە بڕوات، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

ئەبێ ناوتان بنووسمەوە جارێکی تر، ئەمە یەك، دوو، سێ، چوار، پێنج، شەش، حەوت، ئەمە هەشت....

بەرێز محمد احمد شارەزوری:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ڕوون کردنەوەیەکیشم دا، ئیدارەی گەرمیان بە موتەبەع لە ناو بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان باسی، ئەڵێ 3 موحافەزە و ... لە بودجە ئەڵێین ئیدارەی گەرمیان، یەعنی ئێمە وەکو لیژنە کە ئەڵێین

ئێستاش تەفزیلی هیچ ئیدارەیەك نادەین بەسەر ئیدارەیەکی تر، بەڵام گەرمیان موتەبەعە، لەم پەرلەمانەی کوردستان لە هەموو قانونەکان ناوی هاتووە.....

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەمانە ناویان نووسراوە، یەکە و یەك دەقە قسە ئەکەن، (كاك سالار، كاك قادر، كاك عبداسلام، كاك عبدالرحمن، كاك پێشەوا، سۆزان خان، بێریڤان خان، ڤیان خان، دکتۆر احمد، كاك خورشید، كاك گۆران) 10 کەس ناوی نووسراوە، كاك گۆران ئەتەوێ قسە بکەی؟ فەرموو كاك سالار یەك دەقە

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیوادارم ئەم مەسەلە ئینتیباعێکی ناوچەیەیی بەخۆیەوە نەبینێ، بێ حیکمەت نیە ئەنفال خراوەتە 4/14، بێ حیکمەت نیە لە گەرمیانەوە داوای هەمواری ئەم یاسایە کراوە، هەموو ناوچەکان بۆ ئێمە وەکو یەکن، ئێمە نوێنەری خەڵکی کوردستانین، بەڵام کێشەی گەورە لەم یاسایە، لەم تایبەتمەندیەتیە لە گەرمیانەوە سەرچاوەی گرتووە، ئەگەرنا مەسەلەی ئیدارات هەموومان پشتیوانی ئەکەین، بۆ شۆڕ کردنەوەی سەڵاحیەت بۆ هەموو ئەو مەسەلانەی کە پەیوەندی بە خزمەت کردنی خەڵکەوە هەیە، بەڵام کێشەی گەورە من بڵێم چی لە ڕزگاری و لە شۆڕش دایە، ئەمە مەسەلەیەکە تایبەتە بە گەرمیان، بە ئیدارەی گەرمیان، ئەگەر ئیدارەکانی تریشی ئەخرێتە پاڵ ئەو هەموو لیژنەیە ڕۆتین دروست ئەکات و خەڵك ناگاتە مەهامەکانی

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عمر تەوزیحت هەبوو؟ فەرموو

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

كاك سالار وتی ئەم تەعدیلە لە گەرمیانەوە هاتووە، ئێمە گەرمیان جێگەی فەخر و شانازی هەموومانە بە هەموو ئەنفال و شەهید و هەرچی قوربەسەری و نەهامەتیە، ئەم پرۆژەیە خاس نیە بە یەکێك، ئەم پرۆژەیە خاسە بە هموو سەجینی سیاسی کورد لە زاخۆوە تاکو خانەقین، هیچی فەرقی نەکردووە، وتراوە ئەنزیمەی موتەعاقیب بە حەرەکەی تەحەروری کوردی لەبەر ئەوە پێویست ناکات تەفزیلی شوێنێك بەسەر شوێنێکی تر بکەین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك قادر.

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە ماددەکەی پێشوو چەند ئەندامێکی بەرێزی پەرلەمان داوای زیاد کردنی ئیدارەی ڕاپەڕینیان کرد، و چەند ئەندامێکیش ئەڵێن ئیدارەکان، من پێشنیار ئەکەم سەرجەم پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان بگرێتەوە، بۆ ئەوەی ئەگەر لە ئایندەدا ئیدارەی سەربەخۆی تریش کرایەوە عەرقەلە بۆ یاساکە دروست نەبێ، بەڵام ناکرێ ئیدارە سەربەخۆکانی تێدا نەبێ، و ئەگەر ئیدارە سەربەخۆکان نەبێ ئەبێ ئەو داوای ئێمە کەزیاد لە شەش، حەوت ئەندامی پەرلەمان داوای زیاد کردنی ئیدارەی ڕاپەڕینمان کردووە بخرێتە دەنگدانەوە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە بێدەنگ، ئاخر ئیدارەی سەربەخۆ ئەگەر لەسەر ئەساسی دووری و نزیکی بێ لە مەرکەزی موحافەزە ئەوە ئاکرێش دوو سەعات دووەر لە دهۆك، بەرواری بالاً سێ سەعات دووەر لە دهۆك، ئەگەر حیسابی ئەو شتانە بکەن بەراستی، قەینا ئەگەر لەسەر ئەساسی ئەوەی کە شەهیدی زۆرە، ئەنفالی زۆرە قەینا، بەڵام لەسەر ئەساسی دوور و نزیکی نیە، یان ئەوە ئیدارەیە و ئەوە ئیدارە نیە، موراعاتی ئەو مەسەلانەش بکەن، کاك عبدالسلام فەرموو

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە شتێکمان لا دروست بوو لیژنەی هاوبەش پیشنیاری ئەکەین، بۆ چارەسەر کردنی ئەو کێشەیە ئیدارە سەربەخۆکانی تێ بکەین

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئیسرار لەسەر ئەوە ئەکەم کە داوام کرد بێمە ئێرە نوقتەی نیزامیم هەبوو، رەئیم نیە، نوقتە نیزامیەکەم جارێکی تر ئەو هەلە هات، ئەوەی کە ئێمە سێ، چوارێك باسمان کرد، نوێنەری فلان وەزارەت و سەربە فلان وەزارەت، ئەوە نیزامیە لای من، کە نوێنەری فلان وەزارت بێ، سەربە وەزارەتی خۆیەتی، پێشنیاری جەنابی وەزیریش چارەسەری موشکیلەکە ناکات، چونکە کە تەنسیب کرا ئیتر نوێنەری ئەو وەزارەتە نەما، بۆیە من نوقتەی نیزامیم ئەوە بوو کاکە دەست خۆشیان لێ ئەکەم، خەریك بوو شتەکە هەموو چارەسەر بکرێ، بەس لەسەر ئەوە موقەیەد بین کە نوێنەری وەزارەتێك بێ و سەر بە وەزارەت نەبێ، پێشنیارم بۆ حەلی ئەوەی کە من بە نوقتەی نیزامی ئەزانم بڵێین ڕاپۆرتی خۆی بەرز ئەکاتەوە بۆ وەزیر، وەزیر قەراری نیهائی ئەدات، بەڵام سەربە وەزیر نیە، چونکە سەربە وەزارەتێکی ترن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالرحمن

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئێمە ئەگەر بێین سەیر بکەین ئەوە بۆ هاتو بۆ هەموار کردنی ئەم یاسایە؟ بۆ ئەوە هاتووە کە تەسهیل بکرێ بۆ خەڵکەکە، کە بە ئاسانی ئیشەکانیان بەڕێوە بچێ، ئەگەر بێین سەیری بکەین ئەڵێ نوێنەری وەزارەتی شەهیدان و نوێنەری وەزارەتی ناوخۆ و وەزارەتی دارایی ئەوە لە کوێ لە هەولێر ئەگەنە دهۆك و شوێنی تر؟ ئەبێ لەو دامودەزگایانەی کە لەوێنە و سەربە ئەو وەزارەتە لەوێ ببن بە ئەندام...

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

وایە، وایە

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابکر:

بەڵام بە نیسبەت ئیدارەکان منیش پێشنیار ئەکەم ئیدارەکان هیچی تێدا نەبن، هەر موحافەزات بێ، چونکە هەموو جێگایەکان دوورن، هەموویان پێویستیان پێیە، ئەگەر بێین سەیر بکەین لە زاخۆ لەوانەیە هەزار کەس زیندانی سیاسی هەبێ، یان لە هەڵەبجە لەوانەیە هەزار و شتێك بێ، یان لە ڕانیە ئەبێ زیاتر بێ، هەموو جێگەیەك وەکو یەك دوورن و وەکو یەك بەشداری لەو زیندانی سیاسیە کردووە، هەموو ئەبێ وەکو یەك سەیر بکرێن، بە چاوێك سەیر ئەم یاسایە بکەین، سوپاس

بەڕێز د.راسلان بایز_ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك پێشەوا

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من پێم وابێ ئامانج لە هەمواری ئەم یاسایە زۆر وازیحە، دیارە نەهێشتنی هەموو ئەو گیرو گرفتانەی کە پێشووتر هەبووە، خەڵك موعاناتی هەبووە بەوەی کە خەرجی لەسەر شان بووە، مەترسی هاتوچۆی ڕێگا و شایەت حاڵەکان بێنێتە هەولێر، بەڵام بەو شێوەی کە سیاغەکە داڕێژراوە و ئەگەر گوێم لێ بگرن کاك عومەر و برادەران هیچ لە مەوزوعەکە ناگۆڕێ، لێژنەی هاوبەش ئێوە لە سیاغەکە دیسان باسی ئەوەتان کردووە کە کاری لێژنەکە تەنها قەتیس کراوە لەسەنتەری موحافەزەکان، واتە ئەوە موشکیلەیەکی زۆر گەورەیە بۆ ئەوەی ئەوە چارەسەر بکرێ واباشە بڵێین سنووری پارێزگاکان بە پێی پێویستی، واتە هەر موحافەزەیەك دەستەڵاتی پێ بدرێ ، بۆ نموونە لە سلێمانی ئەگەر پێویستی کرد لە پشدەر یان لە ڕانیە یان دوکان یان هەر لە گەرمیان بۆ نموونە ئەو لیژنەیە بچێ لەوێ ئیشەکانی بکات، بە نیسبەت دهۆك بە هەمان شێوە، بە نیسبەت هەولێریش بە هەمان شێوە، ئەمە ئیشکالیەتەکە چارەسەر ئەکات، بە نیسبەت ئەوەی کە جەنابی وەزیر باسی کرد، ئێوە لیژنەیەکتان داناوە و دادوەرێك سەرۆکایەتی ئەکات، بەڵام جەنابی وەزیر باسی لەوە کرد کە لە سەرووی ئەوانیش پێویست بە بڕیار ئەکات، بۆیە پێویستە لێرە یەکلا

بکرێتەوە، بڕیاری کۆتایی لای ئەو دادوەرەیە کە سەرۆکایەتی ئەو لیژنەیە ئەکات، یان جارێکی تر ئەنجومەنی وەزیران بریار لەسەر کەیسەکان ئەدات؟، بە نیسبەت ئەوەی ئایا نوێنەری زیندانیە سیاسیەکان هەبێ؟ هەر لەم پەرلەمانە لە یاسای پێشووتر، یاسای کێبرکێ و ڕێگری کردن لە قۆرغ کردن ماددەیەکی تێدا بوو کە یەکێتی جوتیارانی تێدا ئیزافە کرا، کە ئەمانیش ڕێکخراوێکن ڕەنگە بە پێی یاسا نین، بەڵام نوێنەریان هەبوو، بۆیە منیش تەسەور ئەکەم ئەگەر نوێنەری راستەقینەی زیندانیە سیاسیەکانە یان کۆمکاری زیندانیە سیاسیەکان، ماشاللە وابزانم دوو لایەن هەنە، بەڵام نوێنەرێکی راستەقێنەی ئەوانیش ئەندام بێ لەو لیژنەیە باشترە

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بێریڤان خان

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارمان کرد وەزارەتی تەندروستی تێدابێ، نە وەڵامیان دایەوە، نە وەریانگرت، کە بۆ وەریناگرن؟ حەزم لێبوو ڕوون کردنەوەیەك بزانم، چونکە بەلای من و ئەندامێکی بەڕێز کاك لوقمان زۆر گرنگە

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەر پێشنیارێك کە ئەکرێ پێنج، شەش پەرلەمانتار پشتگیری کرد ئەبێ بخرێتە دەنگەوە و بە دەنگدان یەکلایی بکرێتەوە، مەسەلەی بوونی ئیدارەش ئەبێ لە ڕووی یاساییەوە قسە لەسەر بوونی ئیدارە سەربەخۆکان بکەین، ئەوەی ئێمە بینیومانە ئیدارە سەربەخۆکان کە بڕیاری سەرۆکایەتی هەرێمی هەیە ئیدارەی گەرمیان و ئیدارەی ڕاپەڕینە، کەواتە ئەمە شتێك نیە زۆر زۆر فراوانی بکەی، من پێشنیار ئەکەم ئەمە بخرێتە دەنگەوە، دوای یەکلایی کردنەوەی پشتگیری ئەو ڕایەی کاك پێشەوا ئەکەم کە بە پێی پێداویستی پارێزگاکان ئەگەر ڕای یەکەم دەنگی نەهێنا، بە پێی پێداویستی پارێزگاکان خۆیان لە لایەن وەزارەتەوە ئەو لیژنە تایبەتمەندانە دروست بکەن

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ئەحمەد

بەڕێز د.احمد وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

91

سالّی/ 2013 – بەرگی نەوەت ویەك

چاپی یەکەم/ سالّی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/22 ل 5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/23 ل 47

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/4/24 ل 133

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/29 ل 155

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/30 ل 211

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (14) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/5/6 ل 279

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/5/7 ل 341

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (16) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/5/8 ل 359

ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستەی لیژنەکانی یاسایی و دارایی دەکەین، وێنەیەکیش بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان ڕەوانە دەکەین لەگەڵ سەرجەم پەرلەمانتارە بەڕێزەکان، ئێستا دەگەڕێینەوە سەر بەرنامەی کاری خاڵ یەکەم، کە دەبێتە خاڵی شەشەم بۆ بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ئیمتیازاتی زیندانی کراو و ڕاگیراوی سیاسی، ژمارە 11 ی ساڵی 2011 . داوا لە لیژنەی شەهیدان دەکەین فەرموون بۆ سەکۆی لیژنەکان، ئێمە لەسەر سیاغەی ماددەیەك وەستابووین، ئێستا ئێمە چاوەڕێی سیاغەکەی ماددەکە دەکەین، بۆ ئەوەی بیخەنە دەنگدانەوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای تێبینی کردنی ڕاو سەرنجی ئەندامانی پەرلەمان بۆ سیاغە کردنی ماددەی دووەمی پرۆژە یاسایەکە سیاغەکە بەو شێوەیەیە:

المادة الثانية:

تعدل المادة الرابعة من القانون وتقرأ كالاتى:

اولا/ تشكل الوزارة لجان فى مراكز المحافظات فى الاقليم وادارة گەرميان برئاسة قاضى يرشحه مجلس القضاء فى الاقليم و عضوية ممثلى الوزارات الاتية بدرجة مدير للبت فى طلبات المشمولين باحكام هذا القانون.

1/ وزارة شؤون الشهداء والمؤنفلين.

2/ وزارة الداخلية.

3/ وزارة المالية والاقتصاد.

ثانيا/ يثبت السجين او المعتقل السياسى امام اللجنة بالطرق القانونية وفقا لاحكام قانون الاثبات المرقم 107 لسنة 1979 المعدل النافذ فى الاقليم.

ثالثا/ تصدر اللجنة قرارها بالاغلبية وعند تساوى الاراء يرجح الرأى الذى يصوت معه الرئيس ويكون قرارها قابلا للطعن امام المحكمة الادارية وفقا لاحكام قانون مجلس شورى الاقليم رقم 14 لسنة 2008.

رابعا/ تتولى الوزارة رفع القرارات المتخذة من قبل اللجنة الى الوزارات المعنية لاتخاذ المقتضى القانونى بصددها وفقا لاحكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز ئارام احمد (وەزیری شەهیدان وئەنفالکراوان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان و بۆ ئەم دانیشتنەش بۆ بەڕێزتان، سەبارەت بە ئەو ماددەیە ئێمە پێکەوە دانیشتین لەگەڵ ئەو بەڕێزانە پێشتر بۆ ئەوەی پوختی بکەینەوە، بۆیە ئێمە پێمان باشە و تەحەفوزی ئەوەمان هەیە تۆزێ وەکو هەفتەی ڕابردووش باسمان کرد، ئەو لیجانانە وەکو حاکم تەقریبەن قەرارێکی موتڵەقیان هەیە، ئێمە پێویستمان بەوە هەیە پرۆسەیەك هەبێ لەڕووی داڕشتنی سیاسەتی گشتی ئەم ئەرکە لە وەزارەتەوە، یەعنی لیژنەیەکی ناوەندیمان هەبێ بۆ تەماشا کردن یان ئەو بڕگەیەی کۆتایی کە جەنابی باسی کرد (تتولى الوزارة رفع القرارات) یەعنی هەر ڕەفع نەبێ تەدقیقیشی لەگەڵ بێ، ئەو دەقە ئەوەی بڕگەی 4 دەڵێ (تتولى الوزارة رفع القرارات) یەعنی (تدقيق ورفع القرارات)، یەعنی تەدقیقیش هەبێ، چونکە ئەشکالی مەحەلی دروست دەبێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئێمە وەختی خۆی زۆر موناقەشەمان کرد، ئێستا دیسان بەنوقتەی نیزام چەندین کەس موناقەشەی کرد، دیسانەوە دەست پێ بکەینەوە؟ کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام بەرواری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تکایە ئەگەر نیزامی نەبێت پێم بڵێ، ئێمە گفتوگۆیەکی درێژمان کرد لەسەر چەند خاڵ و چەند پێشنیار هات، بەڵام پێشنیارەکان ڕەچاو نەکراون، دەبێ بخرێنە دەنگدان پێش ئەوەی دەقێکی نیهائی ببێت، مەسەلەن ناوهێنانی ئیدارە، ئیدارات بێ، گەرمیان بێ، هەر ناو نەهێنی ئەوە تەقریبەن سەعاتێك ئەو موناقەشەیە کرا، وەکەئەنەهو ئەو نەبووە، بۆیە بەتەسەوری من ئەم نوقتەیە دەبێ پێش ئەوەی دەنگ بدەین لەسەر ماددەکە، ئەو پێشنیارانە بخرێنە دەنگدان و ئەگەر ڕەد کران تەواو، ئەوە یەك، دوو/ ڕەئیەك هەبووکە باسی گەرمیان وەکو ناونەهێنن بڵێن (الادارات المستقله)، ڕەئیەك هەبوو (وكافه الاشكالات الاداريه)، ڕەئیەك هەبوو دەیانگوت هەر باسی نەکەین، چونکە ئەو ئیداراتی موستەقیلە هەرچەندە ڕەسمیەن سەنەدی قانونی نیە، بەڵام ئێمە تەعامولیان لەگەڵ دەکەین و وەکو ئەوانە دوو، سێ ڕەئی هەبوو، مەسەلەی لیجنەکە (ترتبط بالوزارة) من مودیر عامم لە وەزارەتێك مورتەبت نیم بە وەزارەتی شوهەدا، مورتەبتم بە وەزارەتەکەی خۆم، ئێمە لە چەند لیژنەی موشتەرەکی ترمان کردووە، (برئاسه أو بأشراف مەسەلەن فلان وەزیر)، نەبووە تۆ لیژنەیەك تەشکیل بکەی تەرتەبت بە وەزارەت، چونکە ئەندامەکانی لە وەزارەتێکی ترن، نەسەکە بخوێننەوە، موهیم ئەوە بوو نوقتەی نیزامیەکەم، ئەو چەند ڕەئیە دەبێ بخرێنە دەنگدان، دوو، ئەمە ئەگەر تەرتەبتی بە وەزارە بێ ئەوانە موەزەفی وەزارەتی ترن، ناکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

گوڵیزار خان فەرموو.

بەڕێز گوڵیزار قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە کۆبوونەوەی ڕابردوو چەند سەعاتێك ئێمە لێرە موناقەشەمان کردووە و ڕەئی یەك ئەندام پەرلەمان لێرە نەخراوەتە دەنگدانەوە و نەنووسراوە لەلایەن ئەم لیژنەیە، ئێمە لە کوردستان بن بەردو لە دێ و شار و دێهات نەماوە کە ئەنفال و سجن و شەهیدی تێدا نەبێ، بۆچی یەك ئیدارە بە تاقی تەنیا بێ و یان موحافەزەکان بێ، یان ئەوەتا هەمووی بگرێتەوە بەڕاستی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، من پشتگیری لە تەرحەکەی بەڕێز وەزیری شەهیدان دەکەم، بەوەی کە فیعلەن دەبێ ئەو قەراراتە موتلّەقە تەنها لەلای ئەو لیژنەیە نەبێ، ئەو لیجانانە لە کۆتایی دا لە وەزارەت بە فلتەری ئەخیردا بڕۆن، بەڕێزان ئەمە کارێکی قەزائی نیە کەس نەتوانێ تەعنی تیا بکات، بەڵێ دەبێ فلتەر هەبێ، لەبەرئەوەی هەندێ تەجاوزات هەیە، لەبەر بوونی ئەو تەجاوزاتانە من پشتگیری لەو ڕەئیە دەکەم، بۆ ئەوەی ئەو تەجاوزاتانە نەهێڵدرێ، ئەگەر حەز دەکەن لە دوایی دا دەیڵێم، بەڵام حەز ناکەم لەم مینبەرەوە باسی تەجاوزاتەکان بکەم، بۆیە من پشتگیری وەزیر دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی هاوبەش، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی ڕۆژی 4/16 وەڵامی ئەو پێشنیارانەمان دا کە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەشیان کرد، وتمان ئەو پێشنیارانە ئەگەر موخالفی قانونە و یان موخالفی قەوانینی مەعمولە و یان موخالفی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانە، ئێمە پێمان وەرنەگرتووە، تەنها ئەو پێشنیارانە کە قانونیە جێ بەجێ مان کردووە، جەنابی کاك عبدالسلام بەرواری دەڵێ تەرتەبت بە وەزارە، ئێمە لە پرۆژەکەی کە ئێستا خوێندمانەوە نووسیومانە (ترتبط بالوزارة) دووبارەی دەکەمەوە بەو شکلەیە:

تعدل المادة الرابعة من القانون وتقرأ كالاتى:

اولا/ تشكل الوزارة لجان فى مراكز المحافظات فى الاقليم وادارة گەرميان برئاسة قاضى يرشحه مجلس القضاء فى الاقليم و عضوية ممثلى الوزارات الاتية بدرجة مدير للبت فى طلبات المشمولين باحكام هذا القانون.

1/ وزارة الشؤون الشهداء والمؤنفلين.

2/ وزارة الداخلية.

3/ وزارة المالية والاقتصاد.

واته ئێمه نەمانگووتووە تەرتەبتی بە وەزارە، وەزارەت لەبەرئەوەی خۆی لێژنەکان دادەمەزرێنێ.

ثانیا/ یثبت السجین او المعتقل السیاسی امام اللجنة بالطرق القانونیة وفقا لاحکام قانون الاثبات المرقم 107 لسنة 1979 المعدل النافذ فی الاقلیم.

ثالثا/ تصدر اللجنة قرارها بالاغلبیة وعند تساوی الاراء یرجح الرأی الذی یصوت معه الرئیس ویکون قرارها قابلا للطعن امام المحکمة الاداریة وفقا لاحکام قانون مجلس شوری الاقلیم رقم 14 لسنة 2008.

رابعا/ تتولی الوزارة رفع القرارات المتخذة من قبل اللجنة الی الوزارات المعنیة لاتخاذ المقتضی القانونی بصددها وفقا لاحکام هذا القانون.

ئەم چوار برگەیە لە ماددەی 2 کە بەو سیاغەیە داڕێژراوە و ئێستاش ڕەئی ئەندامانی پەرلەمانە ئەگەر دەنگی بۆ نادەن دەتوانین دیسانەوە بیگۆڕینەوە، بەڵام ئەوە بەڕاستی کارێکی قورسە، چونکە زۆر موناقەشەمان کرد و لە ئەنجامی ئەو موناقەشانە ئەو سیاغەمان دانا.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سیاغەیەی کە کاك عونی خوێندیەوە تورقی تەعنیشی تیایە و حەقیش دراوە بە لیژنەکە ئەوەی کە سۆزان خان باسی لەسەر دەکات، کە تەدقیقی موقەرەراتی ئەو لیژنەیە، یەعنی نە تەدقیق کردنەوە لەسەر ئەوە، یەعنی تەدقیق کردنی ئەو موستەمسەکاتانە و ئەو شەهاداتانەی کە پێشکەش کراوە بەو لیژنەیە ئەمە لێرە دەری دەخات ئەو کەسە سەجینە یان سەجین نیە، بەهەر دوو حاڵەتەکەی ئەگەر سەجین بێ و ئەگەر سەجین نەبێ، حەقی تەعنی دراوەتی لەبەردەمی مەحکەمەی ئیداری، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی دیکەوە ئێمە پێویستە ئەو پرسیارە لە جەنابی وەزیر بکەین بۆمان ڕوون بکاتەوە، ئایا ئێستا لە وەزارەتەکەدا مودیریەتێك هەیە هەستێ بە کاروباری ئەم سەجینە سیاسیانە، دەکرێ جەنابی وەزیر بە گوێرەی ماددەی 18 لە یاسایەکەی خۆی کە ئیستحداسی مودیریەت و شوعەب و ئەقسام و ئەمانە بکات، دەکرێ ئەم عەمەلیەتی تەدقیقە لەلایەن جەنابی وەزیر لە وەزارەتەوە بکرێ، ئەگەر مودیریەتێکیان هەیە، دوای ئەو لیژنەیە تەدقیقی ئەو قەرارانە بکەن دواتر کێ بەدڵی نیە تورقی تەعن بگرێتە بەر بۆ خۆی و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی پێشوومان ژمارەیەك كە تەسەور دەكەم حەوت تا هەشت ئەندامی بەڕێزی پەرلەمان بوو داوامان كرد كە ئیدارەی ڕاپەڕین داخڵ بكرێ، من ئێستاش دووبارەی دەكەمەوە ئەو ڕایەی خۆمان، ئیدارەی ڕاپەڕین بە فەرمانێكی ڕەسمی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان بە مەرسوم دانراوە جیاوازیەكی نیە لەگەڵ ئیدارەی گەرمیان، بۆیە دەبێ ئیدارەی ڕاپەڕینیشی بۆ زیاد بكرێ، یان پێشنیار دەكەم وەكو جاری پێشوو وابكرێ بۆ ئەوەی ئەگەر لە ئایندەش دا ئیدارەی تر كرانەوە بڵێن ئیدارە سەربەخۆكان یان هەر عینوانێكی تری لێ دەنرێ، چونكە ناكرێ فەرمانی مەرسومی سەرۆكایەتی هەرێم لەبەرچاو نەگیرێ كە بۆ ئیدارەیەكی تایبەت بۆ سنوورەكە دەرچووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان):

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز صباح احمد(ئارام) (وەزیری شەهیدان و ئەنفالكراوان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە دەربارەی ئەم خاڵە چەند جار دووپاتمان كردووەتەوە، یەعنی لایەنی سیاسی تیایە دەبێ دەسەڵاتی موتڵەق نەدرێتە مەحەلی، باسی پرۆسەی شەهیدان دەكەم، یەعنی هاوشێوەیە، یەعنی ساغ كردنەوەی یەكێك شەهیدە یان شەهید نیە، دوو فلتەرمان داناوە، لەناوچەكان، لە بەڕێوبەرایەتیەكان لیژنەیەك هەیە، لەڕووی مەحەلیەوە ساغی دەكەنەوە دوای ئەوە ڕەئی خۆشیان دەردەبڕن، بەرزی دەكەنەوە بۆ ئێمە لەوەزارەت لیژنەیەكی ناوەندیمان داناوە دیسان پێداچوونەوە دەكەن، ئەو لیژنەیە هەم دەرفەتی ئەوە دەدات سیاسەتی گشتی كارەكە ببینێ چۆنە، هەم ڕێگەش دەگرێ بەڕاستی ئەم پرۆسانە زۆر ساغ نین، یەعنی دەیان دەرگا و بەڵگەی جیاجیا هەیە دەبێ ئێمە دەسەڵاتێكمان هەبێ بۆ ساغ كردنەوە و پێداچوونەوەیەك، نەك لە ڕووی مەحەلیەوە ئەو كارە بكرێ دوایی ئێمە دەسەڵاتمان نەبێ و بڵێین (تو لەیت) یەعنی ئێستاكە پرۆسەی شەهیدان وایە و پرۆسەی زیندانی سیاسیش پێمان وایە دەبێ تەدقیق بكرێتەوە لە وەزارەتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان):

بەخوای ناوی هەموتان دەنووسم حەز دەكەن هەتا سبەینێ دادەنیشین، هیچ موشكلەمان نیە، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، پەیام خان، كاك عبدالرحمن، كاك سەردار، كاك گۆران، كاك ئارام، د.احمد، تەبعەن ئەوە پێشتر زیاد لە سەعاتێك موناقەشەمان كردووە، ئەم ناوانە ئیزافە كران، كوێستان خان و تارا خان، پەیام خان فەرموو.

بەڕێز پەیام احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئێمە پێشتر موناقەشەیەكی زۆر كرا لەسەر ئیدارات، هێشتا ئەوە نەخراوەتە دەنگدانەوە و یەكلایی نەكراوەتەوە، بەڵام لیژنە بۆخۆیان ناوی ئیدارەی گەرمیانیان تەنها هێناوە، چەند كەسێك باسی ئیدارەی

ڕاپەڕین و ئیدارەکانی تری کرد، بەڵام ئەگەر بێتو ئەوەش نەکرێ، چەند پێشنیارێك هەبوو كە حەسر نەکرێ ئەو لیژنەیە، یەعنی ئەو لیژنەیە لە محافەزەی سلێمانی دائەنرێ، ئەو لیژنەیە بۆی هەبێ سەردانی شوێنەکانی تر بکات، نەك خەڵکەکە لە جێگە دوورەکانەوە بێن بۆ سلێمانی یان بێن بۆ هەولێر یان بۆ دهۆك، چونکە ئەوانە وەك خۆمان دەزانین ئیمکانیەتی مالیان زۆر کەمە، ئەو خەڵکانە پێویست دەکات لیژنەکە خۆی بڕوات بۆ ئەو شوێنانە دوو/ جگە لەوە ئەو پێشنیاری بەڕێز وەزیر کە تەدقیق بکرێ، ڕاستە ئەو تەدقیق کردنە زۆر گرنگە، بەڵام سەڵاحیەتی وەزیرە، تۆ ئێستا شەرت نیە مودیریەتێك دامەزرێنی کە لە قانونەکە دا ئەو مودیریەتە ناوی نەهاتووە، بەڵام ئەم سەڵاحیەتی وەزیرە کە ئەو بتوانێ یەکێك لەو مودیریاتانەی خۆی کە ئێستا هەیە تەخویلی بکات بۆ ئەو فەترەیە تەدقیق بکات، چونکە ئەمە زیندانی سیاسی ئێمە هەتاهەتایە نیە، هەمووی زیندانی سیاسی ئەگەر ئیشێکی زۆر زەبتی لەسەر بکرێ بە 6 مانگ و بە سالێك تەواو دەبێ، دوای ئەوە ئیشی نامێنێ ئەو مودیریەتە کە ئێمە بێین و قانونەکە هەموار بکەین و ئیستحداسی ئەو مودیریەتە بکەین، بۆیە سەڵاحیەتی وەزیرە و دەتوانێ مودیریەتێکی خۆی تەخویل بکات بۆ ماوەی ئەوەندە تەدقیق بکات لەو ئەورافانە، هیچ پێویستی بە هەموار کردن و هیچی تر نابێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی جەلسەی پێشووش چەند پەرلەمانتارێك قسەیان کرد لەسەر ئەو ئیدارانە، یەعنی ئیدارەکان هەر هیچی نەمێنێ، هەر سێ پارێزگاکان بن، یان هەموو قەزاکان بگرێتەوە، چونکە ئەگەر بێین و سەیر بکەین قەزاکان، زۆر قەزا هەیە دووری لە پارێزگا، ڕاستە حەقی خۆیانە و بۆ تەسهیل کردن و ئەم جێ بەجێ کردنی ئەم پرۆژەیە، من پێموایە لە پاڵ پارێزگاکان قەزاکانیش بخەنە ناو، هەموو قەزاکانی هەرێم بگرێتەوە، تەسهیل دەبێ و ئاسانکاری دەبێ بۆ ئیش و کارەکان و قەزاکان بگرێتەوە یان هەر ئیدارە نەمێنێ، هەمووی هەر سێ پارێزگاکان، ڕاستە، بەڵام ئاستەنگ دەبێ بۆ ئەو کەسەی کە بێتە لیژنەی لیژنەش لە پارێزگاکان بە تەنها بێ، زۆر قەزا هەیە دووری، زەحمەت دەبێ و لەوانەیە وەزعی خراپ بێ و پێشنیار دەکەم قەزاکانیش بگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا زیندانیانی سیاسی حەق نیە بەو شکلە ڕۆتینیاتیان بۆ دروست بکرێ، ئەم لیژنەیە دێت و چوار کەس دەبێ شایەتی بۆ بدات، چوار کەس دەبێ قورئانی با، حاکم دەبێ قورئانی با، ڕۆتینیاتێکی زۆری بۆ دروست کراوە، من تێ ناگەم یەعنی سەر لەنوێ وەکو سەرەتای گرتنەکەیان تەحقیقیان لێ دەکرێ، یەعنی مەنتق نیە جارێکی دیکەش، بەڕاستی من ڕێزم هەیە بۆ ڕەئیەکەی جەنابی وەزیر، ناکرێ مادام حاکمێك و لیژنەیەك بڕیارە ئەمە سجنی سیاسیە وزائیدەن ئەوەی کە لە بەغداش پشت ڕاست دەکرێتەوە، یەعنی پێویست ناکات ئەم هەموو هینە، هەیانە تەمەنا دەکات سجنی سیاسی نەبووایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە قسە کردنی من لەسەر ئەم ڕوونکردنەوانە هات کە درا لەسەر مەسەلەی تەدقیق کردن لە قەراراتی حاکم، یەعنی نازانم پرۆسەکە بەو شێوەیە پرۆسەی زیندانی سیاسی، کۆمکارێك هەیە مەحزەریان بۆ پڕ دەکاتەوە و تەدقیقی هەموو ئەوراقیان دەکات، دەینێرێ بۆ بەڕێوبەرایەتی زیندانیە سیاسیەکان کە سەر بە وەزارەتی شەهیدانە، ئەم بەڕێوبەرایەتیە دێ هەموو ئەوراقی لێ وەردەگرێتەوە و فۆرمی بۆ پڕ دەکاتەوە، یەك کۆمەڵ ئەوراق و ئیستنساخ و موستەمسەکاتی لێ داوا دەکات و شاهیدی لێ داوا دەکات، ئەی ئەمە تەدقیق نیە؟ ئێ کە لەوێ ئەو ئەوراقە تەواو نەبوو بۆ دەینێری بۆ بەردەم حاکم، ئەی تەدقیق بۆ دەبێ لەدوای قەراری حاکم بێ؟ کە دەچێتە بەردەم حاکم موستەمسەکات و شاهێد و ئەوراق و فۆرم و سوێند و ئەوراقی مەحکەمە هەموو شتێکی تیایە، ئەوجا حاکم لەسەر ئەو ئەوراقانە دێ ئیجرائاتی سوێند خواردنەکە دەکات، ئێمە ئەوە بکەین یەکەم جار و دوایی بیدەینە حاکم و دوایی دیسان بیهێنینەوە و وەزیر تەدقیقی تیا بکات، تەدقیقەکە لە پێشەوە هەیە، ئەمە یەك، دوو/ بەشێك لە ئەندامان کە هەندێ مولاحەزە هەیە بەڕاستی کە لە جێی خۆیەتی لەسەر مەسەلەی سوێند خواردن و ئیجرائاتە قورسەکان، بەڵام ئەمە پەیوەستە بەو تەعلیمات و بەو ئەنزیمەیەی کەوا بۆ ئەم یاسایە دەرچووە، زەرورە لە دوای هەموار کردنی ئەم یاسایە وەزارەت و بەڕێوبەرایەتی زیندانیە سیاسەکان لە ئەنجومەنی وەزیران جارێکی دیکە موراجەعە لەو ئەنزیمەیە بکەنەوە کە بۆ تەنفیزی ئەو قانونە دەرچووە و هەندێ ئیجرائاتی تیایە ئێستا ئێرە شوێنی نیە باسی بکەین، لەگەڵ یاسایەکە ناگونجێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ایوب نعمت (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆبوونەوەی پێشوو بەڕێز حاکم عونی دەقێکی دەستووری هێنایەوە کە دەبێ پابەند بین بە دەستوورەوە و نابێ ناوی ئیدارات بێنین تەنها پارێزگاکان و ئیداراتی مەحەلی، جا من لە بەڕێزیان دەپرسم و لە لیژنەکەش، ئایا بە چ دەقێکی دەستووری یاخود بە چ دەقێکی قانونی هەرێمی کوردستان باس لە ئیدارەیەك دەکرێ و باس لە ئیدارەکانی تر ناکرێ؟، بۆ مان ڕوون بکاتەوە؟ زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

کاك د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتی)؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئیدارەکان، هەڵبەتە جگە لە ئیدارەی گەرمیان، ئیدارەی ڕاپەڕین و هەروەها ئیدارەکانی تریش وەکو هەڵەبجە و سۆران، ئەوانەش بڕیاریان بۆ دەرچووە، ئەگەر قەرار بێ بەڕاستی ئەگەر ئیدارەیەك زیاد بکرێ دەبێ ناوی ئیدارەکانی تریش بێ، بەڵام من نازانم دوێنێ سیغەیەکی تر بوو ئیدارەی گەرمیانیشی تێدا نەبوو، ئەگەر بەو شێوەیە (تشکل لجنة خاصة برئاسة قاضی فی المحافظات والادارات والوحدات الادارية الاخری عند الاقتضاء یرشح مجلس القضاء ..... الخ) بەڕای من بەو شێوەیە بێ، چونکە ئەگەر ناوی ئیدارەیەك بێنین بەڕاستی گلەیی هەبێ لەسەر ئیدارەکانی تریش کە پێویستە ئەوانی دیکەش داخل بکرێن، سەبارەت بەو لیژنەیەی بەڕێز جەنابی وەزیر باسی دەکات من پێموایە ناکرێ ئێمە گومان بخەینە سەر ئەو لیژنەیە و نەزاهەتی لیژنەکە مادام ئەو ئەرکەمان پێی سپاردووە پاشانیش بڕیارەکەی قابیلی تەعنە لەلای مەحکەمەی ئیداری، کە مادام قابیلی تەعنە ئێمە بەڕاستی نابێ گومان و شەك دروست بکەین لەسەر مەحکەمە و یان لەسەر بڕیارەکانی لیژنە، پێموایە ئەوە کافیە ئەگەر زۆر مەرجەعیشمان بۆ دروست بکەن ڕەنگە دیسانەوە ئیشەکە ئاڵۆز تر بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر وەك ئەوەی کاك ئارام باسی کرد، ئەو ئیدارانە ئەگەر نا دەستووریش بن تازە دروست کراون و دوو ئیدارەش هەیە کە بڕیاری بۆ دەرچووە و ڕەسمیە تا ئێستا، گەرمیان و ڕاپەڕینە، بۆیە بەڕای من ئێستا دوو ڕا هەیە لە بەردەمی ئەندامانی پەرلەماندا کە یەعنی دەبێ بخرێتە دەنگدانەوە بە پێی پەیڕەو، یەکەمیان ئەوەیە کە ئایا ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەڕین ئەو لیژنانەی بۆ دروست بکرێ یان نا؟ ڕەئی دووەم ئەوەیە کە کاك پێشەوا پێشنیاری کردووە و چەند ئەندام پەرلەمانێك پشتگیریان کرد کە لیژنەکە لەسەر ئاستی محافەزە بێ و بتوانێ سەردانی هەموو قەزاکان بکات بۆ بەدواداچوونی ئەمە، بۆ مەسەلەی ئەو

بەڕێوبەرایەتیەش کە باسکرا پشتیوانی لە پەیام خان دەکەم، بەڵام دەبێ بەڕاستی ئەمە تەدقیقی تیا بکرێ، چونکە زۆر سجنی سیاسی هەیە کە ئێستا وەك باس دەکرێ و سەردانمان دەکەن لە نووسینگە بەهۆی نەبوونی شایەت و زۆر ئەو رۆتیناتانەی هەیە هێشتا نەیتوانیوە وەك زیندانی سیاسی دابندرێت، خەڵکیش هەیە لەناو ئەوانەدا کە زیندانی سیاسیە و ئیش دەکات و ببێتە زیندانی سیاسی و فیعلەن زیندانی سیاسی نیە، بۆیە هەر دوو حاڵەتەکە پێویستی بە تەدقیق هەیە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی مەوزوعی زیندانی سیاسی کە قسەی زۆری لەسەر کراوە و هاوکارانم لەسەری ڕۆیشتوون، ئێمە تاوەکو ئاسانکاری بکەین بۆ زیندانی سیاسی هەڵبەتە وەکو قەرەبوویەکی مەعنەویە بۆ ئەو کەسانەی کە بە هیچ نەوعێ بەو ماددانەی لەناو قانونەکە هەیە ناتوانین حەقیان بدەین، بەڵام بەڕاستی پشتگیری خۆم دەکەم بۆ ئەو ڕایەی جەنابی وەزیر لەبەرئەوەی ئەو تەدقیق کردنە نە تەعن کردنە بە حاکم و قانون، نە تەعن کردنە بە هیچ کەم کردنەوەیەك لە لایەنەکانی تر، بەڵکو لە مەسڵەحەتی سجینە سیاسیەکەیە، لە مەسڵەحەتی ئەو کەسەیە کە زیاتر وردبینیەك هەبێ لەسەر ئەو موستەنەدات و ئەو شتانەی کەوای کردووە کە بیلفعل ئەوە زیندانی سیاسیە، لەبەرئەوەی بەداخەوە مومکینە خۆیان لە وەزارەتەکە باشتر دەزانن، مومکینە ئەگەر بە حەقی زیندانی سیاسی دابنێین ڕەنگە چەند هەزار کەسێ بێ، یەعنی سێ بۆ چوارێك بێ ئەوەی کە زانراوە، بەڵام ئێستا زیاتر لە 30 هەزار سەجینی سیاسی هەیە، لەبەرئەوە بۆ ئەوەی پێشێل نەکرێ و مافەکان بەڕێك و پێکی بێ، ئەم بەدواداچوون و تەدقیقە باشە و پشتگیری دەکەم، ئەگەر بێتو ئەمە لەسەر بنەمایەك بێ کە بۆ مەسڵەحەتی ئەو زیندانیە سیاسیە بێ، دووەم شت بەڕاستی من نازانم ئەم یاسایە لەگەڵ سەرۆکی لیژنە قسەم کردووە، بەڵام حەزم دەکرد زیاتر ڕوون کردنەوەیەك لە بەشی یاسا و بەشی پێشمەرگە بۆم بکرێ، ئەگەر زیندانی سیاسی هەموو ڕژێمە دوابەدواکان بێ ساڵی تایبەت هەیە ڕێگر بێ بۆ ئەوەی حەوت سەد کەس هەیە لە دوای ساڵی چلەکانیشەوە مەلەفیان ماوەتەوە وەکو زیندانی سیاسی ئەوەیان حساب ناکرێ ئایا لە شەستەکانەوە حساب دەکرێ تاوەکو ئەمڕۆ، یان ئەوانیش دەگرێتەوە، هەست دەکەم ئەوەش نا ڕوونیەك هەیە بۆم پیشان بدرێ و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

تکایە بێ دەنگ بن، بەش بەحاڵی خۆم پێم وابێ شەرحەکەی کاك گۆران شەرحێکی زۆر شافی و وافی بوو، ئەسڵەن ئەو ئەوراقانە یەکەم جار لە وەزارەت خۆی دەکرێ، با وەزارەت خۆی کۆنترۆڵی مەسەلەکان بکات، کە وەزارەت خۆی ئەوراقەکانی دی دێتە بەردەستی ئەگەر بەدڵی نیە با نەیکات، بەڵام کە خۆی ئۆکەی

لەسەر کردووە و ڕەوانەی مەحکەمەی کرد، دوای ئەوە خۆی کە لە دوای ئەوەش حەقی ئیعترازیان هەیە، موناقەشە تەواو بوو، بەس بزانم ڕەئی جەنابی وەزیر؟ کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دووبارە قسەکانی خۆم دەکەمەوە، تەبیعی پێشنیاری ئەوە کرا کە بڵێین ئیدارات، ئەگەر ئێمە بێینەوە سەر دەستووری عیراقی و قەوانینی خۆمان لە کوردستان و لە قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان دەبینین وەحەداتی ئیداری لە هەرێمی کوردستان پێك دێت لە چ پارێزگا و قەزا و ناحیە، واتە ئیدارات هەرچەندە ئیشی پێکراوە عەمەلیەن، بەڵام لە قانونەکانمان نیە، ئەو پێشنیارەی کە کرا سەبارەت بە زۆربەی زۆری ئێمە کە گەرمیانمان بەتایبەتی لە پرۆژەکە داخل کرد، لەبەرئەوەی گەرمیان تایبەتمەندی خۆی هەیە، زۆرترین شاڵاوی ئەنفال و شەهید و کاولکاری ئاڕاستەی گەرمیان کراوەتەوە، لەبەرئەوە ئێمە تەنها ئەوەمان حەسر کرد، ئەگەر بڵێین ئیداراتی دی بەڕاستی پەرت و بڵاو دەبێت، لەگەڵ ئەوەشدا کە دەڵێن تشکل الوزارە لجان واتە چەند دەتوانێ لیجانی لە مەراکزی محافەزات دابنێ، نا لجنەك، چەند لیجنەك دەتوانن ئەو کارانە ئەنجام بدەن کە پەیوەستە بە زیندانی سیاسی و ڕاگیراوە سیاسیەکان، دوو/ جەنابی کاك ئارام دەڵێ کاك عونی قسەی کرد لەسەر دەستوور کە ئیشارەی بە ماددەی دەستووری دا، ئێستاش دەڵێم ماددەی 116 لە دەستووری عیراقی بە وازحی باس لەوە دەکات و هەروەها ماددەی 122 لە دەستووری عیراقی هەمیشەیی دەتوانێ مراجەعەتی بکات و بیخوێنیتەوە، پێی ناوێ خۆ ئیمتیحان نیە لێرە لوجنە دانیشین و وەکو ئەوەی لێ هات بەداخەوە کەئەنەما ئێمە دانیشتووینە ئیمتیحان دەکرێین و جوابی ئەندامانی پەرلەمان دەدەین، ئایا ئەو ماددەیەت لە کوێ هێناوە، تەبیعی ئێمە وەکو لیژنە هەردوو لیژنە پرۆژەك تەقدیم کراوە بۆ ئێمە ژمارەی یاسایی ئەندامانەوە، ئێمە پرۆژەکەمان دیراسەت کردووەتەوە، پەیوەندیمان بەلایەنی پەیوەندار کردووەتەوە، دوای ئەوەی ڕەئی حکومەتیشمان وەرگرتووە لەسەر پرۆژەکە کە حکومەتیش تێبینی هەیە لەسەر ئەو پرۆژەیە کە ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، بەڵام ئەندام پەرلەمان بەداخەوە خۆی موتابەعەی مەشروعەکان ناکات، موتابەعەی قەوانینەکان ناکات، ئێمە لە لیژنە و لەسەر مەنەسە دەورمان چیە؟ ئێمە تەنها کە موناقەشەکەی دەکەین وەکو لیژنەی قانونی ئێمە بەرپرسین لەلایەنی دەستووری قانونی ئەو پرۆژانە کە تەقدیم دەکرێ بۆ پەرلەمان، واتە هیچ لەگەڵ ئەوەی دانینە پرۆژەیەك لە پەرلەمان پێشکەش بکرێ موخالفی دەستوور بێ و موخالفی قەوانینی مەعمول بێ، یان فەراغی قانونیمان نەبێ ئێمە جێگیری بکەین بە ماددەی قانونی لە پرۆژەیەك لەپرۆژەکان کە تەقدیم دەکرێ، دوو/ ئێمە کە وەکو لیژنە ڕەئی خۆمان دەدەین، هی ئێمەش خۆ ڕەئی نیهائی نیە، پێشنیارە، ئێوەی ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز قەراری لەسەر دەدەن، ئایا ئەو ڕەئیە یان ئەو سیاغەیە قەبوڵ دەکەن یان نا؟، ئەگەر قەبوڵتان نەکرد، ئێمە هیچ مانعمان نیە و دووبارە سیاغەی

بکەینەوە ئینجا بخرێتە بەردەستی ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز قەراری لەسەر بدەن قەبوڵی دەکەن یان قەبوڵی ناکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئێمە گوتمان موناقەشە تەواو کاك ئارام، فەرموو.

بەڕێزایوب نعمت قادر(ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە کاك عبدالسلام باسی کردو وتی بۆچی ناخرێتە دەنگدانەوە، بەڕێز کاك حاکم عونی وتی لەبەرئەوەی کە ئێمە مانعی دەستووری و قانونی هەبووە، بۆیە نەمان خستووەتە دەنگدانەوە کە باس لە ڕاپەڕین وئیدارەتی تر دەکات، من داوای بەلگەکەم کرد کە چ مانعێکی دەستووری و قانونی هەیە باس لە گەرمیان دەکرێ و باس لە ئیدارەکانی تر ناکرێ؟، لە کاتێك دا کە یاسای پەرلەمانی هەرێمی کوردستان هەیە کە باس لە سێ ئیدارە دەکات، هەڵەبجە و ڕاپەڕین و ئاکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز ئارام احمد (وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر بۆ ڕوونکردنەوە تەدقیق ئەو تەدقیقەی ئێمە کە داوای دەکەین جیاوازە لەوەی کە بەڕێزان کە کاك گۆران و کاك سەردار باسیان کرد، ئەوەی بۆ زیندانی سیاسی کە سەرەتا پرۆسەکە دێتە پێشەوە پێوەرەکەیە، ئێمە پێوەرەکە بە پێی ڕێنمایی ئاسانکاریان بۆ دەکەین، یەعنی ئەوەی کە شکات لەوە دەکرێ کە چوار شایەد و ئەوەندە بەڕاستی ئەوە دەبێ ئاسانکاری تیا بکرێ، ئێمە ئەو پرۆسەیە بە پێی ڕێنمایی نوێ دوای ئەم یاسایە ئاسانکاریان بۆ دەکەین بۆ ئەوەی ئاسانتر بێنە لای بەڕێوبەرایەتی، دوای ئەوە تەدقیقەکەی لای ئێمە جیاوازە لەوە، بۆ ڕوون کردنەوە، ئەمە بۆ سیاسەتی گشتی و بۆ بەرژەوەندی گشتی بۆ ئەوەی کە دەسەڵاتە مەحەلیەکان بەڕاستی ئێمە واقعێك هەیە کە دەبێ ئێمە بیزانین، ئێمە لە بەڕێوبەراتیەکان هەمانە و لەوەی شەهیدان هەمانە، بۆ ئەوەی لە وەزارەتەوە سیاسەتی گشتی دابڕێژرێتەوە بۆ هەر ئەرکێك ئەوا پێویستە ئەو وردەکاریە بکرێ، تۆ بە وردەکاری ئەوە ناکەی کە تەوەرەکانی چیە؟ شاهیدێکی هەیە یان دوو شاهید؟، پێوەری ئەوە دەکەی ئەم بڕیارانە بە شێوەیەکی گشتی چۆن دەدرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی هاوبەش کۆمەڵێك پێشنیار هەیە، ئیلحاح دەکەن لەسەر پێشنیارەکانی خۆیان، دوو، کەس و سێ کەس و چوار کەسیش تەبەنی کردووە، لەبەرئەوە موراعاتی ئەوە بکەن بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، ئەو مەسەلانە، کاك صباح فەرموو.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به نیسبەت دروست کردنی لیجان له ئیدارات پێمان باشه وەکو لیژنەی پێشمەرگه و لیژنەی یاسایی که سیاغەکه بەم شێوەیه بێ، (تشکل اللجان الخاصة برئاسة قاضی فی المحافظات والوحدات الادارية فی الاقليم اذا اقتضت الحاجة).

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

فەرموو.

بەڕێز محمد احمد علی(شارەزووری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ڕوون کردنەوەیەکم لەسەر قسەکانی جەنابی وەزیر هەیە، ئێمە له لیژنەش بەڕاستی زۆر موناقەشەمان لەگەڵی کرد، من نازانم بەڕێوبەرایەتیەك هەیە بەڕێوبەرایەتی زیندانیە سیاسیەکان سەر بە وەزارەتی شەهیدانە، ئەم بەڕێوبەرایەتیە ئایا سیاسەتی وەزارەت پیادە ناکات کە جەنابی وەزیر دەڵێ ئێمە سیاسەتێکی عاممان هەیە؟، ئەو بەڕێوبەرایەتیە وەکو کاك گۆران باسی کرد، بەڕاستی سجنی سیاسی دەچێتە ئەوێ، لەوێ تەقدیمی هەرچی موستەمسەکێك دەکات بە هەموو تورقێکی قانونی کە وەزارەتی شەهیدان، بەڵام من بەداخەوە دەیڵێم ڕێنمایەکان کە دەرچووە لە بەڕێوبەرایەتی زیندانیە سیاسیەکان موعەرقیلە لەبەرئەوەی جوابێکە کە دێمەوە سەر جوابەکەی تارا خان شمولی ناکات، سجن هەیە لە ساڵی 1950 گیراوە، زیندانیە ساسیەکان ڕێنماییان دەرکردووە و دەڵێ 4 شاهێد بێنێ حازر و دوو شاهێد قورئانی بۆ بخوات، کابرا کەس نەماوە، ئەمەیە دروست کردنی موعەرقیل لەبەردەمی نەچوونی زیندانی سیاسی، بۆیە من جارێکی دیکەش تەئکید دەکەمەوە بەڕێوبەرایەتی زیندانیە سیاسیەکان و سیاسەتی وەزارەتی شەهیدان پیادەی دەکات، بۆیە ئەگەر زیادەی حەلقەیەکی دیکە من پێموایە دەبێتە هۆی عەرقەلەی زیاتر لەبەردەمی زیندانی سیاسیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

خۆی دوو شت هەیە خیلافی لەسەرە، یەکێکیان مەسەلەی ئیداراتە، دووەم، ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیرە، ئەبێ ئەو دووانە یان لە سیاغەکەی خۆتان جێ بکەنەوە و بیدەنە تەسویتەوە بۆ ئەوەی ڕەئی پەرلەمانتارەکان وەربگرین، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سیاغەیەی دوای وەرگرتنی پێشنیارەکانی ئەندامانی پەرلەمان بەو شکلەیە:

المادة الثانية:

تعدل المادة الرابعة من القانون وتقرا كالاتى:

اولا/ تشكل الوزارة لجان فى مراكز المحافظات فى الاقليم او اية وحدة ادارية تقتضى وجود اللجنة فيها برئاسة قاضى يرشحه مجلس القضاء فى الاقليم وعضوية ممثلى الوزارات الاتية بدرجة مدير للبت فى طلبات المشمولين باحكام هذا القانون.

حاڵەتەکانی دیکە بەردەوامە، نازانم ئەم پێشنیارە یان قەبوڵە یان نا؟.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئێوە بەو سیاغەیە ڕازین دەربارەی ئیدارات، باشە، بزانن تەدقیقەکەش، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی ئەخیری دەبێتە فەقەرەی 5 (تتولى اللجنة الخاصة القائمة حاليا باعادة تدقيق اضابير المشمولين بهذا القانون).

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی کاك فرست هەندێ تێبینی هەیە لەسەرەتاوە، ئێستا دەیەوێ تێبینیەکانی خۆی بڵێ، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد (سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلەو بابەتەکە تەوزیح کرا بەڕاستی، وەزارەت بۆی هەیە پێش ئیحالەی موعامەلە بۆ لیژنەی قەزائی بکات تەدقیقی موعامەلەکە بکات، بزانێ کەموکورتیەکان چیە لەلایەك و بزانێ مەشمولە بە قانون یان مەشمول نیە؟، دوو/ کە قەرار لە هەیئەی قەزائی دەرچوو، قانونەن ئەوە لە بەدیهیاتی قانونە، نابێت هیچ جیهەتێکی غەیرە قەزائی تەدقیقی قەراری جیهاتی قەزائی بکات، باوەڕ ناکەم حقوقیەك لێرە هەبێت بتوانێ ڕەئیەکی عەکسی ئەو ڕەئیە بدات، چونکە ئەوە بەدیهیاتەکە، یەعنی سبەی ئێمە ئەگەر نەسەکی وا دابڕێژین باوەڕ بکەن سوڵتەی قەزائی هیچ حاکمێك تەرشیح ناکات بۆ سەرۆکایەتی ئەو لیجانانە، قەزا قەبوڵ ناکات و قانون نابێت قەزا خازعی تەدقیقی جیهەتەکی غەیرە قەزائی بێ، ئەوە بەدیهیەتە، من حەز دەکەم برادەران بزانن، نوقتەی تر کو مافی وزارەتە پاش دەرچوونی بڕیار هەر کە بڕیاری حاکم

بەدیلی نەبێت، بزانێ ئەو کابرایە مەشمول نیە بەو قانونە یان بڕیارەکە غەڵەت بێت حەقی هەیە داوا بکات لە مەحکەمەی ئیداری تەدقیقی بڕیاری ئەو هەیئەتە بکات، داوای ئیلغای بکات و داوای نەقزی بکات و داوای تەعدیلی بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاکە دووبارە بیخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادە 2

تعدل الماده 4 من القانون وتقرأ كالاتى:

اولا/ تشكل الوزارة لجان فى مراكز المحافظات فى الاقليم أو اية وحدة ادارية تقتضى وجود اللجنة فيها برئاسة قاضى يرشحه مجلس القضاء فى الاقليم وعضوية ممثلى الوزارات الاتية بدرجة مدير للبت فى الطلبات المشمولين باحكام هذا القانون.

1/ وزارة شؤون الشهداء والمؤنفلين.

2/ وزارة الداخلية.

3/ وزارة المالية والاقتصاد.

ثانيا/ يثبت السجين او المعتقل السياسى امام اللجنة بالطرق القانونية وفقا لاحكام قانون الاثبات المرقم 107 لسنة 1979 المعدل النافذ فى الاقليم.

ثالثا/ تصدر اللجنة قرارها بالاغلبية وعند تساوى الاراء يرجح الرأى الذى يصوت معه الرئيس ويكون قرارها قابلا للطعن امام المحكمة الادارية وفقا لاحكام قانون مجلس شورى الاقليم رقم 14 لسنة 2008.

رابعا/ تتولى الوزارة رفع القرارات المتخذة من قبل اللجنة الى الوزارات المعنية لاتخاذ المقتضى القانونى بصددها وفقا لاحكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرز بکاتەوە، 61 کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵ دانیە؟ 3 کەس لەگەڵ دانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بەخێر وبەرەکەت، الحمدلله، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر فەرموو.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 3

تعدل الفقرة اولا من المادة السادسة من القانون وتقرأ كالاتى:

1/ تخصص قطعة ارض سكنية بدون بدل على ان لايكون مستفيدا كسجين سياسى.

2/ تضاف فقرة بتسلسل ثانيا الى المادة السادسة وكالاتى:

يمنح السجين او المعتقل السياسى منحة تساوى مبلغ سلفة العقار التى تصرف للمواطنين.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

فەرموو.

بەڕێز عونى كمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی پێشنیار دەکات ماددەکە لە پرۆژەکە ڕەت بکرێتەوە، ئەسڵی ماددەکە کە لە یاسایەکە دا هاتووە وەك خۆی بمێنێتەوە، ئەمەش لەبەرئەوەی فشارێکی زۆری دارایی دەخاتە سەر حکومەت و پێچەوانەی ڕێوشوێنەکانی پێدانی پێشینەی خانووبەرەیە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی پێشمەرگە، فەرموو.

بەڕێز محمد احمد على(شارەزووری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەکەمان ڕای وایە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دوو دەقمان بۆ هاتووە هیچی ئەم هەموارکردنەی تێدا نیە، لەبەرئەوەی ئێمە ئامادەنین موناقەشەی بکەین، پێمواییە بمێنێتەوە باشە.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، كاك نەریمان، نەسرین خان، كاك لوقمان، كاك عبدالسلام، بێریڤان خان، هاژە خان و كاك سەردار و كاك شڤان، د.احمد، بەفرین خان و كاك حمە سعید، کوێستان خان وكاك ئارام، كاك كاردۆ و كاك عمر عبدالعزیز، كاك نەریمان فەرموو.

بەڕێز نەریمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا من لەگەڵ ئەوەم ئەو نەسەی کە خوێندرایەوە بەو ئیمتیازاتانەی ئەقار و بەرامبەر بە قتعەی ئەرز و ئەو شتانە، لەبەرئەوە بەڕاستی ئێمە ناکرێ زیندانیانی سیاسی خۆمان بە کەمتر بگرین لە زیندانیانی سیاسی عیراق، لەبەرئەوە لە یاساکەی عیراق دا ئەو ئیمتیازاتانە بە زیاتریشەوە هاتووە، من پێموایە زیندانیانی سیاسی ئێمە بە تایبەتی ئەوانەی سنووری ماددەی 140 ئەگەر زۆریشیان لێ بکەی نایەن لە کوردستان دا بەڕاستی موعامەلاتی زیندانیانی سیاسی بکەن، من بۆ خۆم کەسی خۆم هەیە، چووە لە خوار کردوویەتی، لەبەرئەوەی ئەو ئیمتیازاتانە لێرە نیە، بەڕاستی خۆش نیە کەسێك کە لە پێناوی ئەو ولاتە و لە پێناوی ئەو خاکە و ئەو خەڵکە زیندانی سیاسی بووە و لەسەر قەزیەیەکی سیاسی گەورە کە مەسەلەی کوردستانە بەڕاستی بچێ لە بەغداوە ئەم ئیمتیازاتانە وەربگرێ، بۆیە بەڕاستی من لەگەڵ ئەوەم هەمان ئەو ئیمتیازاتانەی بۆ زیندانێکی سیاسی لە حکومەتی عیراقی دابین کراوە بۆ هەرێمی کوردستانیش دابین بکرێ، من پێموایە ئەوە بیانوو نیە کە مەسائیلێکی ئیقتسادی یان مەسەلەیەکی دارایی دەخاتە سەر هەرێمی کوردستان، من پێموایە ئێمە 17٪ هکە وەردەگرین و ئەوانیش هەمان ئەو حاڵەتەیان هەیە، بۆیە ناکرێ کەمتر لە زیندانیانی سیاسی لە سنووری حکومەتی عیراقی کەمتر وەربگرن، بۆیە داوا دەکەم ئەو ئیمتیازاتانەیان پێ بدرێ، ئەمەش یاسایە و یاساش بۆ ئەمڕۆ دانانرێ، لەوانەیە سبەینێ وەزعی داراییمان باشتر ببێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

نەسرین خان فەرموو.

بەڕێز نەسرین جمال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من بەلامەوە پەسەندە کە ئەو ماددەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە، هەروەکو هاوکارم کاك نەریمان ئاماژەی پێدا و لێژنەی کاروباری شەهیدان و زیندانیە سیاسیەکانیش خۆیان بە لایانەوە پەسەندە کە ئەم ماددەیە بمێنێتەوە، هەروەکو باسمان کرد زیندانیانی سیاسی ئێمە هیچی کەمتر نیە لە بەغدا ئەگەر لێرە 20 ملیۆنیان دەنێ بە مینحە لە بەغدا مینحەی ژیانیش هەیە کە دەیان دەنێ، یەعنی نەك 20 ملیۆنە بەڵکو 20 ملیۆنەکەشیان بۆ زیاد بکرێ بۆ 30 ملیۆن، لەبەرئەوە ئەوە حەقێکی زیندانیانی سیاسیە کە ئەمە وەکو خۆی بمێنێتەوە و بتوانین بۆیانی دابین بکەین، بۆ بەرچاو ڕوونیشمان ئێستا هەندێ لە زیندانیانی سیاسی کە دەزانن ئەو مینحەیەی هەرێمی کوردستان ناکرێ یاخود کەمە دەچن لە بەغدا موعامەلە تەقدیمی ئەوێ دەکەن و یان موعامەلە تەقدیمی ئەوێ دەکەن بۆ ئەوەی ئەو مینحانەیان شمول بکات، لەبەرئەوە، ئەوە حەقێکی خۆیانە کە دەبێ ئەم ماددەیە بمێنێتەوە و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك لوقمان فەرموو.

بەڕێز لقمان سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو لای هەمووان ئاشکرایە بەڕاستی زیندانیانی سیاسی تووژێکی قوربانی دەر و تێکۆشەرن کە لێرەدا پێویست ناکات زۆر لەسەری بڕۆین، بەڕاستی ئەو پرۆژەیەی کە کۆمەڵێك پەرلەمانتار پێشکەشیان کردووە، زۆر شتی باشی تیایە لەوەی کە ئەو مینحەیە کە 20 ملیۆنە بدرێ بە زیندانیانی سیاسی، ئەوە زۆر ماددەیەکی باشە و مافی زیندانیانی سیاسیە، من داوا دەکەم کە ئەوە نەبەسترێ بە سلفەی عەقارەوە، چونکە بەڕاستی لەبەرئەوەی زیندانیانی سیاسی لە بەشەکانی تری عیراق ئیمتیازاتێکی زۆریان هەیە، لێرە ئیمتیازاتی زیندانیانی سیاسی بەڕاستی کەمە، بۆیە من داوا دەکەم و هیوادارم هاوڕێیانم پشتگیریم لێ بکەن، کە ئەو مینحە 20 ملیۆنیە موافەقەتی لەسەر بکرێ و نەبەسترێ بە سلفەی عەقارەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام بەرواری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتی ئەوە نەماوە موناقەشەیەکی مەزمونەکە بکەین، ئایا ئەوە عەدالەتی ئیجتماعی تێدا یان نا، دەبووایە بیکەین لە رۆژی یەکەم لە قانونەکە، بەڵام من دەبینم ئەم پێشنیارە هیچ نیە غەیری ئەوەلەن بکرێتە ئەوەلەن وسانیەن، من نازانم حیکمەت تێدا چیە، ئەگەر مەسەلە ئەو نیقاشەیە ئەوە کەیە مەنحی هی مەبلەغ ئەو مەعنایە نادات کە مینحەیە، شتی وا نیە، ئەوەی عەرەبی دەزانێ مینحە وازحە، بۆیە من نازانم ئەو تەعدیلە هەدەفەکەی چیە؟، تەئکیدە لەوەی پارەکە بەلاش وەربگرێت مواتنی تریش بیگەڕێنیتەوە، ئەسڵەن من لەگەڵ ماددەکە ئەو ئەساسە نیمە هەر نەبیت، بۆیە ئەو تەعدیلە بە تەسەوری من هیچ ئیزافە ناکرێ بۆیە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە لیژنەی پێشمەرگە و شەهیدان دەکەم بەوەی کە دەڵێن ئەو ماددەیە بمێنێتەوە بەڕای منیش بمێنێتەوە، چونکە خۆی پرۆژە یاسایەکەی ناوی ئیمتیازاتە، ئەمە چۆن دەبێ ئیمتیازەکی لێ بسێنینەوە؟، لەبەرئەوەی لەگەڵ ئەوەم کە ئەو ئیمتیازاتەیان بدرێتێ کە مینحە جێ بەجێ بکەن و بۆ ئەوەی بتوانن خانووەکان بکەن، چونکە من زیندانی سیاسی دەناسم کە حوکمەکەی 20 ساڵ بووە و ئێستا لە خانووی کرێیە و ئەگەر ئەرزیشی پێ بدرێ و پارەی نەدرێتێ ئەگەر بە مینحەش بێت ناتوانن خانوو دروست بکەن، بۆیە بە زەروری دەزانم کە ئەو ماددەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لەو نەسە دەکەم کە لە هەمواری پرۆژەکە دا هاتووە، ئەویش بە پێدانی مینحەکەیە، چونکە بەڕاستی ئێمە و زۆر لە هاوکارانیشم باسیان کرد، پێدانی مینحە لێرە لیژنەی یاسایی باس لەوە دەکات کە فشاری دارایی دەخاتە سەر حکومەت، بەڵام من پێموایە حکومەت مولزەمە بە خۆشگوزەران کردنی ئەو چین و تۆێژانەی کە زیاتر زەرەرمەند بوون لە کۆمەڵگاکەدا، بۆیە پێویستە ئەو مینحەیان پێ بدرێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا زیندانیانی سیاسی هەموومان دەزانین ئەو تێکۆشەرانە بوون کەلە ڕۆژە سەخت و دژوارەکان دا بە گیانی خۆیان، بە جەستەی خۆیان مقاومەی سەرسەختانەیان بەرامبەر بە فاشیەکان دەکرد، یەعنی خەڵکێکی زۆر لەم ولاتەی ئێمە موستەفید بووە، بە چ حەقێك ئەمان موستەفید نەبوون؟، روحی یاساکە، بەڕاستی روحی یاسایەکە ئەوەیە کە ماف و ئیمتیازاتیان بۆ دابین بکەی، کەوا بوو من پرسیار دەکەم، ئێمە ئەم یاسایەمان بۆچی دەرکردووە بەدەر لە ماف و ئیمتیازات؟ بۆچی دەرمان کردووە؟ ئەم هەموو موناقەشەیە، دوو مانگە ئێمە خەریکین وپێشتر لە پارەوە لە ساڵی 2011 ەوە ئێمە یاسایەکمان دەرکردووە بە بێ ئەوەی یەك حەرفی لێ جێ بەجێ بووبێ، لەبەرئەوە من داواتان لێ دەکەم زیندانیانی سیاسی زۆر لەوە زیاتر دەهێنن، زیندانیانی سیاسی بەڕاستی ئەو قارەمانانەن کە ئەم ڕۆژگارەیان دروست کردووە لە دوای شەهیدانەوە، شەهیدی زیندوون کاکە، هەیانە کە تاوەکو ئێستا کە من دەیناسم ناسکترین و عەزیزترین ئەعزای خۆی لە دەست داوە، یەعنی 20 ملیۆن دینار لەم ولاتە موستەفید بووە، بۆیە من داواتان لێ دەکەم هەموو مان ڕەئی بدەین بۆ ئەو 20 ملیۆن و بۆ ئەو ئەرزەی کە لە یاسایەکە هاتووە و یاساکەش هەر ئەوەیە کە باسی لێوە کراوە و زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك شڤان فەرموو.

بەڕێز شڤان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقیقەتەن ئەم یاسایەی زیندانیانی سیاسی تابعێکی تەمامەن شیعی پێوە دیار بوو کە ئێمە نەڤڵی کوردستانمان کرد بە هەمان نەزرە و بە هەمان تەعامول کە کە بەغدا و شیعە بۆ خەڵکی خۆیان دەکرد،

ئێمە لە کوردستان بەو شێوەیە جێ بەجێمان کرد، ئەمە جانبێکی زۆر باشە ئەگەر خزمەت بە شەریحەیەك بکەین کە زیندانیانی سیاسیە، بەڵام لەسەر حسابی کێ، ئایا دەزانن ئەولەویەت بۆ شەهیدانە، هەموومان موتەفقین لەسەر ئەوەی دەرەجە یەك شەهید ئەوجا زیندانی سیاسی، هیچ خلافمان لەسەر ئەوە نیە، هەموومان، ئایا دەزانن ئەم یاسایە چەند تاغیە لەسەر ئیمتیازاتی شەهیدان، بەو مەعنایەش نیە کە من دژی زیندانیانی سیاسی و مافەکانی ئەوان بم، بەڵام ئەگەر چاکی ناکەین با خراپی نەکەین، یەعنی با هەزارەها کەسوکاری شەهیدان لێمان تورە نەبن، ئەگەر سەقف و ئیمتیازاتی شەهیدان نەیەنینە ئەو ئاستەی کە شایستەی خزمەت و خەبات و قوربانی دانی وان بێت، ئێمە لەسەر حسابی ئەوان ئیمتیازات بە شەریحەیەکی دیکە نەدەین کە قەد بەو مەعنایە نا تیکراری دەکەمەوە کە من دژی ئەوان بم، بەڵام زۆر، زۆر خەتەرە و زۆر تاغیە، دووەمیش خسوسیەتی ئێمە وەکو کورد و کوردستان بەو مەعنایە نیە کە هەر یاسایەك لە بەغدا دەربچێ ئێمە تەبق ئەسڵ ئێمە لێرە جێ بەجێ ی بکەین، ئێمە 17٪مان سابتە وەکو حەرارەتی زیبەق سابتە، بەغدا لە ئیمتیازات و لە موخەسەسات و لەو شتانە هیچ سنووریکی نیە، هیچ مەشروعێکی نیە، بۆیە هەمووی دەکاتە موخەسەسات و ئیمتیازات، دیسانەوە تیکرار دەکەمەوە کە بەو مەعنایە نیە کە من دژی بەرژەوەندی ئەوان بم، بۆیە من لەگەڵ ئەوەمە وەکو شەهیدان ئەو مینحەیە نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێموایە کە ئەو هەموارکردنە هیچ ئیزافەیەکی نەکردووە، چونکە تەنها بڕگەی یەکەمی لە ماددەی 6 کردووەتە دوو فەقەرە، هیچ زیادەیەکی نەکردووە، منیش لەگەڵ ئەوەم ئەسڵی یاسایەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، لەڕاستی دا مەسەلەی زیندانی سیاسی ماددەیەکی ریعایەت کردنی زیندانی سیاسی ماددەیەکی دەستووریە، ماددەی 132 لە دەستوور دەڵێ (تكفل الدولة رعاية ذوى الشهداء والسجناء السياسيين والمتضررين من الممارسات التعسفية للنظام الدكتاتورى البائد) ئەمەش بە یاسا ڕێك دەخرێ، دیارە ئەمان یاسایان بۆ دەرکردووە، ئەوەی کە لە دەستوور هاتبێ تەنها بۆ بەغدا نیە، بەڵکو بۆ هەموو ئەنحای عیراقە و بۆ ئیقلیمی کوردستانیش، لەبەرئەوە من لەگەڵ ئەوەم ئەوەی کە هاتووە لە ماددەی 6 لە یاسایەکە ئەگەر کەم نەبێ زیاد نیە، لەبەرئەوە لەگەڵ ئەوەمە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڕاستی خۆی هەموار کردنەکەش هیچ ئەعبایەکی مالی دروست ناکات، وەکو ئەوەی کە لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی دا هاتووە و کە من نازانم ئاگام لێی نەبوو و ئیمزام نەکردووە، هیچ فشارێك دروست ناکات، چونکە لەوێش بە هەمان شێوە هاتووە، دەڵێ (پارچەیەك زەوی نیشتەجێ بوونی بێ بەرامبەر پێ دەدرێ بە مەرجێك پێشووتر وەکو زیندانی کراوی سیاسی سوودمەند نەبووبێ، پێشینەکەشی هەر لەگەڵ دایە، نازانم ئەعبای مالی هیچ دروست ناکات،

بەس من یەك پێشنیارم هەیە، یەك زیاد كردنی بۆ بكرێ، باس لە پێشینە كرا، كە باس لەوە كرا كە ئەو بڕە پارەیەی كە پێی دەدرێ، لەگەڵ بڕی پێشینەی عەقار بۆ بینایەكی نیشتەجێ بوون هاوتا بێ، من لەگەڵ ئەوەم، چونكە ئێمە لە یاسای بودجەدا ئەو مەسەلەیەمان كرد بە دوو بڕگە، ئەوانەی كە لە ناوچە زەرەرمەندەكانن 25 ملیۆنیان پێ دەدرێ لە شارەكان 20 ملیۆنە، لەبەرئەوە من لەگەڵ ئەوەم كە ئەو فەقەرەی یەكەمە هەموار بكەین بەو شێوەیە، لەگەڵ پێشینەیەك كە بڕەكەی لەگەڵ بەرزترین پلەی پێشینەی عەقار بۆ بینای یەكەیەكی نیشتەجێ بوون هاوتا بێ بۆ ئەوەی لایەنی زۆرەكە ئەگەر لە شاریش دابنیشێ لایەنی زۆرەكەی پێ بدرێ كە دەكاتە 25 ملیۆن دینار، زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان):

بەفرین خان فەرموو.

بەڕێز بەفرین حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەڕاستی دا گیراوان و ڕاگیراوانی سیاسی بەشێكی قوربانی دەری نێو بزووتنەوەی رزگاریخوازی گەلی كوردستانن، بەشێكن لەو سەروەریانەی ئەمڕۆ لە كوردستان تۆمار كراون، دەتوانین بڵێین دۆكیۆمێنتێكی زیندوو و بەرجەستەن لەبەرامبەر ئەو زوڵم و زۆر وستەمانەی كە لە بەرامبەر گەلەكەمان لە ڕابردوودا لە سەر دەستی رژێمە یەك لە دوای یەكەكان كراوە، بۆیە پێویستە ژیانێكی شایستەیان بۆ فەراهەم بكرێ، زیندانیانی سیاسیش هەروەك شەهیدە سەربەرزەكان و وەكو پێشمەرگە دێرینەكان پێموایە هاوشانن لە بەدیهێنانی ئەو دەسكەوتانەی كە ئەمڕۆ لە هەرێمی كوردستان دا هەن و گەلی كورد لەسایەی دا حەساوەتەوە، بۆیە من پشتگیری هەمواری ئەو ماددەیە دەكەم كە لە ئەسڵی ماددەكە هاتووە بە پێدانی ئەو مینحەیە لەبەرئەوەی كە یاسای شەهید و ئەنفالكراوان واتە لە ئیمتیازاتی شەهید و ئەنفالكراوان دا هاتووە كە خیزانی شەهیدی خەباتگێڕی یان ئەنفالكراو مافی پێدانی یەكەیەكی نیشتەجێ بوون یانیش پارچەیەك زەوی هەیە بە هەمان شێوە لە یاسای ئیمتیازاتی پێشمەرگەش دا هاتووە كە كار دەكرێ بۆ پێدانی یەكەیەكی نیشتەجێ بوون بەو كەسانەی كەوا نیانە، بۆیە منیش پشتگیری پێدانی ئەو مینحەیە دەكەم، ئەگەریش دەڵێن وەڵڵا ئەمە قورسایی دارایی لەسەر هەرێمی كوردستان و بودجە دروست دەكات لە توانای حكومەت دانیە كە 17 تا 18 هەزار كەس خۆی بە زیندانی سیاسی تۆمار كردووە و لەوانەیە لە داهاتووشدا زیاتر بێ، بۆیە من پێشنیار دەكەم، بۆیە وەكو ئەو دوو یاسایەی دیكەی لێ بێتەوە، وەكو ماف و ئیمتیازاتی شەهیدی خەباتگێڕ و ئەنفالكراوەكان و پێشمەرگەی سەنگەر دەكرێ ئەوانیش یەكەیەكی نیشتەجێ بوون یان پارچەیەك زەویان پێ بدرێ بە تایبەتی ئەوانەی كە نیانە، بەڵام ئەوەی كە موشكیلە لێرەدا ڕێنمایی ئەوانەی كە زەویەكانیان فرۆشتووەتەوە ناتوانن

سوودمەند بن لە پێدانی ئەم مینحەیە یان ئەم پێشینەی کە پێیان دراوە، بۆیە پێویستە وەزارەت پێداچوونەوە بە ڕێنماییەکانی خۆی بکات دا لە دوای پەسەند کردنی ئەم هەموارەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك حەمە سعید فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لیژنەی پێشمەرگە و قوربانیانی جینۆساید دەکەم کە ماددەکە بمێنێتەوە و زیندانیان ئەو ئیمتیازەیان پێ بدرێ، بەڕاستی ژمارەی زیندانیان مەحدودە، یەعنی بارگرانی دروست ناکات، ژمارەیەکی دیاری کراوە، کە هیوادارم کە گەلی کوردستان تووشی زیندانی هیچ زیندانێکی سیاسی نەبێتەوە، سنووردارە و کە هیوادارم ئەم سنووردارییە زیاد نەکرێ بۆ ئیعتباراتی تر، بۆیە انشاءالله ئەو ئیمتیازە حەقی خۆیانە شەهیدی ئێستان و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە پرۆژە پێشنیار کراوەکە دەکەم، کە ئەو 20 ملیۆنە نەبەسترێتەوە بە مەسەلەی پێشینەی خانووبەرەوە، ئەو 20 ملیۆنە بیاندرێتێ وەکو مینحەیەك هەموو زیندانێکی سیاسی بگرێتەوە، هۆکارەکەشی هاوڕێیانم ڕوونیان کردەوە، من دوو بڕگە زیاد دەکەم و داوا دەکەم و پێشنیار دەکەم کە زیاد بکرێ کە کۆمکاری زیندانیە سیاسیەکان پێشنیاریان کردووە، یەکەم/ هەروەکو چۆن بەشێك لە چین و تویژەکان، بۆ نموونە منالّی شەهید و کەم ئەندام و خوێندنی زانکۆ ئەهلیەکان حکومەت تەکالیفەکەی دەگرێتە ئەستۆ، منالّی زیندانی سیاسی ئەوەی بۆ بکرێ، هەروەها نەخۆشەکانیان لە خەستەخانەی حکومی و ئەهلی تەکالیفەکەی حکومەت بیگرێتە ئەستۆ هەروەك ئەو چین و تویژانەش کە بۆیان کراوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ایوب نعمت (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی هاوکارەکانم دەکەم و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامە بەڕێزەکان من ناچمەوە تەفسیلّی دەوری زیندانی سیاسی، ڕۆلّی شەهیدە سەربەرزەکانیش کەم نانرخێنم، بەلاّم ئێمە وەکو ناحیە یاساییەکەی سەیرێکی بکەین، من لە ڕاپۆرتەکەی لیژنەی یاسایی دا ڕەئیەکی موخالفم هەیە تیایدا، ئەسلّەن لە ئەسلّی پرۆژەکە و ئەسلّی یاسایەکە هاتووە کە لە ماددەی 6 ی دا لە فەقەرەی 1 دا کە دەلّێ قیتعەیەك ئەرز بدرێ بە سەجینی سیاسی و مینحەیەك موساوی (مبلغ مساوی لمبلغ سلفة العقار لبناء وحدة سکنیة) هەدەفی موشەریع لێرە دەلّێ (منحة مبلغ مساوی لمبلغ سلفة العقار)، یەعنی (من حیث المبلغ) یەعنی لە بڕەکە موساوی بێ بۆ بڕی قەرزە عەقاریەکە، نەك لە شروتدا موساوی بێ بۆ شروتی دانی قەرزی عەقاری وە هەدەفی موشەریع ئەوەیە وەکو برادەران باسیان لەسەری کرد خزمەتکردنی ئەو چینەیە کە پێی دەوترێ زیندانی سیاسی، ئەگەر نا یاسایەکە خۆی لە ئەسلّدا ئیمتیاز و حقوقی زیندانی سیاسیە، لێرە ئەگەر ئێمە بێین سەیری بکەین، زیندانی سیاسی هەیە 5 سالّ لەمەوپێش و 10 سالّ لەمەوپێش، خانوویەکی کردووە و بەهەر شێوەیەك بێ بە قەرز و قۆڵە بێ، بە یارمەتی بێ و بە مەعاش بێ بە هەر شتێ بێ خانوویەکی کردووە، ئێستا خانوو ناتوانێ بکات، کە نەیتوانی خانوو بکات، چونکە بەگوێرەی ئەو یاسایە دەلّێ نابێ موستەفید بووبێ وەکو سەجینی سیاسی لە قیتعە ئەرزەکە، وە مینحەکەش شەرتی بینای وەحدەی سەکەنیە، کەواتە ئەم کەسە کە پێنج سالّ لەمەوپێش پێش دەرکردنی ئەم یاسایە خانووی کردووە موستەفید نابێ لە مینحە عەقاریەکە کێ موستەفید دەبێ ئەگەر من بێم ئێستا خانوویەك دەکەم و زیندانێکی سیاسی ئەمڕۆ بێ خانوویەك بکات لەو زەویەی کە وەری گرتووە، هەم قەرزی عەقاریەکەش وەردەگرێ و هەم مینحەکەش وەردەگرێ، ئەمە ناعەدالەتیەك دروست دەکات، جیاوازیە لە نێوان زیندانیە سیاسیەکان، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان لە تەعلیماتی ژمارە 10 ی ساڵی 2011 بە نەسی سەریح، ئەنجومەنی وەزیران ئیشارەتی پێیداوە، هیچ مەناعەتێکی نەبووە لە مینحەکە، وەکو ڕاپۆرتەکەی لیژنە هیلّی ئەعبائی مالی دروست دەکات، خۆ ئەگەر ئەعبائی مالی دروست بکردایە یاسایەکە تەسدیق نەدەبوو وەکو تەسدیقی مەجلسی وزەرا ناڕەزامەندی خۆی لەسەر دەربڕی، بە پێچەوانەوە لە ماددەی 6 ی تەعلیمات نیزامی ژمارە 10 ی ساڵی 2011 باس لەوە دەکات دەلّێ وای وردکردووەتەوە و وای حەقەکەی داوەتێ دەلّێ میراتگرەکانیشیان لە فەقەرە یەك و فەقەرە 3 مەشمولن بەم مینحە و بەم ئیمتیازەی کە دەدرێ، لەبەرئەوە من ڕام وایە و بۆ خۆم ڕەئیم لەگەلّ ڕەئی ئەو بەڕێزانەیە کە مینحەی 20 ملیۆنەکەی بدرێتێ، ئەگەر ئێمە ڕەچاوی یاسایەکە لە بەغدا ئیمتیازاتی زیندانی سیاسی زۆر لەوە زیاترە وەکو هەندێ لە برادەران باسیان کرد ئێمە دەیبیستین زۆر کەس چوون لە کەرکووك و لە شوێنەکانی دەرەوەی هەرێم خۆیان دەنووسن ئەمە کارێکی باش نیە، ئەمە کەم کردنەوەیە لە شان و باڵی زیندانیانی سیاسی کوردستان، لەبەرئەوە پێویستە وەك پرۆژەکە بڕوا بەڕێوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەڕای پشتگیری لە قسەکانی نەسرین خان و کاك نەریمان، من دەمەوێ ڕوونکردنەوەیەکم دەست بکەوێ لەلایەن لیژنەی یاسایی و لیژنەی پێشمەرگە کە لەوێ دانیشتوون، لێرەکە دەوترێ پارچەیەك زەوی پێ دەدرێ بە بێ بەرامبەر، دواتر لە بەشی دووەم دەڵێ ئەگەر هاتو پێشتر سوودمەند نەبووبێ، ئەم بێ بەرامبەرە تا ڕادەیەك مەتاتیە، یەعنی ئەمە ڕوونکردنەوەمان دەوێ کە دەوترێ بێ بەرامبەر ئایا مینحەیە؟، چونکە ئەگەر مینحە بێ لە بەشی دووەمی رستەکە بەتاڵ دەکاتەوە، کەواتە ئەگەر پێشتریش سوودمەند بووبێ جارێکی تر هەر دەتوانێ سوودمەند بێتەوە وەکو زیندانی سیاسی؟، ئەمە لێرە لەم بێ بەرامبەرە پێویستە ڕوون بکرێتەوە، بە نیسبەت بەشی دووەمەوە ڕوونکردنەوەیەکی تر ئەم مینحەیەی کە بڵێین لەناو هەموارەکە بوونی هەیە ئایا زیندانیانی سیاسی پێشووتریش، چونکە ئێمە دەزانین یاسایەکە کە دەردەچێ لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێ بەجێ دەکرێ، ئایا ئەوانەی پێشتووتریش هەمان مینحە سوودمەند دەبن لێی؟ چونکە من پێشنیار دەکەم بە هەمان شێوە ئەوانەی پێشووتریش سوودمەند بن لەو مینحەیەی کە ئێمە دواتر دەنگی لەسەر دەدەین، بە نیسبەت هاوسەنگی ڕاگرتن ئەگەر ئێمە بمانەوێ دادپەروەری لە نێوان شەهیدان و زیندانیانی سیاسی دا ڕابگرین، ڕاستە زیندانیانی سیاسی شەهیدی زیندوون و زۆر لەوە زیاتر پێویستە ئێمە خزمەت و ماف و ئیمتیازیان بۆ دابین بکەین، بەڵام ئەگەر بمانەوێ تاڕادەیەك دادپەروەر بین، ئێستا یاسای هەموارى شەهیدان لە پەرلەمانی کوردستانە، ئێمە دەتوانین لە ڕێگەی هەموارەکەوە بتوانین مووچە و هەموو ئیمتیازەکانی کەسوکاری شەهیدانیش بەرزتر بکەینەوە، چونکە ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ دەنگی پەرلەمانتارە بەڕێزەکان نەك ئێمە بڵێین جارێکی تر ماف و ئیمتیازی زیندانیانی سیاسی کەم بکەینەوە، پێویستە بەرزتری بکەینەوە، پشتگیری هەردوو پێشنیارەکەی کوێستان خانیش دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی هاوبەش؟ کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد احمد علی (شارەزووری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها کوێستان خان پێشنیارێکی تازەی هێنا، ئێستا من تەئیکد لە جەنابی دەکەمەوە لە یاسایەکە هەیە، ئەو دوو پێشنیارەی کە جەنابی باسی کرد، یەك/ ئەمە قبوڵە دیراساتی عولیا بە بێ ئیستسنای عومر (تتحمل الحکومة نفقات دراسته أو احد أولاده فی احدی الجامعات)(تتحمل الحکومة تکالیف المعالجات فی المستشفیات الحکومیة) جا من تەوزیحێکی دیکە بدەم، ئێمە ئەم تەعدیلە کە هاتووە، من چوومەتە کۆمکاری

زیندانیە سیاسیەکان، کاك احمد تەعدیلێکی کردووە، ئەو دوو، سێ ئیزافەی بۆ کردووە، ئەگینا لە یاسایەکە هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ڕوونکردنەوەی ئەوەی یاسایەك ڕاستە، یەك منالّە، من دەڵێم منالّەکانی، دووەم/ دەڵێ لە خەستەخانەی حکومی خۆی بە خۆڕایی و بێ بەرامبەرە، من دەڵێم لە خەستەخانەی ئەهلی یان ئەگەر بکرێت ئێستا خەستەخانەیەکی تایبەت هەیە بە شەهیدان، زیندانی سیاسیش بگرێتەوە، نەشتەرگەریشیان بۆ دەکرێ، کۆمەڵێك ئەشیعە وئەوانەشیان بۆ دەکرێ، لەبەرئەوەی ئەو حکومی باس دەکات من دەڵێم ئەهلی، حکومی خۆی بەلاشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری ئەندامانی بەڕێز حەسر کرابوو لەبەرئەوەی بەشێکیان پشتگیری لە پرۆژەی هەموار کردنەکە دەکەن، بەشێکی تریان داوایان کرد ئەسڵی ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، لێرە پێش ئەوەی سیاغەی ئەو پێشنیارە بکەین، داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەم پێشنیاری یەکەم کە داوا دەکەن پرۆژەکە وەکو ئەوەی کە تەقدیم کراوە وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە سیاغەکەی موەفەق نیە لەگەڵ ڕێزم بۆ پێشکەشکارانی پێشنیارەکە، هەتا بتوانین سیاغەی بکەین، لەبەرئەوە پێموایە ماددەکە ڕەفز بکرێتەوە بۆ پێشنیاری یەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ پرۆژە پێشکەشکراوەکە کە پرۆژەی تەعدیلی پێ دەوترێ، 12 کەس تەئیدی ئەوەی کرد کە ئەوەی لە پرۆژە تەعدیل کراوەکە هەیە بەجێ بگەیەنرێ، سێ کەس داوای کرد بچێتەوە ئەسڵی یاسایەکە، بەواتا مینحەکە کە لە پرۆژەکە هاتووە لەگەڵ ئەرزەکە جیا کراوەتەوە بۆتە دوو فەقەرە ئەوە 12 کەس دەنگی لەسەر داوە، دەڵێ دەنگی بۆ بدرێ، سێ کەس دەڵێ نا با وەکو ئەسڵی یاسایەکە بمێنێتەوە، لەبەرئەوە

پێویستە ئێستا ئەو 12 بەڕێزەی کە داوایان کردووە ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی قبوڵ نەکرێ، ڕەئی پرۆژەکە قەبوڵ بکرێ و بخرێتە دەنگدانەوە و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئێستا دوو ڕەئی هەیە، ڕەئیەکیان دەڵێ وەکو خۆی بمێنێتەوە، ڕەئیەکیان دەڵێ هەموار بکرێ ماددەکە، ئێستا ئەوەی کە دوورترە، هەموار کردنەکە دوورترە، نا کاکە وەکو خۆی بمێنێ ئەوە سابتە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد (سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموار کردنەکە دەخەینە دەنگدان، ئەگەر دەنگی نەهێنا مەعنای ئەسڵەکە وەکو خۆی دەمێنێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك مولاحەزە هەیە بەڕاستی لە ئەسڵی یاسایەکە هاتووە بە عەرەبیەکەی دەڵێ لەگەڵ پێشینەیەك، بە کوردیەکەی بە عەرەبیەکەی مینحە، فەرقی هەیە لەگەڵ مینحە، مولاحەزەیەکی تر ئێستا ئەگەر ئێمە ئەو پرۆژە یاسایەی کە لە هەمواركردنەکە هاتووە ئەگەر بیکەین بە دوو فەقەرە، ئێمە ئەو وارسی زیندانی کراوی سیاسی مەحروم دەکەین لە پێشینەکە، چونکە لە ئەسڵی یاسایەکە هاتووە لە 10 دەڵێ ماف و ئیمتیازاتی مردووەکان ئەوانەی کە لە هەردوو بڕگەی یەکەم و سێیەم، واتە ئەگەر ئەوە ئیزافە بکەین ئەوا نایانگرێتەوە، بۆیە دەبێ بکرێت بە یەك بڕگە، بڕگەی تر زیاد نەکرێ، چونکە ئەوانە مەحروم دەبن لە مینحەکە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەرەبیەکە موتەبەعە، ئیعتمادی لەسەر دەکرێ، بە مینحە و بە سلفە هاتووە بە هەردوو بەشەکە، ئەمەی کە لە پرۆژە تەعدیل کراوەکەی ئێستا پێشکەش کرابوو جیاشی کردووەتەوە و برادەران 12 کەس دەنگی لەسەر ئەوە دا لەبەئەوە پێویستە پرۆژە تەعدیل کراوەکە بخەیتە دەنگدانەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام بەرواری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من جارێکی تر دەبێ بگەڕێمەوە عەقلی بچووکی خۆم، من وا تێ گەیشتوومە ئەو سێ ساڵە، یاسایەک هەیە و پێشنیارێکی پێشکەشکردووە بە هەموارکردنی ماددەیەک، واتە مەوزوعی دەنگدان و موناقەشەمان ئەو پێشنیارەی هەموارکردنی ماددەیەکە ئێستا پێشنیار هاتن، دوورترین پێشنیار ئەوەیە کە دەڵێت ئەم ماددەیەی لە پرۆژەکە هاتووە ڕەد بکرێ، واتە یەکەمین شتی کە دەنگی لەسەر دەدەین ئەوەی دوورە لە ئەسڵی پرۆژە یاسایەکە، پرۆژە یاسایەکە دەڵێ ماددەیەک هەموار بکرێ، واتە نابێت ئەو خودی ئەوە ئەوەڵ جار بخرێتە دەنگدان، ڕەئیەک هەیە لە دژی ئەم ماددە ئەسڵیەکەی پرۆژە یاسایەکەیە، ئەو دوورە بەڕەئی من واتێ گەیشتوومە من تەسەور دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا پرۆژە تەعدیل کراوەکە ئەوەی کە ناوی (مشروع قانون التعدیل الاول لقانون امتیازات السجناء والمعتقلین السیاسیین) دەبێ ئەمە بخەیتە دەنگدانەوە، ئەگەر ئەمە دەنگی هێنا ئەوە تەعدیلەکە ڕۆیشتووە و دەنگی نەهێنا، ئەوا ئەسڵی ماددەکە لە شوێنی خۆی دەمێنێتەوە وەکو خۆی و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ (وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان)؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا تەماشاکە ئێمە وەکو وەزارەت ئاگامان لێی نیە لەم تەعدیلە کە نەهاتووە پێمان وایە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڕێزان لیژنەی یاسایی و لیژنەی پێشمەرگەش هەمان ڕەئیان هەیە کە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بڕگەی ئەساسی لێرە لەم ئامادەییە باوەڕیان وایە ئەگەر پێداویستیەك هەبوو بۆ گۆڕانکاری، ئێمە پێشنیارمان وایە لە داهاتوو دیراسە بکرێ و هەموار بکرێتەوە، بەڵام ئێستا بەم سەرپێیە ئێمە ناتوانین هیچ بکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان)؛

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەوەی تێی گەیشتم تەعدیلەکە لەسەر ئەوەیە کە مینحەکە جیا بکرێتەوە، ئەمە بابەتێکیانە، چۆنیەتی مامەڵە کردنەکەی لەگەڵ ئەم بابەتە بە باوەڕی من دەبێ بەم شێوەیە بێ، ئایا لە ئەسڵدا ئێمە لەگەڵ هەموارین یان نا؟، پاش ئەوە چەند پێنشیارێك هەبوو، پێشنیارەکان بە پێی دووری و نزیکیان بخرێنە دەنگدانەوە، بەو شێوەیە بەڕێوەبچێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لە ئەسڵی پرۆژەکە هاتووە باس لە دوو بابەت دەکات، لە یەك فەقەرە، پێدانی پارچە زەویەکە لەگەڵ سلفەی عەقار وەکو مینحە، نازانم تەعدیل کردنەکە بە چ مەبەستێك کراوە؟ تەنها ئەوەی لە خاڵی یەکەمی ئەسڵی یاسایەکە هاتووە کردوویەتە دوو بڕگە، پێویست بەو تەعدیلە ناکات، کە ئێمە دەڵێین لەگەڵ ئەسڵی قانونەکە بین، مانای ئەوە نیە دژی ئەوە بین کە پارچە زەوی بدرێتە زیندانی سیاسی، یاخود مینحەکەیان بدرێتێ، لەبەرئەوەی ئەو دوو مافە تەسبیت کراوە لە بڕگەی 1 ی ماددەی 6 ئەسڵی یاسایەکە، تەعدیل کردنەکە تەنها یەك مەفهومە، یەك بڕگەی یەکەمە، کراوەتە دوو بڕگە کە یەکەم و دووەمە، لەبەرئەوە داوامان کردووە کە پێویست بەتەعدیلەکە ناکا و لەسەر ئەسڵی یاسایەکە بمێنینەوە، لەبەرئەوەی هەردوو ماف چەسپێنراوە لە بڕگەی یەکەمی ماددەی 6 بۆ زیندانی سیاسی، هەر ئەوەندەیە و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە بۆیە داوای ئەو هەموارکردنەمان کردووە، کە جەخت لەو ئیمتیازاتانە بکەینەوە، یەعنی ئەگەر وەکو یاسایەکەیە ئێمە بۆچی ئەمەمان پێشکەش کردووە و هەموو ئەو ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانە تەئیدیان کردووین، یەعنی جەخت کردنەوەیە لە مینحەکە، ئەو مینحەیە ئێستا کاك عمر زۆر جوانی باس کرد، خۆ ئەوەش قانونیە، ئەوە ئێمە هیچ لە قانون نازانین.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی یاسایی، ئەوە بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو بڕگەیە بخرێتە دەنگدان سیاغەکە قانونی نیە، دەبێ چاکی بکەینەوە، بەڵام پێش ئەوەی سیاغەکەی بکەینەوە، ..... .

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

ئێستا کاکە دوو بۆچوون هەیە، هەموار بکرێ، هەندێکیشیان دەڵێن ئەسڵەکەی بمێنێتەوە، دووەکەی هەموار کردنەکەیە، کێ لەگەڵ ئەوە دایە هەموار بکرێت، تکایە دەست بەرز بکاتەوە، 27 کەس لەگەڵ دایە هەموار بکرێ، کێ لەگەڵ دایە لەگەڵ ئەسڵی ماددەکە بێ، تکایە دەست بەرزبکاتەوە؟ 31 کەس لەگەڵ ئەسڵی ماددەکە دایە، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ ئەسڵی ماددەکە وەکو خۆی مایەوە،کاك صباح فەرموو.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادة مضافة وتقرأ كالاتى:

تشكل مديرية عامة لشؤون السجناء والمعتقلين السياسيين وترتبط بالوزارة يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية اولية ومن ذوى الخبرة والاختصاص وتتألف من المديريات التالية:

1/ مديرية الادارة والذاتية.

2/ مديرية الحسابات والتدقيق.

3/ مديرية الاحصاء والتخطيط.

4/ مديرية الخدمات وشؤون السجناء والمعتقلين السياسيين فى المحافظات.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

فەرموو.

بەڕێز محمد احمد علی(شارەزووری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 4:

لیژنە پێشنیار دەکات زیاد کردنی ماددەیەك بۆ یاسایەکە و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

پێکهێنانی بەڕێوبەرایەتیەکی گشتی زیندانی کراو و ڕاگیراوانی سیاسی و بەستنەوەی بە وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان، بەڕێوەبەرەکەی هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێ و خاوەنی شارەزایی و پسپۆری بێت و لەم بەڕێوبەرایەتیانە پێك دێت:

1/ بەڕێوبەرایەتی بەڕێوەبردن و خۆیەتی.

2/ بەڕێوبەرایەتی ژمێریاری وردبینی.

3/ بەڕێوبەرایەتی ئامار و پلاندانان.

4/ بەڕێوبەرایەتی خزمەتگوزاری و کاروباری زیندانیان و گیراوانی سیاسی لە پارێزگاکانی هەرێم و ئیدارەی گەرمیان.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی یاسایی؟ کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی داوا دەکات ماددەکە ئیلغا بکرێ، لەبەرئەوەی بابەتەکە پەیوەستە بە هەموارکردنی یاسای وەزارەتی شەهید و ئەنفالکراوەکان ژمارە 8 ی سالێ 2006.

ئەوە لێرە جێگای نابێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی پێشمەرگە؟ فەرموو.

بەڕێز محمد احمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا دیارە دوای ڕوونکردنەوەی لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی کە تەعدیلی ئەوە و عیلاقەی بەو تەعدیلەوە هەیە، ئێمەش پشتگیری دەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو ئەرك ئەگەر هەڵی سەنگێنین، ئەم کارە زۆر بووە، پێداویستی بەوە هەیە بەڕێوبەرایەتیەکی گشتی هەبێ، بەڵام لەبەرئەوەی ئەمە لە قانونی وەزارەتی ئێمەدا ئەوە جێگەی نیە، ئەگەر بۆ داهاتوو ئەو یاسایە دارێژرایەوە و هەموار کرایەوە بۆ ئەو کاتە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

كاك عبدالسلام ئەوانە دەیانەوێ ڕەد بکرێتەوە، ئێمە موناقەشەی چی لەسەر بکەین؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕەد بکرێتەوە تکایە دەست بەرز بکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ ڕەد کرایەوە بۆ ماددەیەکی تر فەرموو.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الماده 5

لمجلس الوزراء اصدارالانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 5: ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە پەیڕەو و ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی یاسایی؟ فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی ئەمە لە بڕگەی 1 ی ماددەکەدا ئەنجومەنی وەزیرانمان لادا، بۆیە پێویست ناکات لێرە بڵێین ئەنجومەنی وەزیران نیزام دەردەکات، تەنها حەسر بێت بە وەزارەتی شەهیدو ئەنفالکراوان ئەوان تەعلیمات دەربکەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

لیژنەی پێشمەرگە؟ فەرموو.

بەڕێز محمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ڕایەکەی لیژنەی یاسایی دەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 5 هاوشێوەی یاساکانی تر لەبەرئەوەی ئەمە پابەندە بە وەزارەتەوە ئێمە بە پێویستی دەزانین وەزارەت بۆی هەبێ پەیڕەو ڕێنمایی دەربکات نەک سەرووتر.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کێ تێبینی هەیە ناوی بنووسین، کاك نەژاد نوقتەی نیزامت هەیە؟ باشە د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕێنمایی لە دەسەڵاتی وەزارەتە و وەزیرە ڕێنمایی دەربچوێنی، بەڵام بە نیسبەت ڕێساکان و ئەنزیمە ئەوە پێویستە ئەنجومەنی وەزیران ئەگەر پێویستی کرد ئەوان ئەنزیمەی پێویست و ڕێسای پێویست بۆ جێ بەجێ کردنی ئەو یاسایە دەربچوێنێ، با ئەو دەسەڵاتە لە ئەنجومەنی وەزیرانە نەستێنین، ماددەیەك هەبێ

كه مەجلسى وزەرا ئەنزيمەيەك دەربكات نيزامى پێويست، ماددەيەكيشە بۆ ڕێنمايى كە لە دەسەڵاتى وەزيرە دەربچوێنێ و زۆر ئاساييە لە هەموو ياسايەكان ئەو شێوەيە پەيڕەو كراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

ليژنەى پێشمەرگە؟ فەرموو.

بەڕێز محمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من وەكو خۆم قسەم هەيە ئەگەر يارمەتيم بدەى، ديارە ياسا كە لەم پەرلەمانە دەردەكرێ بۆ خزمەتى هاوواڵتيانە، بۆيە منيش لەگەڵ ئەوەم كە وەزير ڕێنمايى دەربكات، من تەوزيحێك دەدەم ڕێنماييەك دەرچووە پێشتر بۆ جێ بەجێ كردنى ئەم ياسايە بەداخەوە دەڵێم ڕێگر بووە لەبەردەم جێگرتنى ئەم ياسايە، چونكە كۆمەڵێك تەحقيقاتى بۆ سجنى سياسى دەركردووە زۆر بە زەحمەتە، لەوانە مەسەلەن من يەك نموونە دەهێنمەوە، ئەگەر من لە بەسرە گيرابم خۆم بە تەنها و كەس ئاگادار نەبووبێ كەس نازانێ ئەم ياسايە كە شمولى من ناكات، دەبێ چوار كەس لەگەڵتا بووبێ، دوو كەس مەعاشى سجنى سياسى هەبێ ئينجا بۆى هەيە، بۆيە من داواكام جەنابى وەزير و وەزارەت ڕێنمايى دەربكەن و بەو ڕێنماييە بچنەوە بۆ ئاسانكارى جێ بەجێ كردنى ئەم ياسايە، نەك بۆ ئەوەى بێتە بەردەست لەبەردەمى سجنى سياسى داو وەكو ئێستا سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ياسايە لە ئەسڵدا نيزامى ژمارە 10 ى بۆ دەرچووە كاتێك كە سەر بە ئەنجومەنى وەزيران بووە و يەك ليژنە هەبووە، ئێستا لەم پرۆژە تەعديل كراوە گۆڕانكارى بەسەر ليژنەكانيان دا هاتووە، لەبەرئەوە ناكرێ پێويستى بە نيزام نەبێ، مەجلسى وزەرا نيزامێكى بۆ دەرنەكات، وەكو باقى ياساكانى تر دەبێ مەجلسى وزەرا ئەم نيزامەى كە دەرى كردووە ژمارە 10 ئێستا لەگەڵ ئەم واقعى تەعديلە ناگونجێ، دەبێ ئەو نيزامە گۆڕانكارى تيا بكرێ، نيزامى تازەى بۆ دەرچێ و بە گوێرەى ئەو تەعديلەى كە ئێستا كراوە.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

كاك شێرزاد فەرموو.

بەڕێز شێرزاد عبدالحافظ:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە ئێمە كۆمەڵێ ياسای باشمان بەڕاستی لەم پەرلەمانە دەرچووانووە، بەڵام بەهۆی ئەو ڕێنماييانەی كە دەردەچێ لە وەزارەتەكانەوە زۆربەی ياساكانمان والێ دەكەن كە بەڕاستی ئيشی پێ نەكرێ، يەكێ لەو

کێشانەی کە ئێستا لەم یاسایە هەیە خەڵك هەبووە کە چووە بۆ خۆمی باس کردووە بە شەخسی کە دەڵێ خۆتان دەزانن ئەو ژنانەی کە گیراون کاتی خۆی ژن لەگەڵ پیاودا نەبووە ژنان بە جیا گیراون، ڕەنگە دوو، سێ ژن بەیەکەوە بووبێ، ئێستا داوای ئەوە دەکرێ ئەوەی کاك محمد شارەزووری من تەئکیدی لێ دەکەمەوە کۆمەڵێك ژن هەبووە کە ئێستا داوای دوو شایەتیان لێ دەکەن کە لەگەڵیا بووبێ، لە هەندێ شوێن بەڕاستی کە بەداخەوە باسی ئەوەیان کردووە کە ئەبێ دوو ژن بە شایەتێك بێ داوای 4 ژنیان لێ کردوون، کە ئەمە شتێکە بەڕاستی حەقی وایە لەم پەرلەمانەیە باسی بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان کە نیزامەکە دەرچووە پێش تەعدیل کردنی یاسایەکە بووە، لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەرچووە، ئێستا یاسایەکەمان هەموار کردووە، هەر دەبێ نیزامەکە جارێکی تر هەموار بکرێتەوە، بۆیە دەبێ ئەنجومەنی وەزیران نیزامەکەی خۆی بڵێین نیزامەکەی خۆی هەموار دەکاتەوە، دوای ئەوەش خۆمان لە هەموو یاسایەك ئەوە دەڵێین (على الوزاره اصدار التعليمات) وەزیر تەعلیماتی پێویست دەردەکات بۆ جێ بەجێ کردنی ئەم یاسایە، یەعنی هەردوو بابەتەکەی دەبێ تیایدا بێ، هەم نیزامەکەش هەموار بکرێتەوە و هەم ڕێنماییەکەش دەربکرێ لەلایەن وەزارەتەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك فرست هەندێ تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد (سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قانونی ئەسڵی مافی دەرکردنی نیزام بە مەجلسی وەزیرانمان داوە، نیزامەکەش دەرچووە، ئێستا قانونەکە تەعدیل دەکرێ، مەفروزە مەجلسی وەزیران تەعدیلی نیزامی خۆی دەکات، نە نیزامەکی تازە دەربکات، دوو/ موحتاجی نەسیش ناکات، چونکە مەبدەئێکی قانونی هەیە، دەڵێن (من يملك الكل يملك الجزء) ئەوەی حەقی هەبێ نیزام دەربکات، حەقی تەعدیلی نیزامیشی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەنجامی ئەو گفتوگۆیە سیاغەی ماددەکە بەو شکلە دەبێت:

على وزارة شؤون الشهداء والمؤنفلين فى اقليم كوردستان اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

بەو شێوەیەی كە خوێندرایەوە تكایە كێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ كێ لەگەڵ دانیە؟ بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر، كاك شڤان فەرموو.

بەڕێز صباح بيت الله شكرى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة 6

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگیری ماددەكە دەكەین بەو شێوەیەی كە خوێندرایەوە.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالكراوان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس، بەس ڕوونكردنەوەیكم پێویستە، چونكە ئەمە تەبیعەتی لیژنەكە تۆزێ جیاوازە، حاكمی تیایە و سەر بە ئەنجومەنی دادوەریە و من نازانم ئەو ئالیەتە چیە؟.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو (جهات ذات العلاقة) ئەوە هەمووی حەل دەكات.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ وەزیری شەهیدان و ئەنفالكراوان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەها ئەوە هەمووی دەگرێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کێ لەگەڵ دایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر فەرموو.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 7: ایعمل بای نص قانونی أو قرار یتعارض مع احکام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەکە دەکەین بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

تێبینیتان هەیە؟ باشە کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرز بکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوایی لە پرۆژە یاسایەکە بەو شکلەیە:

ینفذ هذا القانون اعتبارا من تاریخ نشره فی الجریدة الرسمیة (وقائع کوردستان).

بەڕێز د.ارسلان بایز (سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان):

کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرز بکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ئەسبابی موجبە.

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

لقد ظهرت من خلال تطبیق قانون امتیازات السجناء والمعتقلین السیاسیین مشاکل ومتاعب متعددة یواجه المشمولین باحکامهم، وجعل عبأ علی کاهلهم خصوصا البعیدین عن العاصمة اربیل، بسبب تواجد لجنة مختصة واحدة فیها وصعوبة احضار شهود اثبات امام تلك اللجنة حصرا بسبب بعد المسافات ومخاطر الطرق

وغلاء كل التنقل والمبيت وخدمة لهؤلاء المناضلين ولتفادى تلك الصعوبات وتسهيلا لتطبيقها فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

كاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد شارەزووری:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هۆیەكانى دەرچوونى ئەم یاسایە

لە میانەى جێ بەجێ كردنى یاساى ئیمتیازانى زیندانى كراو ڕاگیراوانى سیاسى كوردستان كە چەندین كێشە ڕووبەڕووى ئەو كەسانە بوویەوە كە حوكمەكانى ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە، لەوانە بوونى تەنها لیژنەیەك لە هەولێرى پایتەخت ودووری ڕێگا و ئامادە كردنى شایەت و تێچوونى كرێى ڕێگا و مانەوە لە پێناو خزمەتكردنى ئەم تێكۆشەرانە و دووركەوتنەوە لەو گرفتانە و ئاسانكارى لە جێ بەجێ كردنى دا ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

جەنابى وەزیر تێبینیت هەیە؟ هۆكارەكانى دەرچوونى ئەم یاسایە لەگەڵ هەمووى یاسایەكە كێ لەگەڵ دایە تكایە دەست بەرزبكاتەوە؟ كێ لەگەڵ دانیە؟ بە كۆى دەنگ پەسەند كرا، دەست خۆشیتان لێ دەكەین، پیرۆزباییش لە زیندانیەكان دەكەین ئەوانەى كە وەكو دەڵێن لە ڕۆژانى سەخت لە زیندانەكان بوون و مقاوەمەتیان كرد لەبەرامبەر دامودەزگا تۆقێنەرەكان و سەركوتكەرەكانى ڕژێمى عیراقى، ئومێد دەكەین ئەمە ببێتە كار ئاسانیەك و بەسەركردنەوەیەكى باش بۆیان و بۆ ژیانى خۆیان و منداڵەكانیان، ئێستا بزانین جەنابى وەزیر ئەگەر تێبینى هەیە، قسەیەكى هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز صباح احمد (ئارام)/ (وەزیرى شەهیدان و ئەنفالكراوان):

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر زۆر سوپاسى بەڕێزان لە سەرۆكایەتى پەرلەمان و هەموو لیژنەكان و هەموو ئەندامانى بەڕێز دەكەین بۆ ئەو هاوكاریە كە ئەم ئاسانكاریە كرا بۆ ئەم توێژە گرنگەى گەلەكەمان هیوادارین یاساى شەهیدان لە پێشدایە و ئەوەش هەموار بكرێت و زۆر سوپاستان دەكەین بۆ هیمەتتان.

بەڕێز د.ارسلان بايز (سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان):

بەیانى سەعات 10 ى پێشنیوەڕۆ كۆبوونەوەكانمان دەست پێ دەكاتەوە، تا ئەو كاتە بەخواتان دەسپێرم و هەر بژین.